

6502 SAYILI TÜKETİCİNİN KORUNMASI HAKKINDA KANUN'A GÖRE TAKSİTLE SATIŞ SÖZLEŞMESİ*

Arş. Gör. Mustafa ÜNLÜTEPE**

* Bu makale hakem incelemesinden geçmiştir ve TÜBİTAK-ULAKBİM Veri Tabanında indekslenmektedir.

** Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı.

Ö Z

Ülkemizin içerisinde bulunduğu kanunlaşma sürecinde, tüketici işlemleri bakımından karşılaşılan sorunların çözülmesi ve tüketicinin daha etkin bir şekilde korunabilmesi amacıyla, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun kabul edilmiştir. 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ise 28.5.2014 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yürürlükten kaldırılmıştır. Çalışmamızda 6502 sayılı TKHK'nin 17 ila 23. maddeleri arasında düzenlenmiş bulunan taksitle satış sözleşmesi, 4077 sayılı TKHK ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu ile karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Bu kapsamda taksitle satış sözleşmesinin tanımı, hukuki niteliği, unsurları, kişi ve aynı ekonomik amaçla yapılan işlemler bakımından uygulama alanı, cayma hakkı ve tüketicinin temerrüdüne ilişkin bilgi verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu, taksitle satış sözleşmesi, taksit, tüketici, cayma hakkı, yazılı şekil, temerrüt, muacceliyet kaydı, sözleşmeden dönme.

AGREEMENT OF SALES ON INSTALLMENT ACCORDING TO LAW PROTECTION OF THE CONSUMER ACT, NO. 6502

ABSTRACT

In the legalization process which is our country is in, in terms of consumer transactions and resolving problems more effectively in order to protect consumers, the Law Protection of the Consumer Act, No. 6502 was adopted. The Law Protection of the Consumer Act, No. 4077, to be valid from the date of 28.5.2014 is repealed. In this study, agreement of sales on installment, as regulated in between articles 17-23 of the Law Protection of the Consumer Act, No. 6502, will examined and compared with the Law Protection of the Consumer Act, No. 4077 and Turkish Code of Obligations No. 6098. In this context, information will be given about the definition of agreement of sales on installment, legal qualification, elements, application area in terms of person and transactions in respect of the same economic purpose, the right of withdraw and the consumer's default.

Keywords: *The Law Protection of the Consumer Act, No. 4077, The Law Protection of the Consumer Act, No. 6502, The Code of Obligations No. 6098, agreement of sales on installment, installment, consumer, right to withdraw, written form, default, acceleration clause, dissolution of agreement.*

GİRİŞ

Taksitle satış sözleşmesi, satış bedelinin kısım kısım ödenmesinin söz konusu olduğu bir satış çeşididir ve mevcut gelirleri nazara alındığında, peşin ödeme imkânı bulunmayan kişilerin, bedelini taksitler halinde ödemek suretiyle ihtiyaç duydukları mal veya hizmetleri elde etmelerini sağlamaya hizmet eder^[1]. Taksitle satış sözleşmeleri, alıcı bakımından pek çok sakıncayı^[2] bünyesinde barındırmakta olsa da özellikle kredi kartı kullanımı ile birlikte zaman içerisinde yaygınlaşarak, büyük bir uygulama alanına sahip hale gelmiştir. Ancak uygulama alanının genişlemesi ve kredi ilişkileri ile birlikte, basit bir sözleşme ilişkisi olmaktan çıkarak, pek çok hukuki sorunun doğumuna kaynaklık etmiştir. Bu durum, ekonomik ve hukuki anlamda güçlü bulunan satıcılar ve sağlayıcılar karşısında taksitle satış sözleşmesinin alıcısını koruyucu mahiyette emredici yasal düzenlemelerin yapılmasını zorunlu kılmıştır^[3].

818 Borçlar Kanunu'nda (eBK) üç madde ile düzenleme altına alınmış bulunan (eBK m. 222-224) taksitle satış sözleşmesi; 6098 sayılı Türk Borçlar

- [1] Taksitle satış sözleşmesinin ortaya çıkış sebepleri hakkında bilgi için bkz. AKÜNAL, Teoman, “*Mukayeseli Hukukta Taksitle Satım Sözleşmelerinde Alıcının Korunmaya Yönelen Tedbirler*”, Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi, Yeni Seri Yıl. 6, Sayı. 9, 1972, s. 79; İNCEOĞLU, Murat, Taksitle Satımlarda Tüketicinin Korunması, İstanbul: Beta, 1998, s. 3; ÇÖRTOĞLU, Sahir, “*Tüketicinin Korunması Yönünden Taksitle Satım Sözleşmeleri*”, Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Dergisi, Cilt. 6, Sayı. 1-2, 1974, s. 261; BERKİ, Şakir, Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Ankara: 1973, s. 35; AKİPEK, Şebnem, Türk Hukuku ve Mukayeseli Hukuk Açısından Tüketicici Kredisi, Ankara: Seçkin, 1999, s. 161; ALTUNKAYA, Mehmet, “*Taksitle Satımda Alıcının Temerrüdü Halinde Satıcının Seçimlik Hakları*”, www. Kazancı.com, (çevrimiçi), (6.1.2014), dn. 6'ya ilişkin metin; ALKAN, İsmet, “*Taksitle Satış*”, İktisadi Yürüyüş, Sayı. 137, 1945, s. 8; AKBULUT, Kutsi, “*Türk Hukukunda Taksitle Satım Sözleşmesi*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi SBE, 1988, s. 1.
- [2] Taksitle satış sözleşmesinin yarar ve sakıncaları hakkında bilgi için bkz. TANDOĞAN, Haluk, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Cilt: I/1, İstanbul: Vedat, 2008, s. 304 vd.; OZANOĞLU, Hasan, Tüketicinin Korunması Açısından Taksitle Satım Sözleşmesi, Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1999, s. 29-33; ÜNLÜTEPE, Mustafa, Türk Borçlar Kanunu Hükümleri Çerçevesinde Taksitle Satım Sözleşmesi, İstanbul: Legal, 2011, s. 34-36; AKİPEK, s. 162.
- [3] GÜMÜŞ, Mustafa Alper, Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Cilt-I, 3. Bası, İstanbul: Vedat, 2013, s. 148; FEYZİOĞLU, Feyzi Necmeddin, Borçlar Hukuku Akdin Muhtelif Nevileri, Cilt: I, 4. Bası, İstanbul: 1980, s. 149; HATEMİ, Hüseyin/SEROZAN, Rona/ ARPACI, Abdülkadir, Borçlar Hukuku Özel Bölüm, İstanbul: Filiz, 1992, s. 124; YAVUZ, Cevdet/ÖZEN, Burak/ACAR, Faruk, Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 10. Baskı, İstanbul: Beta, 2012, s. 140; OZANOĞLU, Taksitle Satım, s. 2; DEVELİOĞLU, Hüseyin Murat, “*6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun “Taksitle Satım Sözleşmesi” ile İlgili Getirdiği Değişiklikler*”, Legal Hukuk Dergisi, Yıl: 2011, Cilt: 9, Sayı: 98, s. 525; SERDAR, İlknur, “*Taksitle Satış Sözleşmesine İlişkin Hükümlerin Uygulama Alanı*”, Prof. Dr. Cevdet Yavuz'a Armağan, 2. Bası, İstanbul: Legal, 2012, s. 481; AKBULUT, s. 3 vd.

Kanunu'nun^[4] (TBK) 253 ila 263. maddeleri arasında kapsamlı bir biçimde düzenlenmiştir.

4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun (4077 sayılı TKHK) da ülkemizin içerisinde bulunduğu kanunlaşma sürecinde, 7.11.2013 tarihli ve 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun^[5] (TKHK) ile yeniden kaleme alınarak düzenlenmiştir. TKHK'nin 86 ve 87. maddeleri uyarınca 4077 sayılı TKHK, 28.5.2014 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yürürlükten kaldırılmıştır. TKHK'nin genel gerekçesinde^[6], Avrupa Birliği mevzuatı ile uyum sağlanması ve tüketiciye sağlanan korumanın artırılması ve bu sebeple, tüketicinin korunması ihtiyacının değişik sebeplerden kaynaklanması nedeniyle, farklı hukuki araçlara yer verilmek suretiyle koruma temin edilmesinin amaçlandığı belirtilmiştir. Bu kapsamda yer verilen düzenlemeler ile tüketicinin yapmak istediği hukuki işleme ilişkin ihtiyaç duyduğu bilgiye sahip olmaması nedeniyle kurmuş olduğu sözleşmeden kurtulabilmesi için cayma hakkı tanınması; sözleşmede yer alan haksız şartlara ilişkin etkili bir denetim mekanizması tayin edilmesi ve tüketicinin irade özerkliğinin temin edilmesi amacıyla kendisini yanlış yönlendirebilecek her türlü reklam ve haksız ticari uygulama yasaklanması yoluna gidilmiştir.

4077 sayılı TKHK'de 6-A maddesi ile düzenlenen taksitle satış sözleşmesine, TKHK'nin 17 ila 21. maddeleri arasında yer verilmiştir. Öncelikle TKHK hükümlerinin, 4077 sayılı TKHK'ye nazaran daha kapsamlı ve tüketicinin korunması bakımından daha ileri giden hükümler getirmiş olduğu görülmektedir. TKHK m. 1 (4077 sayılı TKHK) hükmünde de ifade edilmiş olduğu üzere temel amaç tüketicinin korunmasıdır^[7]. Tüketicilere cayma hakkı tanınması; sözleşmenin geçersizliğinin tüketici aleyhine ileri sürülememesi; finansal kiralama sözleşmesinde, kira süresi sonunda malın mülkiyetinin tüketiciye geçmesi söz konusu ise taksitle satış sözleşmesine ilişkin hükümlerin tatbik edilecek olması; tüketicinin temerrüdü halinde satıcı veya sağlayıcının haklarını kullanabilmesi için tüketiciye verilmesi gereken sürenin uzatılmış olması bu kapsamda değerlendirilebilir. Diğer yandan, TKHK, taksitle satış sözleşmesini,

[4] 4.2.2011 tarihli ve 27836 sayılı RG.

[5] 28.11.2013 tarihli ve 28835 sayılı RG.

[6] Genel gerekçe ve madde gerekçeleri için bkz. <http://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem24/yil01/ss490.pdf>.

[7] Bkz. SEROZAN, Rona, "Tüketiciyi Koruma Yasasının Sözleşme Hukuku Alanındaki Düzenlemesinin Eleştirisi", Yasa Hukuk Dergisi, C. XV, Sayı. 173/4, Mayıs 1996, s. 580-581; ZEVKLİLER, Aydın/AYDOĞDU, Murat, Tüketicinin Korunması Hukuku, 3. Bası, Ankara: Seçkin, 2004, s. 39 vd.; BATTAL, Ahmet, "TKHK Yönünden Tacirlerin Tüketicici Sıfatı", Prof. Dr. Ali Bozer'e Armağan, Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1998, s. 324-325; Ayrıca bkz. TANDOĞAN, Haluk, Tüketicilerin Korunması ve Sözleşme Özgürlüğünün Bu Açından Sınırlanması, Ankara: 1977, s. 9 vd.

sözleşmenin tanımı, unsurları ve bu anlamda malın teslimi veya hizmetin ifa edilmesi ile kısım kısım yapılan ödemeler arasında öncelik sonralık ilişkisi bakımından, 4077 sayılı TKHK ve TBK'den farklı bir esas üzerine kurmaktadır. Bu çerçevede, TKHK, taksitle satış sözleşmesinde, malın önce teslimi ve taksitlerin sonra ödenmesi ilkesini katı bir biçimde uygulamamakta ve bedelin kısım kısım ödendiği işlemin varlığı halinde, taraflar arasındaki ilişkiye taksitle satış sözleşmesine ilişkin hükümleri tatbik etmektedir. İstisnai olarak da TBK'nin ön ödemeli taksitle satış sözleşmesine ilişkin hükümlerin uygulanmasına ilişkin olarak TKHK m. 21/1 hükmünde düzenlemeye yer vermektedir. Söz konusu belirleme, TKHK'nin taksitle satış sözleşmesi düzenlemesi ile TBK'nin ön ödemeli taksitle satış sözleşmesine ilişkin hükümlerinin uygulama alanına da esas teşkil etmektedir. Nitekim TKHK'de ön ödemeli taksitle satış sözleşmesine ilişkin düzenlemeye yer verilmemiştir. Ön ödemeli konut satış sözleşmeleri ise TKHK m. 40 vd. hükümlerinde düzenleme altına alınmıştır.

TBK'nin taksitle satış sözleşmesini düzenleyen hükümlerinin, alıcının peşinat ödemesine ve peşinat ödemede temerrüde düşmesinin sonuçlarına yer verilmiş olması; sınırlı ehliyetsizlerin akdettiği taksitle satış sözleşmelerinde yasal temsilcinin rızasını yazılı ve en geç sözleşmenin kurulduğu anda verilebileceğinin belirlenmiş olması; taksitlerin ödenmesine ilişkin sözleşme süresinin öngörülmesi olması; alıcının takas hakkından feragat edemeyeceği, alacağın devri halinde alıcının def'ilerinin kısıtlanamayacağı ve ortadan kaldırılamayacağını tayin edilmiş olması ve hâkime sözleşmeye müdahale yetkisi verilmiş olması nazara alındığında, alıcının korunması bakımından TKHK ile tayin edilmiş bulunan hükümlere nazaran, daha kapsamlı nitelikte olduğu görülmektedir. eBK'de olduğu üzere, TBK'nin 253 ila 263. maddeleri ile öngörülmesi bulunan hükümlere hâkim temel ilke de sözleşmenin zayıf tarafı olan alıcının korunmasıdır^[8].

TKHK'nin 83/1. maddesinde de ifade edilmiş olduğu üzere, sonra yürürlüğe giren özel kanun olması dolayısıyla, TKHK'de taksitle satış sözleşmesine ilişkin düzenleme bulunmayan hallerde, TBK'nin taksitle satış sözleşmesine ilişkin hükümleri uygulama alanı bulur.

[8] YILMAZ, Canan, "6098 Sayılı TBK Çerçevesinde Taksitle Satış Sözleşmesi (TBK m. 253-262)", Prof. Dr. Cevdet Yavuz'a Armağan, 2. Bası, İstanbul: Legal, 2012, s. 443; GÜMÜŞ, s. 148; ERGÜNE, Mehmet Serkan, "6098 Sayılı Türk Borçlar Kanununda Yer Alan Taksitle Satış İlişkin Hükümlerin Uygulama Alanının Belirlenmesi", Prof. Dr. Mustafa Dural'a Armağan, İstanbul: Filiz, 2013, s. 516-517; ÜNLÜTEPE, s. 24; MAKARACI BAŞAK, Aslı/ÖKTEM ÇEVİK, Seda, "6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda Taksitle Satım Sözleşmesine İlişkin Getirilen Düzenlemeler", Legal Hukuk Dergisi, Cilt: 10, Sayı: 111, Mart 2012, s. 98; Ön ödemeli taksitle satış sözleşmesi için bkz. DEVELİOĞLU, Hüseyin Murat, "6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda Yer Alan "Ön Ödemeli Satım Sözleşmesi" ile İlgili İsviçre Öğretisinde Yapılan Bazı Açıklamalar ve Bu Açıklamaların Türk Hukuku Açısından Kısaca Değerlendirilmesi", 2011, www.kazancı.com, (çevrimiçi), (6.1.2014), dn. 5'e ilişkin metin.

İncelememizde, TKHK'nin taksitle satış sözleşmesine ilişkin hükümleri, 4077 sayılı TKHK ve TBK'deki taksitle satış sözleşmesini düzenleyen hükümler ile karşılaştırmalı olarak değerlendirilmeye çalışılmıştır.

I. TAKSİTLE SATIŞ SÖZLEŞMESİNİN TANIMI, HUKUKİ NİTELİĞİ VE UNSURLARI

A. Tanımı ve Hukuki Niteliği

4077 sayılı TKHK'nin "taksitle satış" başlıklı 6-A/1 maddesinde, taksitle satış sözleşmesi, satış bedelinin en az iki taksitle ödendiği ve malın veya hizmetin, sözleşmenin düzenlendiği anda teslim veya ifa edildiği satış türü olarak ifade edilmiştir.

TBK'nin "taksitle satış" başlıklı 253/1. maddesinde yer verilen tanıma^[9] göre, "Taksitle satış, satıcının, satılan taşınır alıcıya satış bedelinin ödenmesinden önce teslim etmeyi, alıcının da satış bedelini kısım kısım ödemeyi üstlendikleri satıştır."

TKHK'nin "taksitle satış sözleşmeleri" başlıklı 17/1 hükmünde ise taksitle satış sözleşmesi, "satıcı veya sağlayıcının malın teslimi veya hizmetin ifasını üstlendiği, tüketicinin de bedeli kısım kısım ödediği sözleşme" olarak tanımlanmıştır.

Doktrinde de taksitle satış sözleşmesine ilişkin olarak çeşitli tanımlara yer verilmiş olduğu görülmektedir^[10].

[9] TBK m. 253/1 hükmünde yer verilen tanımın, en az iki taksit sayısını gösterecek bir ibare içermediğinden eksik bir tanım olduğu yönünde bkz. GÜMÜŞ, s. 148.

[10] Tandoğan, Aral ve Yavuz/Özen/Acar; taksitle satış sözleşmesini, satıcının alıcıya taşınır bir şeyi satım parasının tamamıyla ödenmesinden önce teslim etmeyi ve alıcının da satım parasını kısmi edimlerle ödeme borcu altına girdiği satış olarak tanımlamaktadır. TANDOĞAN, Borçlar Özel, s. 301; ARAL, Fahrettin, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 8. Baskı, Ankara: Yetkin, 2010, s. 179; YAVUZ/ÖZEN/ACAR, s. 139; Gümüş, taksitle satış sözleşmesini, "satıcının alıcıya taşınır bir şeyi, satış bedelinin tamamının ödenmesinden önce teslim etme ve alıcının da satış bedelini birden fazla kısmi edimle ödeme borcu altına girdiği satış sözleşmesi türü" olarak tanımlamaktadır. GÜMÜŞ, s. 149; Ansay, satış konusu malın alıcıya tesliminden evvel yapılan ödemelerin taksit olarak kabul edilemeyeceğini ileri sürmekte ve taksitle satışı, semenin en aşağı iki taksitte ödenmesi gereken ve teslim ile vücut bulan bir menkul satışı olarak tanımlamaktadır. ANSAY, Tuğrul, Türk Borçlar Kanununa Göre Taksitle Satışlar ve Satıcı, Ankara: 1954, s. 1; Bilge ve Kuntalp, taksitle satışı, satılan menkul bir şeyin, satıcı tarafından tamamen teslim edilmesine karşılık, alıcının bedel borcunu belirli taksitlerle ödemesi kaydıyla yapılan satışlar olarak tanımlamaktadır. BİLGE, Necip, Borçlar Hukuku, Özel Borç Münasebetleri, Ankara: 1971, s. 111; KUNTALP, Erden, Ard Arda Teslimli Satım Akdi, Ankara: 1968, s. 33; Ozanoğlu, taksitle satış sözleşmesini, kredili satım karakterinden hareketle, "temelde bir mal (ya da hizmetin) para ile mübadelesini amaçlayan iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme olup satıcı bakımından, alıcıya menkul bir malı satış parasının ödenmesinden önce devretmek, bir başka ifade ile alıcıya aynı zamanda bir mal kredisi temin etmek, alıcı bakımından ise kredilendirilmiş para edimini taksitler halinde ödemek yükümlülüğü yükleyen

4077 sayılı TKHK’de yer verilmiş bulunan tanım bakımından en az iki taksit ibaresine yer verilmiş olmakla birlikte; gerek TBK, gerekse de TKHK hükmünde bu anlamda bir ibareye yer verilmemiştir. TBK’nin taksitle satış sözleşmesinin içeriğini belirleyen 253/3. maddesinde “*ikiden az olmamak üzere taksit sayısı*”na yer verilmesi belirtilmiş ise de her iki kanun hükmü bakımından tanımda böyle bir ibarenin bulunmaması bir eksiklik olarak karşımıza çıkmaktadır^[11]. Diğer yandan, 4077 sayılı TKHK’nin 6-A/1 maddesinde bulunan “*malın veya hizmetin sözleşmenin düzenlendiği anda teslim veya ifa edildiği satım*” ibaresi, her durumda, sözleşmenin düzenlendiği anda malın teslimi veya hizmetin ifa edilmesi şart olmadığından hatalı nitelikteydi^[12]. TKHK’de ise böyle bir ibareye yer verilmemiştir. Nitekim hükmün gerekçesinde de taksitle satış sözleşmesi bakımından malın tesliminin veya hizmetin ifasının ne zaman yapıldığı değil; tüketicinin ödeme şeklinin önem taşıdığı ve malın tesliminin veya hizmetin ifasının sözleşmenin kurulduğu tarihte yapılabileceği gibi daha sonraki bir zamanda da yapılabileceği belirtilmiştir.

TKHK’nin 17/1. maddesinde yer verilmiş bulunan tanım, TKHK m. 21/1 hükmü ile birlikte değerlendirildiğinde, taksitle satış sözleşmesinde esas belirleyici unsur, tüketicinin bedeli kısım kısım ödemesidir. Nitekim 4077 sayılı TKHK m. 6-A/1’de “*malın veya hizmetin, sözleşmenin düzenlendiği anda teslim veya ifa edildiği*” ibaresine ve TBK m. 253 hükmünde de “*satıcının, satılan taşınırı*

bir sözleşme” olarak tanımlamıştır. OZANOĞLU, Taksitle Satım, s. 2; Feyzioğlu, taksitle satış sözleşmesini, satıcının edimini derhal ve tamamıyla ifa etmesine karşılık, alıcının satış bedelini belirli taksitlerle ödemeyi üstlendiği satış olarak tanımlamıştır. FEYZİOĞLU, s. 148; Tunçomağ, taksitle satış sözleşmesini, satıcının eşyayı derhal teslim etmesine karşılık, alıcının satış bedelini dönemsel ve bölümsel edimler şeklinde ödemeyi taahhüt ettiği sözleşme olarak tanımlamaktadır. TUNÇOMAĞ, Kenan, Türk Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 2. Cilt, 3. Bası, İstanbul: 1977, s. 320; Zevkliler, Gökyayla ve Aydoğdu, taksitle satış sözleşmesinde, satıcının malı tümüyle ya da bir bölümüyle alıcıya teslim ettiği halde, alıcının satış bedelini peşin olarak değil, belirli aralıklarla ve birden çok taksitler halinde ödediğini ifade etmektedir. ZEVKLİLER, Aydın/GÖKYAYLA, K. Emre, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 13. Bası, Ankara: Turhan, 2013, s. 81; ZEVKLİLER/AYDOĞDU, s. 170; Berki, taksitle satış sözleşmesini, bir menkulün, satış bedelinin belirli zamanlarda ödenmesini amaçlayan satım olarak tanımlamaktadır. BERKİ, s. 35; Ünlütepe, satış konusu malın alıcıya tesliminden evvel yapılan ödemelerin taksit olarak kabul edilemeyeceği nazara alarak taksitle satış sözleşmesini, “*alıcı tarafından taşınır bir mala ilişkin semenin en az iki taksit halinde kısım kısım ödenmesinin kararlaştırıldığı ve satıcının satım konusu malı, taksitlerin ödenmeye başlanmasından önce alıcıya teslim etmekle yükümlü olduğu satım*” olarak tanımlamaktadır. ÜNLÜTEPE, s. 29; Taylan, taksitle satış sözleşmesini, “*satıcının alıcıya taşınır (ya da taşınır sayılan) malların, bedelin tümünün ödenmesinden önce teslimi, alıcının da parasını parçalı edimlerle ödeme borcu altına girdiği sözleşme*” olarak tanımlamaktadır. TAYLAN, Erbay, “*Taksitle Satışlar*”, Yasa Hukuk Dergisi, Cilt. 3, Sayı. 6, Haziran 1980, s. 797.

[11] GÜMÜŞ, s. 148.

[12] Bkz. ASLAN, İ. Yılmaz, En Son Değişiklikler ve Yargıtay Kararları Işığında Tüketici Hukuku, 3. Baskı, Bursa: Ekin, 2006, s. 336.

alıcıya satış bedelinin ödenmesinden önce teslim etmeyi ... üstlendikleri" ibaresine yer verilmiş iken TKHK m. 17/1 hükmünde, bedelin taksitler halinde ödenmesi yeterli görülmüş, bedelin ödenmesinden önce malın teslimi veya hizmetin ifa edilmesi yönünde bir ibare konulmamıştır. TKHK ile 4077 sayılı TKHK ve TBK arasındaki temel fark da kendisini bu noktada göstermektedir. TKHK m. 17 ve 21/1 uyarınca, malın teslimi veya hizmetin ifa edilmesinden önce veya sonra bedelin kısım kısım ödenmesi önem arz etmez. Nitekim TKHK m. 21/1'de hangi hallerde ön ödemeli taksitle satış hükümlerinin uygulanacağı belirlenmiştir. Söz konusu hüküm dışındaki, hukuki ilişkiler bakımından, bedelin taksitler halinde ödenmesi söz konusu ise taksitle satış sözleşmesine ilişkin hükümler uygulama alanı bulur. Bu nedenle, malın tesliminin veya hizmetin ifa edilmesinin sözleşme bedelinin ödenmesinden ya da taksitlerin ödenmesinden önce gerçekleşmesi TKHK bakımından bir yapısal unsur niteliğine sahip değildir. Örnek olarak, satıcının kararlaştırılan on taksidin tüketici tarafından ödenmesinden sonra malı teslim edecek olması halinde yine TKHK'nin taksitle satış sözleşmesine ilişkin hükümleri uygulama alanı bulur. Dolayısıyla tüketicinin taraf olduğu ve kısım kısım ödemeyi gerektiren TKHK kapsamındaki hukuki işlemler, TKHK m. 21/1'de belirlenen şartları birlikte taşıyorsa malın ne zaman teslim edildiğine veya hizmetin ne zaman ifa edildiğine bakılmaksızın, malın teslimi veya hizmetin ifası kısım kısım yapılan ödemelerden sonra gerçekleştirilse dahi TKHK kapsamında taksitli satış sözleşmesi olarak değerlendirilir.

Diğer yandan, aşağıda üzerinde durulacak olduğu üzere^[13], TBK ve TKHK hükümleri uyarınca taksitle satış sözleşmesine konu olabilecek edimler bakımından (taşınır, taşınmaz mal teslimi ve hizmet ifa edilmesi) söz konusu olan farklılık, tanımlara da yansımaktadır.

4077 sayılı TKHK'nin 6-A hükmünün başlığının "*taksitle satış*" olması, hizmet satışının söz konusu olmayacağından hareketle eleştirilmekte ve "*taksitli işlemler*" olması gerektiği ifade edilmekteydi^[14]_[15]. Ancak TKHK'nin de "*taksitle satış sözleşmeleri*" başlığını muhafaza etmesi aynı eleştirilerin devamına kaynaklık edecektir.

[13] Bkz. aşağıda I, B, 1.

[14] SEROZAN, Rona, "*Tüketiciyi Koruma Kanunu Değişikliği'nin Artıları Eksileri*", İÜHFİM, C. LXI, S. 1-2, 2003, s. 341; SEROZAN, TKHK'nin Eleştirisi, s. 597; GÜMÜŞ, s. 155; ARAL, s. 180-181.

[15] Ozanoğlu, taksitle satış sözleşmesinin aynı zamanda mülkiyeti devir borcu doğuran bir sözleşme olduğunu; bir hizmetin görülmesi ve karşılığının taksitler halinde ödenmesinin taksitle satış sözleşmesinin mülkiyeti devir borcu doğuran sözleşme niteliğini zedelemeyeceğini ifade etmektedir. Bkz. OZANOĞLU, Taksitle Satım, s. 58.

Taksitle satış sözleşmesi, satış türleri içerisinde veresiye (kredili) satışın bir çeşidi^[16]_[17] olup; tam iki tarafa borç yükleyen sözleşme^[18] niteliğine sahiptir^[19]. Peşin satışlarda, satış konusu malın teslimi ile bedelin ödenmesi, hemen gerçekleşir. Diğer veresiye satışlarda da satılan mal, bedel ödenmeden teslim edilir. Ancak, taksitle satış sözleşmesi, ayırıcı özelliğini, bedelin birden fazla vade ile kısımlara ayrılarak ödenmesinde gösterir. Nitekim diğer veresiye satışlarda, muacceliyet kazanan bedelin bir defada ödenmesi gerekir^[20].

Bu çerçevede, TKHK kapsamındaki taksitle satış sözleşmesi ile satıcı/sağlayıcı, sözleşmeye konu malın (taşınır, konut ya da tatil amaçlı taşınmaz mal veya gayri maddi mal) teslimini ya da hizmetin ifasını, üstlenmekte; tüketici ise sözleşme bedelini kararlaştırıldığı şekilde aralıklarla kısım kısım satıcıya/sağlayıcıya ödeme borcu altına girmektedir.

B. Unsurları

TKHK m. 17/1 hükmünde yer verilen tanım uyarınca, taksitle satış sözleşmesinin unsurlarını; sözleşmenin konusunu belirli mal veya hakların oluşturması, sözleşme bedelinin birden fazla vade ile kısım kısım ödenmesinin kararlaştırılması ve tüketicinin taksitleri ödemesinden önce satıcının/sağlayıcının malı teslim etmesi veya hizmeti ifa etmesi olarak belirlenmesi mümkündür. TBK'nin ön

- [16] TANDOĞAN, Borçlar Özel, s. 301; YAVUZ/ÖZEN/ACAR, s. 139; ANSAY, s. 1; FEYZİOĞLU, s. 148; HATEMİ/SEROZAN/ARPACI, s. 124; TUNÇOMAĞ, s. 320; GÜMÜŞ, s. 159; İNCEOĞLU, Taksitle Satım, s. 1; UYGUR, Turgut, Açıklamalı-İçtihatlı Borçlar Kanunu, Sorumluluk Tazminat Hukuku, Cilt. 5, Ankara: Seçkin, 2003, s. 5317; ZEVLİLER/GÖKYAYLA, s. 81; ZEVLİLER/AYDOĞDU, s. 170; BİLGE, s. 111; ARSLANLI, Halil, Ticari Bey', 3. Bası, İstanbul: 1952, s. 639; YILMAZ, s. 444; KARAHASAN, Mustafa Reşit, Türk Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 1. Cilt, İstanbul: Beta, 2002, s. 425; ÜNLÜTEPE, s. 31; TAYLAN, s. 798; AKBULUT, s. 34; Ozanoğlu, taksitle satış sözleşmesinin hukuksal niteliği itibarıyla yasal olarak düzenlenmiş kendine özgü bir sözleşme olduğunu ve mülkiyeti devri borcu doğurmasının yanında, alıcıya mal kredisi temin etmeyi amaçlayan bir tip sözleşme olduğunu ifade etmektedir. OZANOĞLU, Taksitle Satım, s. 80-84.
- [17] Taksitle satış sözleşmesinin hukuki niteliğine ilişkin tartışmalar hakkında bilgi için bkz. OZANOĞLU, Taksitle Satım, s. 67 vd.; ÜNLÜTEPE, s. 29 vd.
- [18] Tam iki tarafa borç yükleyen sözleşmeler, tarafları karşılıklı edim yükümlülüğü altına sokan ve bu edimlerin değiş-tokuş edilmesini ihtiva eden sözleşmelerdir. Bu tip sözleşmelerde, karşılıklı edimlerin değişimi söz konusudur. Sözleşmeye konu edimler, birbirine karşılık olarak yükümlenilir. TEKİNAY, Selahattin Sulhi/AKMAN, Sermet/BURCUOĞLU, Haluk/ALTOP, Atilla, Tekinay Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 7. Baskı, İstanbul: Filiz, 1993, s. 53; OĞUZMAN, M. Kemal/ÖZ, M. Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt-1, 10. Bası, İstanbul: Vedat, 2012, s. 46; EREN, Fikret, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 14. Baskı, Ankara: Yetkin, 2012, s. 211.
- [19] FEYZİOĞLU, s. 153; KARAHASAN, s. 429; OZANOĞLU, Taksitle Satım, s. 45; ANSAY, s. 21; ASLAN, s. 339; TAYLAN, s. 798.
- [20] TANDOĞAN, Borçlar Özel, s. 301; BERKİ, s. 35; TUNÇOMAĞ, s. 320; KARAHASAN, s. 426; ASLAN, s. 337; ARSLANLI, s. 639.

ödemeli taksitle satış sözleşmesi hükümlerinin uygulanacağı hukuki ilişkilerin, sözleşmeye konu mal ve ödeme süresi nazara alınarak tayin edildiği TKHK m. 21/1 hükmü de bu değerlendirme bakımından göz önünde bulundurulmalıdır.

1. Sözleşmenin Konusunu Belirli Mal veya Hakların Oluşturması

TBK kapsamındaki taksitle satış sözleşmeleri bakımından, TBK m. 253/1 hükmünde yer verilen taşınır ibaresi uyarınca, taksitle satış sözleşmesinin konusunu sadece taşınır mal^[21] veya haklar oluşturabilir; taşınmaz mallar, satış bedelinin vadelere bölünmek suretiyle kısım kısım ödenmesi kararlaştırılmış olsa dahi taksitle satış sözleşmesine ilişkin TBK hükümlerinin uygulama alanı dışında yer alır^[22].

TBK m. 209/1 hükmünde taşınır satışının, Türk Medeni Kanunu (TMK) uyarınca taşınmaz sayılanlar dışında kalan ve diğer kanunlarda taşınır olarak belirtilen şeylerin satışı olduğu ifade edilmiştir. TMK'nin 762. maddesinde de taşınır mülkiyetinin konusunu, nitelikleri itibarıyla taşınabilen maddi şeyler ile edinmeye elverişli olan ve taşınmaz mülkiyetinin kapsamına girmeyen doğal güçlerin oluşturduğu belirtilmiştir. Bu bakımdan temelli kalmak maksadı olmaksızın başkasının taşınmazı üzerine yapılan kulübe ve baraka gibi hafif binalar ve hayvanlar^[23] taksitle satış sözleşmesinin konusunu oluşturabilir^[24]. Diğer yandan, hakların da taksitle satış sözleşmesine konu olması mümkündür^[25]. Bu sebeple, alacak hakları, fikri ve sınaî haklar ile kıymetli evraklar bakımından taksitle

[21] “Taşınır eşya ve taşınmaz eşya ayrımı, eşyanın yerinin değişip değişmemesi yönünden yapılan bir ayrımdır. Cevherine zarar verilmeksizin bir yerden başka bir yere taşınabilen eşya taşınır, taşınamayanlar taşınmazlardır.” OĞUZMAN, M. Kemal/SELİÇİ, Özer/OKTAY-ÖZDEMİR, Saibe, Eşya Hukuku, 13. Bası, İstanbul: Filiz, 2011, s. 8; Ayrıca bkz. AKİPEK, Jale G./AKINTÜRK, Turgut, Eşya Hukuku, İstanbul: Beta, 2009, s. 32.

[22] FEYZİOĞLU, s. 150; TANDOĞAN, Borçlar Özel, s. 303; YAVUZ/ÖZEN/ACAR, s. 139; ARAL, s. 180; GÜMÜŞ, s. 149; ANSAY, s. 30; BİLGE, s. 113; TUNÇOMAĞ, s. 320; İNCEOĞLU, Taksitle Satım, s. 1; ERGÜNE, s. 519-520; YILMAZ, s. 444; ZEVLİLİLER/AYDOĞDU, s. 170; AKİPEK, s. 163-164; OZANOĞLU, Taksitle Satım, s. 59-60; UYGUR, s. 5317; TAYLAN, s. 799; ÇÖRTOĞLU, s. 266; ALTUNKAYA, dn. 2'ye ilişkin metin; AKBULUT, s. 38; ÜNLÜTEPE, s. 40 vd.; MAKARACI BAŞAK/ÖKTEM ÇEVİK, s. 99-100; Taşınmazların, taksitle satış sözleşmelerine konu olabileceği yönünde bkz. BERKİ, s. 35-36; Ön ödemeli taksitle satış sözleşmesi bakımından bkz. TEK, Gülen Sinem, “6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Bağlamında Ön Ödemeli Taksitle Satış Sözleşmesi”, Legal Hukuk Dergisi, Cilt: 10, Sayı: 118, Ekim 2012, s. 58-59.

[23] Hayvanların taksitle satış sözleşmesine konu edilmesi mümkün olmakla birlikte, TMK'nin 764. maddesi hükmü gereği mülkiyeti saklı tutma sözleşmesi yapılması olanağı bulunmamaktadır.

[24] ANSAY, s. 28; OZANOĞLU, Taksitle Satım, s. 60-61; ERGÜNE, s. 520; BARUT, Cengiz, “Tüketicinin Korunması Bakımından Taksitle Satım Sözleşmesi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi SBE, 2001, s. 15.

[25] OZANOĞLU, Taksitle Satım, s. 61; ANSAY, s. 29-30; ERGÜNE, s. 520; AKBULUT, s. 40-41; BARUT, s. 16.

satış hükümleri uygulama alanı bulur^[26]. Diğer yandan, hizmet ibaresine yer verilmemiş olsa da eBK bakımından olduğu gibi^[27], TBK m. 263/1 hükmünde aynı ekonomik amaçla yapılan işlemler hakkında da taksitle satış hükümlerinin uygulanacağı belirtildiğinden, eser, vekâlet ve komisyon gibi iş görme edimlerinin taksitle satış sözleşmesine konu olabileceği kabul edilmektedir^[28].

Yargıtay içtihatları^[29] ile taşınır hükmünde olduğu kabul edilen, tapuya kayıtlı olmayan taşınmazların ise taksitle satış sözleşmesine konu edilmeleri mümkündür^{[30],[31]}.

TKHK'nin 17/1. ve 4077 sayılı TKHK'nin 6-A/1. maddesinde, "*malın teslimi veya hizmetin ifası*" ibaresine yer verilmiştir. 4077 sayılı TKHK'nin 3/1-(c) ve (d) bentlerinde mevcut düzenlemeye paralel şekilde, TKHK m. 3/1-h hükmünde mal ibaresinin, "*alışverişe konu olan; taşınır eşya, konut veya tatil amaçlı taşınmaz mallar ile elektronik ortamda kullanılmak üzere hazırlanan yazılım, ses, görüntü ve benzeri her türlü gayri maddi malları*" ifade ettiği belirtilmiş; TKHK m. 3/1-(d) hükmünde ise hizmet, "*bir ücret veya menfaat karşılığında yapılan ya da yapılması taahhüt edilen mal sağlama dışındaki her türlü tüketici işleminin konusu*" olarak tarif edilmiştir.

Taşınır malların, TKHK bakımından taksitle satış sözleşmesine konu olmasında herhangi sorun yoktur. Aynı şekilde, bilgisayar programları, kaset, cd ve başkaca ses veya görüntü içeren araçların satışı TKHK kapsamındadır^[32]. Bu anlamda, tapuya kayıtlı olmayan taşınmaz mallar da TKHK kapsamındaki taksitle satış sözleşmelerine konu teşkil edebilir.

[26] ANSAY, s. 30; Alacak hakkı ve marka, patent, endüstriyel tasarım gibi maddi olmayan malların taksitle satış sözleşmesine konu olamayacağı yönünde bkz. GÜMÜŞ, s. 149.

[27] Bkz. TANDOĞAN, Borçlar Özel, s. 304; ANSAY, s. 22 vd.; ARSLANLI, s. 641; OZANOĞLU, Taksitle Satım, s. 61.

[28] Bkz. ERGÜNE, s. 520; ÜNLÜTEPE, s. 105 vd.; TBK hükümlerinin taksitle iş görme edimlerini kapsamadığı yönünde bkz. GÜMÜŞ, s. 149.

[29] Yargıtay HGK, T. 11.3.1964, E. 1964/5-3, K. 1964/184; KARAHASAN, s. 628.

[30] FEYZİOĞLU, s. 150-151; YAVUZ/ÖZEN/ACAR, s. 139; AKİPEK, s. 163-164; ARAL, s. 180; KARAHASAN, s. 426; ÇORTOĞLU, s. 266; UYGUR, s. 5317; ALTUNKAYA, dn. 3'e ilişkin metin; AKBULUT, s. 38; ÜNLÜTEPE, s. 43-44; Ayrıca bkz. İNCEOĞLU, Taksitle Satım, s. 1-2, dn. 4; DEVELİOĞLU, Taksitle Satım, s. 527; YILMAZ, s. 445; Aksi yönde bkz. GÜMÜŞ, s. 149; ERGÜNE, s. 519, dn. 11; ZEVKLİLER/GÖKYAYLA, s. 82.

[31] "*Bu şekilde yapılacak satış geçerlidir. Alıcının taksitlerden birini ödememesi aktin feshini gerektirmez. Satıcı, kendisi için mülkiyet ve aktin feshini muhafaza etmedikçe ancak verilmeyen taksitin tahsilini isteyebilir.*" Yargıtay 1. HD, E. 9921, K. 3148, T. 03.07.1950; OLGAÇ, Senai, Hukuk Davalarında Satış-Trampa-Bağışlama, Ankara: 1977, s. 352; "*Taşınmaz malın zilyetliğinin bedeli taksitle bağlanmak suretiyle devredilmiş olduğu hallerde satışa ait hükümler uygulanır. Borçlar Kanununun 222. maddesine uygun gerekli inceleme yapılmalıdır.*" Yargıtay 1. HD, E. 9921, K. 3148, T. 08.06.1951; OLGAÇ, s. 352.

[32] ZEVKLİLER/AYDOĞDU, s. 92.

Taşınmaz mallar bakımından ise doktrinde farklı görüşler ileri sürülmüştür. Savunulan bir görüş^[33], taşınmaz mallar da kapsamda olsaydı sözleşmenin şeklinin, adi yazılı şekil olarak düzenlenmesi ile yetinilemeyeceğini, taşınmazlara ilişkin resmi şekle yer verilmesi ya da en azından göndermede bulunulması gerektiğini ve konut veya tatil amaçlı taşınmazın kapıdan taksitle satışa konu olması durumunda cayma hakkının, taşınmazlarda tescilin şarta bağlanmaması ilkesiyle de bağdaşmayacağını ileri sürerek^[34], 4077 sayılı TKHK m. 6-A/1'de taşınır satışlarının düzenleme altına aldığı kabul etmektedir. Bir diğer görüş^[35], 4077 sayılı TKHK m. 3/1-(c) hükmünde, mal kavramının kapsamına, “konut ve tatil amaçlı taşınmaz malların” da dâhil olması nedeniyle, söz konusu taşınmazların, taksitle satış sözleşmesinin konusunu oluşturabileceği zorunlu görmektedir. Söz konusu tartışma, TKHK bakımından da güncelliğini sürdürmektedir.^[36]

Yargıtay'ın vermiş olduğu kararlarda, konut ve tatil amaçlı taşınmazlara^[37] ilişkin taksitle satışın, 4077 sayılı TKHK kapsamında olduğu görülmektedir^[38].

Bu kapsamda, arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesine dayalı olarak, yüklenicinin inşa edeceği bağımsız bölümlere ilişkin olarak, tüketicilerle yapılan satış sözleşmelerinde TBK m. 183 vd. hükümleri uyarınca hareket edildiği^[39] de nazara alınmalıdır.

[33] ARAL, s. 180-181; ERGÜNE, s. 519, dn. 11; ZEVKLİLER/AYDOĞDU, s. 91, 170.

[34] ERGÜNE, s. 519, dn. 11.

[35] GÜMÜŞ, s. 149; YILMAZ, s. 445, dn. 6; SERDAR, s. 477, dn. 15.

[36] TKHK m. 32 vd. (4077 sayılı TKHK m. 10/B) hükümlerinde konut finansmanı sözleşmesi düzenleme altına alınmıştır.

[37] Konutun tamamlanmış olup olmaması önem arz etmez. Yargıtay HGK, E. 2007/13-100, K. 2007/100, T. 7.3.2007, Kazancı İçtihat Bankası.

[38] “... Taksitle satış, satım bedelinin en az iki taksitte ödendiği ve malın veya hizmetin sözleşmenin düzenlendiği anda teslim veya ifa edildiği satım türüdür. Sözleşmenin yazılı bir şekilde yapılması zorunludur. Sözleşmede bulunması gereken unsurlar, 4077 s.K. 6/A maddesinde ayrıntılı şekilde gösterilmiştir (Tarafların isim ve adresleri, peşin satış fiyatı, taksitli satış fiyatı, faiz miktarı, oran, peşin tutar, ödeme planı, temerrüdün hukuki sonuçları vb.) Yasada taksitle konut satışı yapılamayacağına yönelik herhangi bir hüküm mevcut değildir. Bu nedenle yapılan sözleşme B.K. 162 vd. hükümleri de nazara alındığında geçerlidir...” Yargıtay 13. HD, E. 2008/15335, K. 2009/6252, T. 7.5.2009, Kazancı İçtihat Bankası; “... Somut olayda, davacı satın aldığı konut bedeline ilişkin keşide edip dava dışı yükleniciye verdiği senetlerden dolayı borçlu olmadığını tespitini isteyerek eldeki davayı açmıştır. Davalı ise iyiniyetli hamil olduğunu savunmuştur. Dosya kapsamından dava dışı yüklenici ile yapılan satışın taksitli satış olduğu saptanmaktadır. Taksitli satış sebebiyle düzenlenen senetlerin nama düzenlenmesi gerektiği 4077 sayılı Yasa'nın 6/A maddesi gereğidir. Bu senedi ciro yoluyla ele geçiren davalı bankaya karşı da yükleniciye karşı ileri sürülebilecek itiraz ve def'ilere dayanılabilir. Davacı tüketici olup, uyumsuzluğu görmekle görevli mahkeme Tüketici Mahkemesi'dir...” Yargıtay 13. HD, E. 2011/13234, K. 2011/20824, T. 27.12.2011, Kazancı İçtihat Bankası; Ayrıca bkz. Yargıtay HGK, E. 2007/13-100, K. 2007/100, T. 7.3.2007, Kazancı İçtihat Bankası.

[39] Yargıtay 14. HD, E. 2013/1026, K. 2013/2617, T. 22.2.2013, Kazancı İçtihat Bankası; Yargıtay 14. HD, E. 2012/12520, K. 2012/13985, T. 30.11.2012. Kazancı İçtihat Bankası.

Ayrıca TKHK'nin 40 ila 46. maddeleri arasında ön ödemeli konut satış sözleşmesi düzenleme altına alınarak, tüketicinin konut amaçlı bir taşınmazın satış bedelini önceden peşin veya taksitle ödemeyi, satıcının da bedelin tamamen veya kısmen ödenmesinden sonra taşınmazı tüketiciye devir veya teslim etmeyi üstlendiği sözleşme olarak tanımlanmış ve geçerliliği resmi şekil şartına bağlanmıştır. Tatil amaçlı taşınmaz mallar da söz konusu hükümler kapsamında değerlendirilmelidir. Bu bakımdan, tatil amaçlı taşınmaz malların, ön ödemeli konut satış sözleşmesinin konusunu oluşturması ve bu hükümlere göre satışının yapılması mümkündür.

Hizmet edimi, zihinsel ya da bedensel çalışmada bulunulmasını ifade eder^[40]. Bu çerçevede, sadece zihinsel ya da bedensel çalışmaya dayalı bir hizmet söz konusu olabileceği gibi hem zihinsel hem de bedensel nitelikte çalışmanın birlikte mevcut olması da mümkündür.^{[41] [42]}

Diğer yandan, 4077 sayılı TKHK m. 3/1-(d) ve TKHK m. 3/1-(d) hükmünde açıkça ifade edildiği üzere, hizmetin bir ücret veya menfaat karşılığında yapılması ya da yapılmasının taahhüt edilmesi gerekir. Ücretsiz veya karşılıksız olarak gerçekleştirilen hizmetin varlığı, TKHK kapsamında değerlendirilmez^[43].

4077 sayılı TKHK m. 3/1-(d) hükmünde hizmetin, “bir ücret veya menfaat karşılığında yapılan mal sağlama dışındaki her türlü faaliyeti” ifade ettiği ve 3/1-(h) hükmünde de tüketici işlemi, “mal veya hizmet piyasalarında tüketici ile satıcı-sağlayıcı arasında yapılan her türlü hukuki işlem”, olarak değerlendirildiği

[40] OZANOĞLU, Taksitle Satım, s. 58; ZEVKLİLER/AYDOĞDU, s. 93; Ayrıca bkz. ASLAN, s. 26.

[41] ZEVKLİLER/AYDOĞDU, s. 93.

[42] Örnek olarak; alışverişe gittikleri marketin kasanının önünde yerde bırakılmış olan alarm düzeneğine ait çivinin ayağa batması neticesinde yaralanma nedeniyle açılan manevi tazminat davası (Yargıtay 13. HD, E. 2013/4813, K. 2013/8708, T. 4.4.2013, Kazancı İçtihat Bankası); konaklanan otele bırakılan motosikletin çalınması nedeniyle açılan maddi tazminat davası (Yargıtay 13. HD, E. 2013/387, K. 2013/7541, T. 26.3.2013, Kazancı İçtihat Bankası); verilen yurt hizmetinden dolayı borçlu olunmadığının tespitini için açılan dava (Yargıtay 13. HD, E. 2013/3754, K. 2013/4377, T. 26.2.2013, Kazancı İçtihat Bankası); teşhis ve tedavi hizmetinden kaynaklanan maddi ve manevi tazminat davası (Yargıtay 13. HD, E. 2012/21184, K. 2012/20509, T. 28.9.2012, Kazancı İçtihat Bankası); temizlik yapılırken parkelere ve duvar kâğıtlarına verilen zarar nedeniyle açılan maddi tazminat davası (Yargıtay 13. HD, E. 2012/12689, K. 2012/17482, T. 5.7.2012, Kazancı İçtihat Bankası); konaklanan otelde, otel çalışınının banka kartını kullanması nedeniyle uğranılan zararın giderilmesi için açılan dava (Yargıtay 13. HD, E. 2012/8894, K. 2012/15075, T. 11.6.2012, Kazancı İçtihat Bankası); kredi kartı ve davacıya ait diğer hesaplardan bilinmeyen üçüncü şahıslara ait numaralara kontör yüklemesi yapılması ve para çekilmesi nedeniyle bankaya karşı açılan dava (Yargıtay 13. HD, E. 2010/18865, K. 2011/2207, T. 16.2.2011, Kazancı İçtihat Bankası) gösterilebilir.

[43] ZEVKLİLER/AYDOĞDU, s. 94.

halde, eser sözleşmelerinin TKHK kapsamında olmadığı, Yargıtay kararları ile kabul edilmekte^[44] ve bu durum, doktrinde eleştiriyeye konu edilmekteydi^[45].

TKHK m. 3/1-(I) hükmünde tüketici işleminin, “*mal veya hizmet piyasalarında kamu tüzel kişileri de dâhil olmak üzere ticari veya mesleki amaçlarla hareket eden veya onun adına ya da hesabına hareket eden gerçek veya tüzel kişiler ile tüketiciler arasında kurulan, eser, taşıma, simsarlık, sigorta, vekâlet, bankacılık ve benzeri sözleşmeler de dâhil olmak üzere her türlü sözleşme ve hukuki işlemi*” ifade ettiği belirtilmiş olduğundan, eser sözleşmesinin, TKHK kapsamında olduğu yasal düzenlemeye kavuşmuştur. Bu bakımdan, tüketicinin bedeli taksitle ödediği eser sözleşmeleri de TKHK'nin taksitle satış sözleşmesine ilişkin hükümlerinin uygulama kapsamı içerisinde yer alır.

2. Sözleşme Bedelinin Birden Fazla Vade ile Kısım Kısım Ödenmesinin Kararlaştırılması

4077 sayılı TKHK m. 6-A/1, TKHK m. 17/1 ve TBK'nin 253/1 hükmünde, satış bedelinin kısım kısım ödenmesinin üstlenilmesi öngörülmüş olmakla, söz konusu unsur ifade edilmiştir. Taksitle satış sözleşmesinin diğer sözleşmelerden ayrılması bakımından belirleyici özelliğini de malın teslimi veya hizmetin ifası değil; sözleşme bedelinin kısım kısım ödenmesi teşkil eder. Sözleşme bedelinin, bölümlenmeden tüm olarak daha sonraki bir tarihte ödenmesinin öngörülmüş olduğu hallerde veresiye satış ortaya çıkar^[46]. Sözleşmede yer alan faiz, masraf ve komisyon gibi yan edimlere ilişkin taksitle ödeme halinde, taksitle satış sözleşmesi söz konusu olmaz. Sözleşme bedelinin taksitler halinde ödenmesi, borcun ertelenmesi^[47] olmayıp, vadelerin tespiti olarak karşımıza çıkar^[48]. Aynı

[44] Örnek olarak; seramik, musluk ve bataryanın satışı ile birlikte montajını konu alan eser sözleşmesinden kaynaklanan tazminat istemine ilişkin davada (Yargıtay 15. HD, E. 2013/375, K. 2013/683, T. 4.2.2013, Kazancı İçtihat Bankası); saç ekiminden kaynaklanan bedel iadesi davasında (Yargıtay 3. E. 2012/22501, K. 2013/1065, T. 24.1.2013, Kazancı İçtihat Bankası); güneş enerjisi sisteminin çalışmasını sağlayacak tesisatlarla birlikte davacıya ait çatıya kurulmasına ilişkin bedel iadesi ve tazminat davasında (Yargıtay HGK, E. 2003/15-127, K. 2003/102, T. 26.2.2003, Kazancı İçtihat Bankası); aracının motorundaki arızanın ayıplı tamir edilmesi nedeni ile açılan tazminat davasında (Yargıtay 3. HD, E. 2012/21526, K. 2012/26016, T. 18.12.2012, Kazancı İçtihat Bankası); uyumsuzluğun eser sözleşmesinden kaynaklandığı ve 4077 sayılı TKHK kapsamında olmadığı ifade edilmiştir.

[45] ZEVLİLER/AYDOĞDU, s. 93, dn. 38-39; ASLAN, s. 15 vd.

[46] FEYZİOĞLU, s. 150; YAVUZ/ÖZEN/ACAR, s. 139.

[47] Tecil için bkz. von TUHR, Andreas, Borçlar Hukukunun Umumi Kısımı, Cilt: 1-2, Cevat Edege (çev.), Ankara: 1983, s. 508; TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s. 804; OĞUZMAN/ÖZ, s. 320.

[48] OZANOĞLU, Taksitle Satım, s. 66-67.

zamanda, alıcının asli edim borcu olan sözleşme bedelini, kısım kısım ödemesi dönemli edime vücut verir^[49].

Diğer yandan, sözleşme bedelinin taksitler halinde ödemesi, TBK m. 84 anlamında kısmi ifa niteliği taşımaz^[50]. Kısmi ifanın söz konusu olabilmesi için belirli ve muaccel olan bütün bir borcun bir kısmının ifa edilmesi gerekir. Taksitle satış sözleşmesinde her bir edim, bütünün kısmen ifası olmayıp; başlı başına varlığa sahip olan bir borcun yerine getirilmesidir. Her eda başlı başına bir alacağın konusunu oluşturduğundan, borçlunun, bunun tamamını ifa etmesi gerekmektedir^[51].

Taksitle satış sözleşmesinin söz konusu olabilmesi için en az iki taksidin kararlaştırılmış olması gerekir^[52]. Taksitle satış sözleşmesinin tanımlandığı, 4077 sayılı TKHK m. 6-A/1 hükmünde, sözleşme bedelinin “*en az iki taksitte ödendiği*” ibaresine yer verilmiş ise de gerek TKHK m. 17/1 ve gerekse TBK'nin 253/1. maddesinde taksit sayısına ilişkin bir ibareye yer verilmemiştir. Ancak yazılı sözleşme içeriğinin belirlendiği TBK m. 253/3-7 hükmünde, “*ikiden az olmamak üzere taksit sayısı*” denilerek, en az iki taksidin mevcut olması gerektiği öngörülmüştür. Diğer yandan, peşinat (ön ödeme) ödeme borcu ve sözleşmenin süresi başlıklı TBK'nin 256/1. maddesi ile taksitle satış sözleşmesinde alıcı, peşin satış bedelinin en az onda birini en geç teslim anında peşin olarak ödemekle yükümlü tutulmuştur. TBK m. 259/1 hükmünde, alıcının peşinatı ödemede temerrüde düşmesi halinde, satıcının seçimlik haklarına yer verilmiş ve bu şekilde alıcının peşinat ödemede temerrüdü ve taksitleri ödemede temerrüdü (TBK m. 259/2) farklı hukuki sonuçlara bağlanmıştır^[53]. Bu çerçevede, TBK

[49] Bkz. KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Necip, Borçlar Hukuku Genel Bölüm, Birinci Cilt, 4 üncü Basıdan 5 inci Tıpkı Bası, İstanbul: Filiz, 2010, s. 38; ANTALYA, O. Gökhan, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt I, İstanbul: Beta, 2012, s. 39; GÜMÜŞ, s. 151; TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s. 11; OĞUZMAN/ÖZ, s. 12-13; OZANOĞLU, Taksitle Satım, s. 64-65; EREN, s. 108, 213; KUNTALP, Ard Arda Teslimli Satım, s. 19-20; KILIÇOĞLU, Ahmet, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Genişletilmiş 14. Bası, Ankara: Turhan, 2011, s. 5-6; ÜNLÜTEPE, s. 55-56.

[50] OZANOĞLU, Taksitle Satım, s. 65; ÜNLÜTEPE, s. 55; YILMAZ, s. 445, dn. 7; Aksi görüş için bkz. GÜMÜŞ, s. 150.

[51] OZANOĞLU, Taksitle Satım, s. 65-66; Ayrıca bkz. KUNTALP, Ard Arda Teslimli Satım, s. 25-26.

[52] TANDOĞAN, Borçlar Özel, s. 301-302; YAVUZ/ÖZEN/ACAR, s. 139; FEYZİOĞLU, s. 150; ANSAY, s. 20; OZANOĞLU, Taksitle Satım, s. 57, 162; ARAL, s. 180; GÜMÜŞ, s. 151; ERGÜNE, s. 521; İNCEOĞLU, Taksitle Satım, s. 2; ALTUNKAYA, dn. 5'e ilişkin metin; KARAHASAN, s. 426; ZEVKLİLER/AYDOĞDU, s. 170; ASLAN, s. 337; ZEVKLİLER/GÖKYAYLA, s. 82; YILMAZ, s. 446; TAYLAN, s. 799; AKBULUT, s. 44; ÜNLÜTEPE, s. 46 vd.

[53] Taksitle satış sözleşmesine konu malın teslim edilmesinden önce yapılan ödemelerin niteliği ile sınırının belirlenmesi ve malın alıcıya tesliminden önce, mevcut sözleşmeye, taksitle satış sözleşmesi hükümlerinin uygulanıp uygulanmayacağı konusunda eBK döneminde farklı görüşler ileri sürülmekteydi. Bir görüş ile teslimden önce yapılan ödemelerin

ve 4077 sayılı TKHK kapsamındaki taksitle satış sözleşmeleri bakımından malın teslimi veya hizmetin ifa edilmesinden önce yapılan ödemeler taksit niteliği taşımaz; peşinat olarak değerlendirilir. Malın teslimi veya hizmetin ifa edilmesinden sonraki dönem bakımından en az iki taksidin varlığı aranır^[54].

4077 sayılı TKHK'nin sözleşme içeriğinin belirlendiği 6-A/2 hükmünün (e) bendinde, peşinat tutarı ifadesine yer verilmiştir. Ancak, kanunda peşinat ödenmesi ve buna bağlı yaptırım belirlenmemiştir. Bu nedenle, tüketicinin peşinat ödeme yükümü, taksitle satış sözleşmesinin bir yapısal unsuru olarak değerlendirilmez^[55]. TKHK'de de peşinat ödenmesine ilişkin bir düzenleme mevcut değildir^[56].

TKHK m. 17 hükmünde yer almamakla birlikte, TKHK kapsamında taksitle satış sözleşmesinin söz konusu olabilmesi için de en az iki taksidin varlığı aranacaktır. Hükmün gerekçesinde de ifade edilmiş olduğu üzere, vadeler arasındaki sürelerin aynı olması gerektiği gibi taksit tutarlarının birbirine eşit olması da aranmaz^[57]. Ödemenin tüketici tarafından kısım kısım yapılması yeterlidir.

-
- taksit niteliğini taşımadığı ve malın tesliminden önce bir taksitle satış sözleşmesinden bahsedilemeyeceği savunulmakta ve malın tesliminden evvel yapılacak ödemeler taksit niteliği taşımadığından; malın tesliminden sonra yapılacak ödemelere ilişkin taksit sayısının en az iki olması gerektiği ifade edilmekteydi. Buna bağlı olarak da malın teslim edilmesinden önceki dönemde taksitle satış sözleşmesi söz konusu olmadığından, taksitle satış sözleşmesine ilişkin eBK maddeleri uygulanma imkânı bulamayacağı ve teslimden önceki döneme ilişkin alıcının ödemede temerrüde düşmesi halinde eBK'nin genel hükümlerinin uygulanacağı benimsenmekteydi. ANSAY, s. 19-20; FEYZİOĞLU, s. 151; OZANOĞLU, Taksitle Satım, s. 52, 162; ÜNLÜTEPE, s. 49; Diğer bir görüş ile satış taksitle satış sözleşmesi olarak kabul edilebilmesi için her halde semenin tamamı ödenmeden malın teslim edilmiş olması yeterli görülmekte ve teslimden evvel yapılan ödemelerin varlığının, taksitle satış sözleşmesi hükümlerinin uygulanmasına engel teşkil etmeyeceği kabul edilmekteydi. TANDOĞAN, Borçlar Özel, s. 302; BİLGE, s. 111; TAYLAN, s. 799; KARAHASAN, s. 429; AKBULUT, s. 48; BARUT, s. 17.
- [54] ANSAY, s. 17 vd.; OZANOĞLU, Taksitle Satım, s. 57, 162; GÜMÜŞ, s. 151, 155; ERGÜNE, s. 521; İNCEOĞLU, Taksitle Satım, s. 2; ÜNLÜTEPE, s. 46 vd.; Sözleşme konusu malın, sözleşmenin kurulduğu anda teslim edilmesi ve birinci taksidin ödenmesi ihtimali mevcut olduğundan, malın tesliminden sonraya en az bir taksit ödemesinin kalması gerektiği yönünde bkz. ASLAN, s. 337.
- [55] İNCEOĞLU, Taksitle Satım, s. 17; OZANOĞLU, Taksitle Satım, s. 48; TKHK kapsamında peşinat ödenmesinin taksitle satış sözleşmesinin yapısal unsuru olduğu yönünde bkz. GÜMÜŞ, s. 155; TBK kapsamındaki taksitle satış sözleşmeleri bakımından peşinat ödenmesinin, sözleşmenin yapısal unsuru olmadığı yönünde bkz. GÜMÜŞ, s. 154.
- [56] TKHK'nin 21/2 hükmünde sözleşmenin zorunlu içeriğinin yönetmelikle düzenleme altına alınacağı ifade edilmiştir.
- [57] Bkz. TANDOĞAN, Borçlar Özel, s. 302; YAVUZ/ÖZEN/AÇAR, s. 139; FEYZİOĞLU, s. 150; ANSAY, s. 20-21; TUNÇOMAĞ, s. 320; OZANOĞLU, Taksitle Satım, s. 57; ARAL, s. 180; GÜMÜŞ, s. 151; İNCEOĞLU, Taksitle Satım, s. 2; ERGÜNE, s. 521; TAYLAN, s. 799; ASLAN, s. 337, 339; BERKİ, s. 38; ALTUNKAYA, dn. 4'e ilişkin metin;

TKHK m. 21/1 hükmü ile birlikte değerlendirildiğinde, TKHK kapsamındaki taksitle satış sözleşmeleri bakımından, malın teslimi veya hizmetin ifasından önce yapılan ödemelerin peşinat niteliği taşıyıp taşımadığı belirlenmelidir. Yukarıda ifade edildiği üzere, TKHK, taksitle satış sözleşmesine ilişkin hükümlerin tatbik edileceği hukuki işlemleri farklı bir yapı üzerine kurmuştur. Bu çerçevede, TKHK m. 21 dışındaki, ödemenin kısım kısım yapıldığı hukuki işlemler, TKHK'nin taksitle satış sözleşmesine ilişkin hükümleri çerçevesinde değerlendirilir. Dolayısıyla, malın teslimi veya hizmetin ifa edilmesinden önce yapılan ödemeler de taksit niteliği taşır. Bu nedenle, TBK'nin peşinat ödenmesine (TBK m. 256) ve peşinat ödemesinde temerrüde ilişkin hükümleri (TBK m. 259/1, 260/2) TKHK kapsamındaki taksitle satış sözleşmeleri bakımından uygulama alanı bulmaz.

Gerek 4077 sayılı TKHK'de gerekse TKHK'de taksitlerin sayısı bakımından bir sınırlama mevcut değildir. Ancak, TBK'nin 256/1. maddesinde alıcının, satış bedelinin peşinattan geri kalan kısmını sözleşmenin kurulmasını izleyen üç yıl içinde ödemekle yükümlü olduğu öngörülmüştür. Dolayısıyla sözleşmenin süresi bakımından bir üst sınır tespit edilmiştir. Bu nedenle, çoğunlukla aylık olarak kararlaştırılan taksitler de sayı bakımından söz konusu süreye bağlı olarak dolaylı şekilde sınırlandırılmıştır. TKHK'nin genel kanundan sonra yürürlüğe giren özel kanun niteliği taşıması^[58] ve ayrıca TKHK m. 83'te belirtildiği üzere, TKHK'de hüküm bulunmayan hallerde genel hükümlerin uygulanacak olması nedeniyle, sözleşmenin süresine ilişkin söz konusu TBK m. 256/1 hükmü, TKHK kapsamındaki taksitle satış sözleşmeleri bakımından da uygulama alanı bulur. Bu nedenle, TKHK kapsamındaki taksitle satış sözleşmelerinde de taksitlerin sözleşmenin kurulmasını izleyen üç yıl içinde ödenmesi gerekir^[59].

3. Tüketicinin Taksitleri Ödemesinden Önce Satıcının/Sağlayıcının Malı Teslim Etmesi veya Hizmeti İfa Etmesi

Taksitle satış sözleşmesinin ortaya çıkmasında, alıcıların gelir durumunun yetersizliği nedeni ile ihtiyaç duymakta olduğu mal veya hizmeti peşin ödeme yaparak elde etmek imkânının olmaması karşısında, bedelini taksitler halinde

UYGUR, s. 5318; ZEVLİLİLER/AYDOĞDU, s. 170; ZEVLİLİLER/GÖKYAYLA, s. 82; DEVELİOĞLU, Taksitle Satım, s. 528; KARAHASAN, s. 426; YILMAZ, s. 445-446; AKBULUT, s. 46.

[58] OĞUZMAN, M. Kemal/BARLAS, Nami, Medeni Hukuk, Giriş, Kaynaklar, Temel Kavramlar, 17. Bası, İstanbul: Vedat, 2011, s. 81-82; DURAL, Mustafa/SARI, Suat, Türk Özel Hukuku, Cilt I, Temel Kavramlar ve Medeni Kanununun Başlangıç Hükümleri, İstanbul: Filiz, 2006, s. 92-93; TEZİÇ, Erdoğan, Anayasa Hukuku, 11. Bası, İstanbul: Beta, 2006, s. 57; ESENER, Turhan, Hukuk Başlangıcı, 3. Baskı, İstanbul: Alkım, 2000, s. 236.

[59] Bkz. aşağıda IV, A.

daha sonra ödemekle birlikte, mal veya hizmetten hemen faydalanabilmesi mümkün olmaktadır. Dolayısıyla sözleşme bedelinin taksitlerinin ödenmesinden önce, satış konusu malın alıcıya teslim edilmesi veya hizmetin ifa edilmesi, taksitle satış sözleşmesinin amacına da hizmet eder^[60]. Bu nedenle satılanın hükmen teslim^[61] edildiği durumlarda, alıcının malı kullanma imkânı doğmacağından, taksitle satış sözleşmesi söz konusu olmaz^[62].

TKHK bakımından, aşağıda ifade edileceği üzere, durum farklı olmakla beraber, sözleşme bedelinin taksitler halinde; fakat tümünün, malın teslimin veya hizmetin ifasından önce ödendiği durumlarda da taksitle satış sözleşmesi varlık kazanmaz^[63]. Bu durumda, bir taksitle satış sözleşmesinden değil, ön ödemeli taksitle satış sözleşmesinden bahsetmek gerekir. Nitekim ön ödemeli taksitle satış sözleşmesi de bir kısmı ödemeli satıştır; fakat kısım kısım yapılan ödemeler, malın alıcıya teslim edilmesinden önce gerçekleştirilir^[64].

Yukarıda ifade edildiği üzere, malın teslimi veya hizmetin ifa edilmesinden önce yapılan ödemeler taksit niteliği taşımayıp; peşinat olarak değerlendirilmekle, söz konusu ödemelerin süresinin uzunluğu ve tutarının, toplam sözleşme bedeline oranla yüksek olması karşısında, ne şekilde hareket edileceğinin belirlenmesi önem arz etmektedir. Nitekim sözleşmenin kurulmasının ardından malın teslimine ya da hizmetin ifa edilmesine kadar geçecek olan sürenin uzun olması, taksitle satış sözleşmesinin, bedeli daha sonra ödeyen tüketicinin, mal ya da hizmetten hemen faydalanmaya başlamasını sağlama amacının yerine getirilmesine engel olacak niteliğe sahiptir. Bu çerçevede, ön ödeme tutarı ve bunun toplam satış bedeline oranı, taksit sayısı, malın teslim süresi ve sözleşmenin toplam süresi göz önünde bulundurularak, taraflar arasındaki hukuki ilişkinin nitelendirilmesi yoluna gidilerek hangi sözleşmenin mevcut olduğunun belirlenmesi mümkündür. Taksitle satış sözleşmesinde bedelin kredilendirilmesinin sağlanması, ön ödemeli taksitle satış sözleşmesinde mevcut

[60] YAVUZ/ÖZEN/ACAR, s. 139-140; FEYZİOĞLU, s. 151.

[61] Hükmen teslim halinde, zilyetliği devreden kimse, özel bir hukuki ilişkiye dayanarak malı kendi hâkimiyetinde alıyorsa ve kazanana sadece dolaylı bir zilyetlik tanır. OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY-ÖZDEMİR, Eşya Hukuku, s. 71; AKİPEK/AKINTÜRK, s. 151-152.

[62] TANDOĞAN, Borçlar Özel, s. 303; YAVUZ/ÖZEN/ACAR, s. 139; ANSAY, s. 16; Aksi görüş için bkz. OZANOĞLU, Taksitle Satım, s. 62.

[63] FEYZİOĞLU, s. 151; YAVUZ/ÖZEN/ACAR, s. 140; UYGUR, s. 5318; ZEVKLİLER/AYDOĞDU, s. 170; ARAL, s. 180; YILMAZ, s. 446; ZEVKLİLER/GÖKYAYLA, s. 82-83; ASLAN, s. 337-338; İNCEOĞLU, Taksitle Satım, s. 2; TAYLAN, s. 799; KARAHASAN, s. 429; AKBULUT, s. 48-49; BARUT, s. 16.

[64] FEYZİOĞLU, s. 151, dn. 153; ZEVKLİLER/GÖKYAYLA, s. 82-83; YILMAZ, s. 446; Ayrıca bkz. KUNTALP, Ard Arda Teslimli Satım, s. 34; Ön ödemeli taksitle satış sözleşmesi için bkz. TEK, s. 44 vd.

değildir. Söz konusu esaslara göre, ön ödemeli taksitle satış sözleşmesinin^[65] var olduğu sonucuna ulaşılabilir^[66]. Bu anlamda gerek TBK gerekse TKHK, çeşitli düzenlemeler öngörmüştür.

4077 sayılı TKHK'nin 7. maddesinde, kampanyalı satışın, gazete, radyo, televizyon ilanı ve benzeri yollarla tüketiciye duyurularak düzenlenen kampanyalara iştirakçi kabul edilmesi ve malın veya hizmetin daha sonra teslim veya ifa edilmesi suretiyle yapılan satışları ifade ettiği belirtilmekteydi^[67]. Kampanyalı satışlar da esasen bir ön ödemeli satış olup, hem taksitle hem de peşin satış şeklinde akdedilebilmekle beraber, satışın söz konusu hükümde belirtilen araçlarla tüketicilere duyurulması suretiyle yapılması kampanyalı satışının, ön ödemeli satıştan ayrılmasında belirleyici özellik gösterir^[68]. 4077 sayılı TKHK'nin 7/ son maddesinde de kampanyalı satış sözleşmesinin taksitle yapılması halinde, 4077 sayılı TKHK'nin taksitle satış sözleşmesini düzenleyen 6-A maddesinin tatbik edileceği ifade edilmekteydi.

TKHK'de bu şekilde ön ödemeli taksitle satış sözleşmelerine ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır. Süreli yayın kuruluşlarınca düzenlenen promosyon uygulamalarına TKHK m. 53 hükmünde yer verilmiştir. TKHK'nin 40 ila 46. maddeleri arasında da ön ödemeli konut satış sözleşmesi düzenleme altına alınmıştır. Ön ödemeli konut satışı sözleşmelerinin, konut amaçlı bir taşınmazın satış bedelinin toptan veya taksitler halinde, konutun devir veya teslim edilmesinden önce ödendiği sözleşmeler olduğu; tüketicinin bedeli

[65] Ön ödemeli taksitle satışta, taksitle satış sözleşmesinden farklı olarak, malın derhal kullanılması ihtiyacı daha sonra gelir.

[66] Bkz. OZANOĞLU, Taksitle Satım, s. 48, 52, 160-161; TEK, s. 52 vd.; ASLAN, s. 336, 339; ÜNLÜTEPE, s. 46 vd., 101-102; Doktrinde ileri sürülmekte olan bir görüş, Türk Hukuku karşısında kısmen peşin ödemeli taksitle satışlara uygulanacak hükümlerin saptanmasında amaçsal yorum tercih edilerek taksitle satış sözleşmesinin eBK m. 223/ son fıkrasında yer alan kural uyarınca atıf yapılan hükümlerden alıcı zararına daha ağır koşullar içeren sözleşmeleri taksitle kısmen peşin ödemeli satışlarda geçerli saymayı mümkün görmekte ve söz konusu emredici hükümlerin kıyas yoluyla uygulanmasını ileri sürmektedir. ÖZMEN, E. Saba, "Türk Hukukuna Özgü Olarak Merkez Bankası Kanunu ve Buna Dayanılarak Çıkarılan Tebliğler Karşısında Tüketicinin Korunması Açısından Taksitle Kısmen Peşin Ödemeli Satışlarda Malın Tesliminde İfa Zamanına Bağlı Sorunlar", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sayı. 1, 1991, s. 56.

[67] 4077 sayılı TKHK'nin "kampanyalı satışlar" başlıklı 7. maddesinde, 06.03.2003 tarihli ve 4822 sayılı Kanun'la yapılan değişiklikle ilk cümle hükmünün kaldırılmasından önce "Kampanyalı satış olarak nitelendirilemeyen ancak, malın veya hizmetin bilahare teslim veya yerine getirilmesi koşuluyla yapılan her türlü satışlar da birinci fıkra hükmüne tabidir." ifadesine yer verilmekteydi. Bu bakımdan, kampanyalı satış şeklinde yapılmayan ön ödemeli satışların da kampanyalı satış hükümlerine tabi tutulduğu kabul edilmekteydi. OZANOĞLU, Taksitle Satım, s. 159.

[68] Kampanyalı satış sözleşmesine ilişkin geniş bilgi için bkz. MAKARACI, Aslı, Taşınır Mallara İlişkin Kampanyalı Satım Sözleşmesi, Ankara: Seçkin, 2007, s. 24; ZEVKLİLER/ GÖKYAYLA, s. 94.

taksitler halinde veya toplu halde ödemiş olmasının farklılık yaratmadığı ve söz konusu hükümlere tabi olduğu belirlenmiştir. TKHK'nin 21/1. maddesinde ise tüketicinin, taşınır bir malın satış bedelini önceden kısım kısım ödemeyi, satıcının da bedelin tamamen ödenmesinden sonra satılanı tüketiciye teslim etmeyi üstlendiği ve ödeme süresi bir yıldan daha uzun veya belirsiz olan sözleşmeler hakkında TBK'nin ön ödemeli taksitle satış sözleşmesine ilişkin hükümlerinin (TBK m. 264-273) uygulanacağı öngörülmüştür.

TBK m. 264/1 hükmünde de ön ödemeli taksitle satış, "*alıcının taşınır bir malın satış bedelini önceden kısım kısım ödemeyi, satıcının da bedelin tamamen ödenmesinden sonra satılanı alıcıya devretmeyi üstlendikleri satış*" olarak tanımlanmıştır. Ön ödemeli taksitle satış sözleşmesine ilişkin TBK'nin 266/1-2. maddesi ile alıcının, satış bedelinin tamamını ödedikten sonra, her zaman malın kendisine devredilmesini isteyebileceği ve satıcının malı alıcıya devredebilmesi için, taksitle satışa ilişkin koşullara uyulmasının aranacağı kabul edilmiş ve TBK m. 267/1'de de ödeme süresi bir yıldan daha uzun veya belirsiz olan sözleşmelerde satış bedelinin, satılanın devri anında tamamen ödenmiş olması gerektiği öngörülmüştür. TBK m. 273/2 hükmünde ise satılanı devir süresi bir yıldan daha uzun veya belirsiz olan taksitle satış sözleşmesinde alıcı, satılanın devrinden önce ödemeleri yapmakla yükümlü ise ön ödemeli taksitle satış sözleşmesine ilişkin hükümlerin kıyas yoluyla uygulanacağı ifade edilmiştir.

Gerek 4077 sayılı TKHK, gerekse TBK bakımından, taksitle satış sözleşmesiyle alıcının ulaşmak istediği amaç ve kredilendirme fonksiyonu da nazara alındığında, malın tesliminden önce yapılan ödemeler, taksit niteliği taşımazken teslimden sonra yapılan ödemeler taksit olarak değerlendirilir ve bu şekilde, en az iki taksidin mevcut olması aranır. TBK'de alıcının, peşinat ödemede temerrüdü (TBK m. 259/1 ve 260/2) ve taksit ödemede temerrüdü halinde (TBK m. 259/2 ve 260/1) farklı hükümlere yer verilmiş olması da bu anlamdadır.

Söz konusu hükümler nazara alındığında, tüketici ile satıcı/sağlayıcı arasındaki hukuki ilişkiye, taksitle satış ya da ön ödemeli taksitle satış sözleşmesi hükümlerinden hangisinin uygulanacağını belirlemek gerekir.

Öncelikle, TKHK'nin 40 ila 46. maddeleri arasında da ön ödemeli konut satış sözleşmesi düzenleme altına alınmış olduğundan, ön ödemeli konut satışlarında, söz konusu hükümler uygulama alanı bulur. Tatil amaçlı taşınmaz mallar da söz konusu hükümler kapsamında değerlendirilir. Bu bakımdan, tatil amaçlı taşınmaz malların ön ödemeli konut satış sözleşmesinin konusunu oluşturması ve bu hükümlere satışının yapılması mümkündür.

Kanaatimizce TKHK m. 21/1 hükmü de şu şekilde değerlendirilmelidir: Öncelikle, TKHK m. 21/1'de taşınır mallar bakımından düzenleme tayin edilmiştir. Konut ve tatil amaçlı amaçlı taşınmaz mallara ilişkin TKHK m. 40 vd. hükümlerinde ön ödemeli konut satış sözleşmesi düzenlendiğinden, konut ve

tatil amaçlı amaçlı taşınmaz malların ön ödemeli satışında söz konusu hükümler uygulama alanı bulur.

TKHK'nin 21/1. maddesi uyarınca, konusunu taşınır malların oluşturduğu, satış bedelinin önceden kısım kısım ödenmesinin, satılanın ise bedelin tamamen ödenmesinden sonra tüketiciye tesliminin üstlenildiği ve ödeme süresi bir yıldan daha uzun veya belirsiz olan sözleşmeler bakımından TBK'nin ön ödemeli taksitle satış sözleşmesine ilişkin hükümleri uygulama alanı bulur. Bunun dışındaki kısım kısım ödemeli hukuki işlemler, TKHK'nin taksitle satış sözleşmesine ilişkin hükümleri çerçevesinde değerlendirilir. Sadece satış bedelinin önceden kısım kısım ödenmesi ve bedelin tamamen ödenmesinden sonra satılanın teslim edilmesi, TBK'nin ön ödemeli taksitle satış sözleşmesine ilişkin hükümlerinin uygulanması için yeterli değildir. Aynı zamanda tüketicinin ödeme süresi, bir yıldan daha uzun veya belirsiz olmalıdır. Bu bakımdan hükümde yer alan şartların birlikte gerçekleşmesi aranır. Satış bedelinin önceden kısım kısım ödenmesi ve satılanın daha sonra teslimi söz konusu olsa da ödeme süresi bir yıl veya bir yıldan daha kısa süreli ise TBK'nin ön ödemeli taksitle satış sözleşmesine ilişkin hükümleri uygulama alanı bulmaz. Örnek olarak, tüketicinin bir bilgisayarını, peşinatın ödenmesinden sonra sekiz aylık sürede taksitler ile ödeyeceği ve satıcının bilgisayarını taksitlerin ödenmesinden sonra teslim edeceği kararlaştırılmış olması halinde, süre bir yıldan kısa olduğu için TBK'nin ön ödemeli taksitle satış sözleşmesine ilişkin hükümleri tatbik edilmez. Bu halde, TKHK'nin taksitle satış sözleşmesine ilişkin hükümleri uygulanır.

Bedelin tamamen ödenmesinden sonra sözleşme konusunun tüketiciye sunulduğu ve ödeme süresi bir yıldan daha uzun veya belirsiz olan konusunu bir hizmetin ifa edilmesinin oluşturduğu sözleşmeler bakımından, TBK'nin ön ödemeli taksitle satış sözleşmesine ilişkin hükümlerinin TKHK m. 21/1 hükmüne dayanılarak uygulanması imkânı yoktur. Nitekim TKHK m. 21/1 hükmünde, hizmet ediminin söz konusu olduğu sözleşmeler kapsam dışında tutulmuştur. Nitekim TBK m. 264 hükmünde de ön ödemeli taksitle satış sözleşmesine konu olabilecek malların, taşınır mallar olduğu ifade edilmiştir^[69]. Bu halde, konusunu bir hizmetin ifa edilmesinin oluşturduğu sözleşmeler bakımından, süre ve tüketicinin ödemelerinin tümünün hizmetin ifasından önce olması nazara alınmaksızın TKHK'nin taksitle satış sözleşmesi hükümleri uygulanır.

[69] Bkz. TEK, s. 58-59; DEVELİOĞLU, Ön Ödemeli Satım, dn. 6'ya ilişkin metin; ZEVKLİLER/GÖKYAYLA, s. 92.

II. TKHK'NİN TAKSİTLE SATIŞ SÖZLEŞMESİNİ DÜZENLEYEN HÜKÜMLERİNİN UYGULAMA ALANI

A. Genel Olarak

TKHK m. 1 (4077 sayılı TKHK m. 1) hükmünde de ifade edilmiş olduğu üzere TKHK'nin temel amacı sözleşmenin zayıf tarafı olan tüketicilerin korunmasıdır^[70]. TBK'nin taksitle satış sözleşmesine ilişkin 253 ila 263. maddeleri arasında yer verilen düzenleme bakımından da esas ilke, alıcıyı koruma fikridir^[71]. Söz konusu hükümlerin, tüketicilerin korunması amacı nazara alındığında, 4077 sayılı TKHK'nin 6-A hükmüne göre, tüketicilere daha fazla koruma sağladığı görülmektedir. Genel kanunun yeni tarihli ve özel kanunun eski tarihli olması halinde, kanun koyucunun takip ettiği amaç araştırılarak, genel kanunun getirmekte olduğu hükümlerin, özel kanunda yer almakta olan hükümlere aykırı olması halinde, özel kanunun aykırı hükümlerinin, yürürlükten kaldırıldığı sonucuna ulaşılır. Genel kanun ile hakkında düzenleme yapılmamış bulunan konulara ilişkin özel kanun hükümleri ise yürürlükte kalır^[72]. Bu çerçevede, 4077 sayılı TKHK kapsamındaki, alıcının tüketici ve satıcının ticari veya mesleki faaliyeti kapsamında hareket etmekte olduğu taksitle satış sözleşmelerine de yeni tarihli genel kanun olmakla TBK'nin uygulanacağını; 4077 sayılı TKHK'nin taksitle satışa ilişkin 6-A maddesinin TBK'de düzenleme altına alınmış bulunan hükümlere aykırı olan hükümlerinin ilga edilmiş olduğunu ve TBK'de düzenleme altına alınmamış bulunan hususlara ilişkin 4077 sayılı TKHK'nin taksitle satış sözleşmesine ilişkin hükümlerinin, tatbik edilmeye devam edileceği sonucuna ulaşılmalıdır^[73].

Genel kanundan sonra yürürlüğe giren kanunun, özel kanun niteliği taşıması halinde, kanun koyucunun iradesinin yeni özel kanunun uygulanması yönünde olduğu kabul edilir. Bu halde, eski tarihli genel kanun, özel kanunda düzenleme bulunmayan hallerde uygulama alanı bulur^[74]. Dolayısıyla TKHK, genel kanun niteliğindeki, TBK'den daha sonra yürürlüğe giren özel kanun

[70] SEROZAN, TKHK'nin Eleştirisi, s. 580-581; ZEVKLİLER/AYDOĞDU, s. 39 vd.; BATTAL, s. 324-325; Ayrıca bkz. TANDOĞAN, Tüketici, s. 9 vd.

[71] YILMAZ, s. 443; GÜMÜŞ, s. 148; HATEMİ/SEROZAN/ARPACI, s. 124-125; ERGÜNE, s. 516-517; ÜNLÜTEPE, s. 24; MAKARACI BAŞAK/ÖKTEM ÇEVİK, s. 98.

[72] TEZİÇ, s. 57; ESENER, s. 236; Ayrıca bkz. OĞUZMAN/BARLAS, s. 81-82; DURAL/SARI, s. 92-93.

[73] ÜNLÜTEPE, s. 80 vd.; SERDAR, s. 479; GÜMÜŞ, s. 148; ERGÜNE, s. 524; ZEVKLİLER/GÖKYAYLA, s. 75; MAKARACI BAŞAK/ÖKTEM ÇEVİK, s. 98; Ön ödemeli taksitle satış sözleşmesi için bkz. TEK, s. 49.

[74] TEZİÇ, s. 57; ESENER, s. 236; OĞUZMAN/BARLAS, s. 81-82; DURAL/SARI, s. 92-93; Ayrıca bkz. SEROZAN, TKHK'nin Eleştirisi, s. 581-582.

niteliğinde olduğundan, TKHK kapsamındaki taksitle satış sözleşmelerine öncelikle uygulanır; TKHK'de hüküm bulunmayan hallerde ise TBK'nin taksitle satış sözleşmesi hükümleri tatbik edilir. Bu çerçevede, TKHK'de düzenlenmemiş ancak TBK'de yer verilmiş bulunan; yasal temsilcinin rızası (TBK m. 254), sözleşme süresi (TBK m. 256/1), alıcının def'ileri (TBK m. 257), taksit ödemede temerrüt nedeniyle dönme hakkının kullanılması (TBK m. 259/2) ve hâkimin müdahalesinin istenilmesine (TBK m. 261) ilişkin hükümler TKHK kapsamındaki taksitle satış sözleşmelerinde de uygulanır.

B. Kişi Bakımından Uygulama Alanı

TKHK m. 2 hükmü uyarınca, TKHK, her türlü tüketici işlemi ile tüketiciye yönelik uygulamaları kapsar (4077 sayılı TKHK m. 2). 4077 sayılı TKHK'nin 2. maddesinde kanunun kapsamı bakımından her türlü tüketici işlemi ibaresi mevcutsa da tüketiciye yönelik uygulamalar ibaresi yer almamaktaydı. Tüketici, ticari veya mesleki olmayan amaçlarla hareket eden gerçek veya tüzel kişiyi ifade eder [TKHK m. 3/1-(k)]. Tüketici işlemi ise mal veya hizmet piyasalarında kamu tüzel kişileri de dâhil olmak üzere ticari veya mesleki amaçlarla hareket eden veya onun adına ya da hesabına hareket eden gerçek veya tüzel kişiler ile tüketiciler arasında kurulan, eser, taşıma, simsarlık, sigorta, vekâlet, bankacılık ve benzeri sözleşmeler de dâhil olmak üzere her türlü sözleşme ve hukuki işlemidir [TKHK m. 3/1-(l)]. TKHK ile 4077 sayılı TKHK m. 3/1-(h) hükmünde yer verilen tüketici işlemi kavramından daha geniş bir tanıma yer verildiği görülmektedir.

Hükmün gerekçesinde ifade edildiği üzere, tüketici işlemleri ve uygulamaları, TKHK kapsamında olduğundan, kamu tüzel kişileri de dâhil olmak üzere ticari veya mesleki amaçlarla hareket eden veya onun adına ya da hesabına hareket eden gerçek veya tüzel kişilerin, tüketicilerle sözleşme imzalanmadan önce, sözleşmenin kurulması esnasında ve sözleşme imzalandıktan sonra yaptıkları uygulamalar bu anlamda değerlendirilir. Söz konusu uygulamalar da TKHK m. 5 hükmü uyarınca genel işlem koşulu denetimine tabidir. Ayrıca TKHK m. 4/1 gereği, kanunda yazılı olarak düzenlenmesi öngörülen sözleşmeler ile uygulamalar/bilgilendirmeler, en az on iki punto büyüklüğü ile hazırlanmalı ve bunların bir nüshası kâğıt üzerinde veya kalıcı veri saklayıcısı ile tüketiciye verilmelidir.

TKHK'nin kişi bakımından uygulanma alanının tespiti, tarafların kişisel özellikleri, statüleri, sözleşme iradeleri ve sözleşme ile ulaşmak istenilen amaç belirleyici niteliktedir.^[75] Sözleşmenin yapılma amacından hareketle tüketici

[75] OZANOĞLU, Hasan, "Mukayeseli Hukuk ve Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Açısından Tüketiciyi Koruyan Düzenlemelerin Kişi Bakımından Uygulama Alanı (Tüketici

kimliği belirlenmekte; kişilerin sahip oldukları statü yerine, somut durum göz önünde bulundurularak, mal veya hizmetin hangi amaçla edinildiği yani muamele temelinde yatmakta olan irade esas alınmaktadır^[76]. Temel anlamıyla tüketim, mal ve hizmetlerin ihtiyaçların giderilmesi amacıyla yok edilmesidir. Bu yönüyle tüketici, tüketimi gerçekleştiren kişidir^[77]. Tüketici sıfatının kazanılabilmesi için sözleşme yapıldığı anda ticari veya mesleki olmayan bir amaçla hareket edilmesi gerekir^[78]. Diğer bir ifade ile tüketici, sözleşme konusunu kendi ihtiyaçlarını gidermek için kullanan veya tüketen; elde etmiş olduğu malı tekrar piyasaya sürmeyen ve tamamıyla kendi ihtiyaçları için kullanmak ve yararlanmak amacı takip eden nihai kişidir^[79]. Bu çerçevede sözleşme konusu mal, tekrar satışa sunulmak, iktisadi bir mübadele ilişkisine dâhil edilmek, gelir elde edilmek üzere veya ticari amaç için kullanılarak, olduğu gibi veya işlenerek bir başkasına satılmak ya da gelir elde etmek üzere devredilmek amacıyla alınmamaktadır. Malın alınmasında amaç, özel ve nihai kullanımdır^[80]. Diğer yandan, mal alımı ya da hizmet sağlanmasında karma amaçla hareket edilmemesi aranır. Karma amaçla hareket edilmesi, mal alımı ya da hizmet sağlanmasında, hem kişisel ihtiyaç hem de ticari ya da mesleki faaliyetin yürütülmesi amacını ifade eder^[81]. Dolayısıyla burada alıcı, kısmen kendi kişisel ihtiyacının giderilmesi amacıyla, kısmen de ticari veya mesleki amaçla hareket etmektedir. Karma amacın varlığı halinde, tüketici sıfatına sahip olunamayacağı kabul edilir^[82].

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (TTK) m. 12 hükmünde bir ticari işletmeyi kısmen dahi olsa kendi adına işleten kişinin tacir olacağı belirtilmiş; TTK m. 19/1'de de tacirlerin borçlarının ticari olmasının asıl olduğu ve gerçek kişi tacirlerin muamelenin yapıldığı anda, ticari işletmesiyle ilgili olmadığı diğer

Kavramına Mukayeseli Bir Yaklaşım”, Prof. Dr. Kemal Oğuzman’ın Anısına Armağan, İstanbul: Beta, 2000, s. 665, dn. 6.

[76] OZANOĞLU, Tüketici Kavramı, s. 671-672, 685-686; YAVUZ, Nihat, “Tüketiciyi Koruma Hakkındaki Kanuna Göre Tüketici Kavramı”, Hukuk Dergisi, Sayı. 109, 15 Şubat 2001, s. 2.

[77] AKİPEK, s. 63.

[78] ZEVKLİLER/AYDOĞDU, s. 83; Ayrıca bkz. POROY, Reha, “Tüketicinin Korunmasına İlişkin Bazı Özel Hukuk Sorunları”, Ord. Prof. Dr. Halil Arslanlı’nın Anısına Armağan, 1978, s. 522 vd.; BATTAL, s. 316.

[79] ZEVKLİLER/AYDOĞDU, s. 83; YAVUZ, Tüketici Kavramı, s. 3; SERDAR, s. 474.

[80] OZANOĞLU, Taksitle Satım, s. 6; ZEVKLİLER/AYDOĞDU, s. 83-84; DOĞAN, Vahit, “Tüketici Akitlerine Uygulanacak Hukukun Tespiti”, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt. 5, Sayı. 1-2, 1996, s. 156; SERDAR, s. 474; YAVUZ, Tüketici Kavramı, s. 3.

[81] ZEVKLİLER/AYDOĞDU, s. 84; SERDAR, s. 474.

[82] Bkz. ZEVKLİLER/AYDOĞDU, s. 84; SERDAR, s. 475. Sözleşme içeriğinden özel amacın değil, ticari veya mesleki amacın ağırlıklı olduğu anlaşılıyorsa sözleşme tarafının tüketici niteliğinde olmadığı yönünde bkz. OZANOĞLU, Tüketici Kavramı, s. 682; DOĞAN, s. 157.

tarafa açıkça bildirilmesi veya işin ticari sayılmasının halin gereklerine göre uygun olmaması halinde, borcun ticari olmayacağı ve adi nitelik kazanacağı ifade edilmiştir. Söz konusu ticari iş karinesi uyarınca, bir tacirin tüm işlemleri, ticari nitelik taşır ve madde metninde gösterilen hallerde sadece gerçek kişi tacirin ticari olmayan işlemleri ortaya çıkabilir ve gerçek kişi tacir, tüketici sıfatını taşıyabilir^[83]. Ticari işletme işletmeyen dernek ve vakıflar da tüketici sıfatı taşıyabilir^[84]. Amacına ulaşmak amacıyla, ticari işletme işleten dernekler ve vakıflar ise tacir sayılırlar^[85] (TTK m. 16/1). Tüzel kişi tacirlerin, tüketici sıfatına sahip olup olamayacakları ise tartışmalıdır. TTK m. 16/1 hükmü gereğince, ticaret şirketleri tacir sıfatına sahiptirler. TTK m. 21/1'de belirtilen istisnaların, sadece gerçek kişi tacirler için öngörülmüş olduğu ve tüzel kişi tacirlerin yaptıkları tüm işlemler ticari nitelik taşıdığından; diğer bir ifade ile özel ya da adi nitelikte işlemleri olamayacağından, tüketici sıfatı taşımalarının mümkün olmadığı kabul edilir^[86]. Yargıtay uygulaması da bu yöndedir^[87].

TKHK m. 3/1-(i) ve (ii) bentlerinde ise satıcı ve sağlayıcı, kamu tüzel kişileri de dâhil olmak üzere ticari veya mesleki amaçlarla tüketiciye mal/hizmet sunan ya da mal/hizmet sunanın adına ya da hesabına hareket eden gerçek veya tüzel kişi olarak gösterilmiştir. Buna göre, satıcı/sağlayıcı, ticari veya mesleki faaliyeti kapsamında kazanç sağlamak amacıyla, sürekli olarak ilgili faaliyeti yürüten ve tüketiciye bedel karşılığında sunan gerçek ve tüzel kişiyi ifade eder^[88]. Satıcının/sağlayıcının, satışa konusu malı/hizmeti sunmayı meslek edinmiş olması gerektiği, TKHK'nin tüketicinin satıcıya karşı zayıf durumda olduğu hallerde

[83] ARKAN, Sabih, *Ticari İşletme Hukuku*, 7. Bası, Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2004, s. 62; ZEVLİLİLER/AYDOĞDU, s. 81; SERDAR, s. 475; BATTAL, s. 321.

[84] OZANOĞLU, *Tüketici Kavramı*, s. 690; YAVUZ, *Tüketici Kavramı*, s. 5; BATTAL, s. 323, 326-327.

[85] ARKAN, *Ticari İşletme*, s. 118-119; Derneklerin işlettikleri ticari işletmenin faaliyet alanı dışında yaptıkları işlemler bakımından tüketici sayılmalarının mümkün olduğu yönünde bkz. OZANOĞLU, *Tüketici Kavramı*, s. 690, dn. 73; YAVUZ, *Tüketici Kavramı*, s. 5; BATTAL, s. 324-325.

[86] ARKAN, *Ticari İşletme*, s. 62; ZEVLİLİLER/AYDOĞDU, s. 81; ARKAN, Sabih, "*Tüketici Kredileri*", *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, Cilt. 18, Sayı. 1-2, Haziran-Aralık 1985, s. 36; YAVUZ, *Tüketici Kavramı*, s. 5, 12; OZANOĞLU, *Taksitle Satım*, s. 7-8; OZANOĞLU, *Tüketici Kavramı*, s. 690; SERDAR, s. 475-476; ASLAN, s. 5-8; Ticaret şirketlerinin de bazı işlemleri bakımından tüketici sıfatına sahip olabileceği yönünde bkz. POROY, s. 524; DOĞAN, s. 157-158; BATTAL, s. 329-330.

[87] Bir limited şirketin almış olduğu kredinin, tüketici kredisi niteliği taşıyamayacağı hakkında bkz. Yargıtay HGK, E. 2011/19-500, K. 2011/550, T 21.9.2011, Kazancı İçtihat Bankası.

[88] ZEVLİLİLER/AYDOĞDU, s. 85 vd.; ASLAN, s. 20.

koruma getirmeyi amaçladığı ve satıcı tarafından satışın arızı olarak, birkaç kez yapılması halinde TKHK anlamında satıcı niteliği söz konusu olmaz^[89].

Bu çerçevede, malı alan veya hizmetten faydalanın tüketici olduğu, satıcının/sağlayıcının sürekli olarak ticari veya mesleki faaliyeti kapsamında kazanç sağlamak amacıyla, sözleşme konusu malı/hizmeti, ivaz karşılığında tüketiciye sunduğu taksitle satış sözleşmelerinde TKHK uygulama alanı bulur. TKHK hükümleri kapsamı dışında kalan taksitle satış sözleşmeleri hakkında, TBK hükümleri uygulama alanı bulur. Bunlar, alıcının ve satıcının tacir olduğu veya ticari ya da mesleki faaliyet kapsamında hareket etmekte olduğu satışlar; alıcının tüketici sıfatıyla hareket ettiği, satıcının ticari ya da mesleki faaliyeti dışında hareket ettiği satışlar; alıcının tacir olması veya ticari ya da mesleki faaliyeti kapsamında hareket etmesi yanında, satıcının, ticari ya da mesleki faaliyeti kapsamında hareket etmediği taksitle satışlardır.

TBK'nin 263/son maddesi ile "*Alıcının tacir sıfatıyla hareket ettiği veya malın bir ticari işletmenin ihtiyacı için ya da meslekî amaçlarla satın alınması durumunda, taksitle satışa ilişkin hükümlerden sadece 259 uncu maddenin ikinci fıkrası, 260 ıncı maddenin birinci fıkrası ve 261 inci maddesi hükümleri uygulanır.*" hükmüne yer verilmiştir. Söz konusu düzenleme ile taksitle satış sözleşmesinde, alıcının tacir sıfatıyla hareket etmesi, ticari işletmenin ihtiyacı için veya mesleki amaçla hareket etmesi halinde, satıcının, belirtilen amaçlarla hareket edip etmediğine bakılmaksızın, sadece belirlenmiş bulunan hükümlerin uygulanması gerekir. Dolayısıyla alıcıların, söz konusu amaçlarla hareket etmesi durumunda, TBK'nin alıcıyı koruyan hükümlerinden faydalanmasının önüne geçilmesi amaçlanmıştır.

C. Aynı Ekonomik Amaçla Yapılan İşlemler Bakımından Uygulama Alanı

Gerek TBK'nin gerekse de TKHK'nin taksitle satış sözleşmesini düzenleyen hükümleri, sözleşmenin zayıf tarafı olan alıcının/tüketicinin korunması için tayin edilmiş bulunan emredici nitelikteki hükümlerdir^[90]. Söz konusu hükümlerin bertaraf edilmesi sonucunu doğuracak mahiyette, aynı ekonomik amacı taşıyan başkaca sözleşmelerin, sözleşme özgürlüğü çerçevesinde akdedilmesi karşısında, doktrinde, bu tip sözleşmelerin kanuna karşı hile yaptırımına tabi olduğu ve taksitle satış sözleşmesine ilişkin hükümlere tabi olması gerektiği kabul

[89] İNCEOĞLU, Murat, "*Sözleşme Yapma Zorunluluğu ve Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun 5. Maddesinin Bu Açıdan Değerlendirilmesi*", Prof. Dr. Kemal Oğuzman'ın Anısına Armağan, İstanbul: Beta, 2000, s. 407-408; ZEVKLİLER/AYDOĞDU, s. 87; ASLAN, s. 20.

[90] TANDOĞAN, Borçlar Özel, s. 304-305; FEYZİOĞLU, s. 149; ARSLANLI, s. 641; YAVUZ/ÖZEN/ACAR, s. 140; ZEVKLİLER/GÖKYAYLA, s. 83; DEVELİOĞLU, Taksitle Satım, s. 548; SERDAR, s. 481-482.

edilmekteydi^[91]. TBK ve TKHK hükümleri ile söz konusu hukuki işlemler bakımından, alıcının/tüketicinin korunması için açık düzenlemeler tayin edilerek, taksitle satış sözleşmesine ilişkin hükümlerin uygulanacağı öngörülmüştür. Bu sayede, taksitle satış sözleşmesi hükümlerinin uygulama alanı genişletilmiştir.

TBK m. 263/1 hükmünde aynı ekonomik amaçla yapılan bütün işlemlere, taksitle satış sözleşmesine ilişkin hükümlerin uygulanacağı belirtilmiştir. Söz konusu hükmün gerekçesinde de alıcıyı koruyucu hükümleri uygulama dışı bırakan, kira-satış vaadi, kira-alım ve kira-bağışlama gibi benzeri sözleşmelerin varlığı halinde, taksitle satış sözleşmesi hükümlerinin uygulanacağı ifade edilmiştir^[92]. Aynı ekonomik amacın varlığının belirlenmesinde, taksitle satış sözleşmesinin mülkiyeti devri borcu doğuran sözleşme niteliğinde olması karşısında^[93], mülkiyet devrinin bir hukuksal amaç niteliği taşıdığı ve ekonomik amaç olarak değerlendirilemeyeceği nazara alınır. Bu sayede, mülkiyetin devri amaçlanmasa da taksitle ödemeler karşılığında, alıcıya, malın zilyetliğe dayalı sınırsız ve çekişmesiz kullanımı sağlanıyorsa aynı ekonomik amacın var olduğu sonucuna ulaşılabilir^[94]. Diğer yandan, taksitle satış sözleşmesinde alıcıya taksitle ödeme imkânı sağlanarak, satıcı alıcıya mal kredisi sağlar^[95]. Mevcut sözleşme ile alıcının sözleşme konusu malın kredi temin edilmesi fonksiyonunun mevcut olup olmadığı da aynı ekonomik amacın mevcut olup olmadığının belirlenmesinde göz önünde bulundurulur^[96]. Ayrıca sözleşmenin süresi, sözleşme konusunun değeri, toplam kullanım değeri gibi mevcut sözleşme hükümleri de yol gösterici nitelik taşır^[97]. Ancak tarafların mevcut sözleşme ile taksitle satış sözleşmesine ilişkin hükümleri dolanmak amaçlarının bulunması şart değildir. Mevcut hukuki ilişkinin özellikleri nazara alınarak yapılacak objektif değerlendirme ile aynı ekonomik amacın söz konusu olduğunun belirlenmesi yeterlidir^[98].

[91] Bu şekilde kanuna karşı hile teşkil eden işlemlerin varlığı halinde tarafların gerçek amacı göz önünde tutularak; bu durumdaki sözleşmelere, taksitle satış sözleşmesine ilişkin hükümlerin uygulanması gerektiği konusunda bkz. TANDOĞAN, Borçlar Özel, s. 308; FEYZİOĞLU, s. 152-153; ANSAY, s. 120-122; UYGUR, s. 5331; TUNÇOMAĞ, s. 321; İNCEOĞLU, Taksitle Satım, s. 6; ARSLANLI, s. 642 vd.; OZANOĞLU, Taksitle Satım, s. 90; ÇÖRTOĞLU, s. 268; HATEMİ/SEROZAN/ARPACI, s. 125; Ayrıca bkz. GÜMÜŞ, s. 161 vd.; SERDAR, s. 482-485; ERGÜNE, s. 530-531.

[92] Bkz. TANDOĞAN, Borçlar Özel, s. 308-309; GÜMÜŞ, s. 162; SERDAR, s. 483; ERGÜNE, s. 530; OZANOĞLU, Taksitle Satım, s. 91 vd.; DEVELİOĞLU, Taksitle Satım, s. 548; ÜNLÜTEPE, s. 64 vd.

[93] OZANOĞLU, Taksitle Satım, s. 58; SERDAR, s. 482; ÜNLÜTEPE, s. 33-34.

[94] GÜMÜŞ, s. 162; OZANOĞLU, Taksitle Satım, s. 94-95; SERDAR, s. 482-483; ERGÜNE, s. 530.

[95] OZANOĞLU, Taksitle Satım, s. 95; SERDAR, s. 483.

[96] SERDAR, s. 483; ZEVLİLİLER/GÖKYAYLA, s. 83.

[97] GÜMÜŞ, s. 162; DEVELİOĞLU, Taksitle Satım, s. 549; ERGÜNE, s. 530.

[98] GÜMÜŞ, s. 161; ERGÜNE, s. 530-531.

TKHK m. 17/2 hükmünde tüketicinin, kira süresi sonunda bir malın mülkiyetini edinme zorunluluğunun bulunduğu finansal kiralama sözleşmeleri hakkında da taksitle satış sözleşmesine ilişkin hükümlerin uygulanacağı öngörülmüştür. Hükmün gerekçesinde de taksitle satış sözleşmelerine ilişkin tüketiciyi koruyucu hükümlerden sıyrılmak için aynı ekonomik amaçlı başka sözleşmelerin de yapıldığı ve esasen bir kullandırma sözleşmesi olan finansal kiralama sözleşmelerinin bunun bir örneği olduğu ifade edilmiş; kira süresinin sonunda tüketici malın mülkiyetini kazanıyorsa kira bedellerinin aslında taksitlerden farklı nitelik taşımadığı ve taksitle satış sözleşmesiyle tamamen örtüşen bir durumun söz konusu olduğu belirtilmiştir. 4077 sayılı TKHK'de mevcut olmayan söz konusu hüküm ile taksitle satış sözleşmesini düzenleyen hükümlerin uygulama alanı genişletilmiştir.

3226 sayılı ve 10.6.1985 tarihli Finansal Kiralama Kanunu'nu yürürlükten kaldıran, 21.11.2012 tarihli ve 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu'nun^[99] 18. maddesinde finansal kiralama sözleşmesi; kiralaayanın, kiracının talebi ve seçimi üzerine üçüncü bir kişiden veya bizzat kiracıdan satın aldığı veya başka suretle temin ettiği veya daha önce mülkiyetine geçirmiş bulunduğu bir malın zilyetliğini, her türlü faydayı sağlamak üzere kira bedeli karşılığında, kiracıya bırakmasını öngören sözleşme olarak tanımlanmıştır^[100]. Finansal kiralama sözleşmesinde esas olarak, finansal kiralama şirketi, kiracı ve yapımçı/satıcı olmak üzere üç taraf ve üçlü bir ilişki yer almaktadır. Sözleşme ile kiracı, bedelini kendi kaynakları ile karşılamak yerine; bir finansal kiralama şirketine başvurarak, sözleşme konusunu, onun satın almasını ve kullanımının kendisine bırakılmasını talep eder. Buna dayanarak finansal kiralama şirketi ile kiracı arasında finansal kiralama sözleşmesi kurulur ve finansal kiralama şirketi ile yapımçı/satıcı arasında malı sağlamaya yönelik bir sözleşme yapılır. Bu sözleşmeden sonra, finansal kiralama şirketi, yapımçı/satıcı ile söz konusu malın teslimine ilişkin bir anlaşma yaparak, malın bedelini yapımçıya/satıcıya öder. Sözleşme konusu maldan yararlanma süresi,

[99] 13.12.2012 tarihli ve 28496 sayılı RG.

[100] Finansal kiralama sözleşmesinin mülkiyeti devir borcu doğurmadığı ve sözleşme ile finansal kiralama şirketi, finansal kiralama konusu malı her türlü faydayı sağlamak üzere kiracıya bıraktığından, sözleşmenin kullanma ve yararlanma hakkı veren bir sözleşme niteliği taşıdığı kabul edilmektedir. YAVUZ/ÖZEN/ACAR, s. 368; YAVUZ, Cevdet, "3226 Sayılı Kanunla Düzenlenen Finansal Kiralama Sözleşmesinin Tanımı, Unsurları ve Özellikleri", Prof. Dr. Ernst E. Hirsch'in Hatırasına Armağan (1902-1985), Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1986, s. 725; KÖTELİ, Argun, "Leasing Sözleşmelerinin Hukuksal ve Mali Yönleri ile Türkiye'de Uygulanabilirliği", Batider, Cilt. 12, Sayı. 1-4, 1983, s. 74-75; OZANOĞLU, Taksitle Satım, s. 152.

malın ekonomik ömrüne eşit bir süre olarak belirlenir ve bu süre içerisinde kiracı, kiralayan şirkete bedeli taksitler halinde ödemek yükümü altına girer^[101].

Sözleşmenin konusunu taşınır ve taşınmaz mallar teşkil edebilir (6361 sayılı Kanun m. 19/1). Finansal kiralama sözleşmesine konu malın mülkiyeti kiralayana aittir^[102]. Ancak tarafların sözleşmede, sözleşme süresi sonunda kiracının, malın mülkiyetini satın alma hakkını haiz olacağını kararlaştırmaları mümkündür^[103] (6361 sayılı Kanun m. 23/1). Finansal kiralama sözleşmesinde, uygulamada sıklıkla görülmekte ise de kiracının kiralama konusu malı satın alma hakkının var olması, zorunlu bir unsur niteliğine sahip değildir^[104].

6361 sayılı Kanun'un 34. maddesi ile finansal kiralama sözleşmelerine, TBK'nin kısmi ödemeli satışlara ilişkin hükümlerinin ve TMK'de yer alan mülkiyeti muhafaza sözleşmesine ilişkin hükümlerin uygulama alanı bulmacağı öngörülmüştür. 3226 sayılı Kanun'un 27. maddesinde de aynı düzenleme yer almaktaydı. Finansal kiralama sözleşmesi, ekonomik amaçları nazara alındığında, taksitle satış sözleşmesi ile benzer özelliklere sahip niteliktedir. Finansal kiralama sözleşmesinin temelinde^[105] de malların mülkiyet hakkının ve

[101] KÖTELİ, Leasing, s. 64-65; KUNTALP, Erden, Finansal Kiralama Kanununa Göre Finansal Kiralama (Leasing) Tanımı ve Hükümleri, Türkiye Bankalar Birliği, Ankara: 1988, s. 19-20.

[102] Finansal kiralama şirketinin sözleşme konusu malın mülkiyetine muhakkak sahip olmasının gerekip gerekmediği konusundaki tartışmalar için bkz. YAVUZ, Finansal Kiralama, s. 729-730; REİSOĞLU, Safa, "Türkiye'de Finansal Kiralama Kanunu ve Değerlendirilmesi", Finansal Kiralama Semineri, 25 Nisan 1986, İstanbul Ticaret Odası, İstanbul: 1987, s. 43; KÖTELİ, Argun, Karşılaştırmalı Hukuk ve Türk Hukukunda Finansal Kiralama (Leasing Sözleşmeleri), İstanbul: Kazancı, 1991, s. 168; ALTOP, Atilla, Özellikle Taşınır Yatırım Mallarına İlişkin Finansal Kiralama (Leasing) Sözleşmesi, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara: Adalet, 1990, s. 147 vd.; SOMUNCUOĞLU, Ünal, "Türk Hukukunda Finansal Kiralama (Leasing) Sözleşmesine Yüzeysel Bir Bakış", İstanbul Barosu Dergisi, Cilt. 60, Sayı. 1-2-3, 1986, s. 246; KUNTALP, Erden, "Finansal Kiralama Sözleşme Tipinin Özellikleri ve Bu Özellikler Açısından FKK. m. 25/1'in Değerlendirilmesi (Finansal Kiralama Konusu Malın Teminat İşlevi)", Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Kemal Oğuzman'a Armağan, İstanbul: 2002, s. 264 vd.

[103] Öyle ki 6361 sayılı Kanun'un 23/2 hükmüyle, finansal kiralama konusu tescile tabi taşınır mala ilişkin kiracı adına satın alma hakkının doğumundan itibaren otuz günlük süre içinde bu hakkın kiracı tarafından kullanılmaması ve malın kiralayana iade edilmemesi durumunda, taraflar arasında yapılan sözleşmede bu hususta karara varılmış olması ve kiracıya konu hakkında tebligat yapılmış veya adresinde bulunmadığından tebligatın yapılamamış olması kaydıyla, kiralayanın tek tarafı olarak kiralanana kiracıya devir ile ilgili her türlü işlemi yapabileceği ve bu kapsamda mülkiyeti devir işlemi ile ilgili kiralayan tarafından yapılan tek tarafı taleplerin ilgili sicil tarafından yerine getirileceği öngörülmektedir.

[104] KÖTELİ, Finansal Kiralama, s. 242 vd.

[105] KUNTALP, Finansal Kiralama, s. 8.

ekonomik işe yararlılığının birbirinden ayrılması yer alır^[106]. Malın mülkiyeti, finansal kiralama şirketinde kalırken, ekonomik mülkiyet ise kiracıya geçer^[107]. 3226 sayılı 27. maddesinin açık hükmüne rağmen, kiracıya finansal kiralama konusu mala ilişkin alım hakkı tanındığı hallerde, taksitle satış sözleşmesine ilişkin hükümlerin uygulanması gerektiği savunulmaktaydı^[108]. TBK'nin 263/1 hükmü nazara alındığında, kiraya konu malın devrinin öngörülmüş olduğu finansal kiralama sözleşmelerine, temel amaçların aynı olmasından hareketle, taksitle satış sözleşmesine ilişkin hükümlerin uygulanması gerektiği de ifade edilmektedir^[109]. Doktrinde ileri sürülen görüşlere paralel şekilde, TKHK m. 17/2 hükmü, tüketicinin kira süresi sonunda bir malın mülkiyetini edinme zorunluluğunun bulunduğu finansal kiralama sözleşmeleri hakkında TKHK'nin taksitle satış sözleşmesine ilişkin hükümlerinin uygulanacağını yasal düzenlemeye kavuşturmuş olmaktadır. Özellikle, alıcı/kiracının cayma hakkına sahip olmasına ilişkin TKHK m. 18 hükmü ve temerrüt halinde satıcının sözleşmeyi sona erdirebilmesi bakımından 6361 sayılı Kanun'un 31. maddesi yerine, TKHK m. 19 hükmü uygulanır. Bu halde de TKHK'de hüküm bulunmayan hallerde, TBK'nin taksitle satışa ilişkin hükümleri uygulama imkânına sahiptir. Diğer yandan, 6361 sayılı Kanun'un 18. maddesinde belirtildiği üzere, kiralama şirketi, sözleşme konusu malı kiracının talebi ve seçimi üzerine de temin edebilir. Bu şekilde, tüketicinin satıcıyı bulduğu finansal kiralama işlemlerinde TKHK m. 17/4 uyarınca, cayma hakkı kullanılamaz.

TKHK'nin 17. maddesinde yer verilen şartlarla taksitle satış sözleşmesi hükümlerine tabi olduğu belirtilen finansal kiralama sözleşmesi dışındaki aynı ekonomik amaçla yapılan tüketici işlemler bakımından da TKHK m. 83/1 hükmünden hareketle, TBK m. 263/1 uyarınca, taksitle satış sözleşmesine ilişkin hükümlerinin uygulanması yoluna gidilir.

[106] ALTOP, Finansal Kiralama, s. 3; ALTOP, Atilla, “*Finansal Kiralama'nın Dünyada ve Ülkemizdeki Gelişimi ve Ülkemizde Finansal Kiralama Sözleşmelerine İlişkin Olarak Finansal Kiralama Kanunundan ve Uygulamadan Kaynaklanan Sorunlar*”, Hukuk Araştırmaları, Prof. Dr. Sulhi Tekinay'ın Hatırasına Armağan, Cilt. 11, 1999, s. 33.

[107] KUNTALP, Finansal Kiralama, s. 17.

[108] ALTOP, Finansal Kiralama, s. 59; ALTOP, Finansal Kiralama Sorunlar, s. 41-42; OZANOĞLU, Taksitle Satım, s. 152; Ayrıca bkz. İNCEOĞLU, Taksitle Satım, s. 6-7; HATEMİ/SEROZAN/ARPACI, s. 126.

[109] Bkz. ÜNLÜTEPE, s. 98; Kiracının/alıcının, sözleşmeye konu malı, bir ticari işletmenin ihtiyacı için ya da mesleki amaçlarla kiralaması/alması ve alım hakkının tanınmış olması halinde, TBK m. 263/4 hükmünde sayılan hükümlerle sınırlı olarak uygulanması gerektiği; kiracı/alıcının tüketici niteliğinde olması halinde TBK m. 263/1 hükmü uyarınca taksitle satış sözleşmesi hükümlerinin uygulanması gerektiği yönünde bkz. SERDAR, s. 485; Tüketicinin taraf olduğu finansal kiralama sözleşmelerinde TBK m. 263/1'e göre taksitle satış sözleşmesi hükümlerinin uygulama alanı bulacağı yönünde bkz. GÜMÜŞ, s. 163.

D. Bağlantılı Ödünç Sözleşmeleri Bakımından Uygulama Alanı

TBK m. 263/2 hükmüyle bağlantılı ödünç sözleşmeleri (finanse edilmiş taksitle satışlar) hakkında da taksitle satış sözleşmelerine ilişkin hükümlerin kıyas yoluyla uygulanacağı öngörülmüştür. Ödünç veren^[110], satıcı ile arasındaki çerçeve sözleşme uyarınca, kredi talep eden alıcının satıcıya olan satış bedeli borcunu peşin ya da taksitler halinde satıcıya öder ve satıcı, malı alıcıya teslim eder. Buna karşılık alıcı ise bedeli taksitler halinde ödünç verene ödemeyi üstlenir^{[111] [112]}. Dolayısıyla alıcının, satıcıya borçlanmış olduğu bedel, alıcı tarafından değil; onun yerine bir kredi kurumu, uygulamada çoğunlukla olduğu üzere, tüketici kredisi veya kredi kartı uygulaması ile banka tarafından ödenir. Bedelin ödenmesi konusunda ödünç veren devreye girdiğinden, üçlü bir ilişkinin varlığı söz konusu olur. Söz konusu üçlü ilişki dâhilinde, kredi kurumu ile satıcı arasında mevcut sözleşme, satıcı ile alıcı arasında kurulan satış sözleşmesi ve alıcı ile kredi kurumu arasında akdedilen ödünç sözleşmesi yer alır^[113]. Finanse edilmiş taksitle satış sözleşmesinde, ödünç sözleşmesi, satış sözleşmesi ve banka ile satıcı arasındaki çerçeve sözleşme birlikte ekonomik bütünlük oluşturur^[114]. Finanse edilmiş taksitle satış sözleşmesinde satıcı, malın bedelini tamamının banka tarafından ödenmesi ile elde ettiğinden, bedelin ödenmemesi riski ile karşı karşıya kalmaz. Alıcının bu şekilde, satıcı ile yapacağı sözleşmeye, alıcı lehine bulunan taksitle satış sözleşmesine ilişkin hükümler uygulama alanı bulacakken; ödünç veren üçüncü kişinin bu ilişkiye dâhil olması halinde, taksitle satış sözleşmesinin koruyucu hükümlerinden mahrum kalmasını engellemek amacıyla, finanse edilmiş taksitle satışlarda, ödünç veren ile alıcı arasındaki hukuki ilişkiye taksitle satış sözleşmesine ilişkin hükümlerin kıyasen uygulanması esas kabul edilmiştir. Bu şekilde kıyasen uygulamanın mümkün olması ise yukarıda ifade üçlü hukuki ilişki arasında ekonomik bütünlüğün mevcut olmasına bağlıdır. Bu halde, bağlı krediden söz edilir. Ekonomik bütünlüğün mevcut olmadığı hallerde, kıyasen uygulama yoluna gidilemez^[115].

[110] Bedeli karşılayacak olan kişi bakımında sınırlama söz konusu olmayıp, gerçek veya tüzel kişilerin ödünç veren olması mümkündür. ERGÜNE, s. 532, dn. 39; SERDAR, s. 486; ÜNLÜTEPE, s. 69.

[111] ERGÜNE, s. 532; AKİPEK, s. 182; OZANOĞLU, Taksitle Satım, s. 105 vd.; ARKAN, Sabih, “Tüketici Kredisi ve Uygulaması”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, Cilt. 15, Sayı. 1, Haziran 1989, s. 36-37.

[112] Üçüncü kişinin finanse ettiği taksitle satış sözleşmelerinin çeşitli görünüm biçimleri için bkz. OZANOĞLU, Taksitle Satım, s. 104 vd.

[113] AKİPEK, s. 182; SERDAR, s. 486.

[114] OZANOĞLU, Taksitle Satım, s. 105 vd.; AKİPEK, s. 185; ERGÜNE, s. 532; SERDAR, s. 488.

[115] Ödünçün satıcı aracılığı ile sağlanması, satıcının işbirliği içerisinde olduğu bankaya alıcıyı yönlendirmesi, satıcının belirli bankadan tüketici kredisi sağlanacağını duyurmuş olması, satıcının kendisinin derhal ve daha uygun şartlarla kredi sağlayabileceğini bildirmesi,

TBK'nin 263. maddesi ile kabul edilen esaslar çerçevesinde belirlenen sözleşmeler bakımından, TKHK'de tüketici kredisi ve konut finansmanı sözleşmesinin bağlı kredi yoluyla gerçekleşmesine ilişkin düzenlemeler mevcuttur. 4077 sayılı TKHK'nin ayıplı mal sebebiyle sorumluluğu düzenleyen 4/3. maddesinde imalatçı-üretici, satıcı, bayi, acente, ithalatçı ve tüketici kredisini düzenleyen 10/5 hükmüne veya konut finansmanı sözleşmesini düzenleyen 10-B/9 hükmüne göre kredi verenin, ayıplı maldan ve tüketicinin seçimlik haklarından dolayı müteselsilen sorumlu olduğu öngörülmekteydi. 4077 sayılı TKHK'nin ayıplı hizmet sebebiyle sorumluluğu düzenleyen 4-A/3. maddesinde de sağlayıcı, bayi, acente ve 10/5 hükmüne göre kredi veren, ayıplı hizmetten ve ayıplı hizmetin neden olduğu her türlü zarardan ve tüketicinin seçimlik haklarından dolayı müteselsilen sorumluluğu düzenlenmekteydi^[116]. Kredi verenin söz konusu sorumluluğu, TKHK'nin mal veya hizmetteki ayıptan ötürü sorumluluğu düzenleyen madde hükümlerinde yer almamış ise de tüketici kredisi ve konut finansmanı sözleşmelerine ilişkin 30/4 ve 35/2. maddelerinde öngörülmüştür.

TKHK'nin 22/1. maddesinde tüketici kredisi sözleşmelerinin, kredi verenin tüketiciye faiz veya benzeri bir menfaat karşılığında ödemenin ertelenmesi, ödünç veya benzeri finansman şekilleri aracılığıyla kredi verdiği veya kredi vermeyi taahhüt ettiği sözleşmeyi ifade ettiği belirtilmiştir. Bağlı tüketici kredileri ise tüketici kredisinin münhasıran belirli bir malın veya hizmetin tedarikine ilişkin bir sözleşmenin finansmanı için verildiği ve bu iki sözleşmenin objektif açıdan ekonomik birlik oluşturduğu sözleşme olarak tanımlanmıştır (TKHK m. 30/1). Kredi veren ile satıcı veya sağlayıcı arasında belirli bir malın veya hizmetin tedarikine ilişkin bir sözleşme olmaksızın, tüketicinin kendisi tarafından belirlenen malın veya hizmetin bedelinin kredi veren tarafından ödenmesi suretiyle kullanılan krediler ise bağlı kredi sayılmaz (TKHK m. 30/5). Hükmün gerekçesinde de ifade edilmiş olduğu üzere bir tüketici kredisinin bağlı kredi olabilmesi için, tüketici kredisinin münhasıran belirli bir malın veya hizmetin tedarikine ilişkin bir sözleşmenin finansmanı için verilmesi ve bu iki sözleşmenin objektif açıdan ekonomik bir birlik oluşturması gerekir. Satıcı veya sağlayıcının tüketici için krediyi finanse ettiği; üçüncü bir tarafça finanse

ödünç veren ile satıcı arasında çerçeve sözleşmenin mevcut olması, alıcının ödünç üzerinde serbestçe tasarruf edememesi, ödünçün doğrudan satıcıya ödenmesi, ödünç vermenin satın almaya dayanması ve kredi talep formunda alınacak malın ve satıcının gösterilmesi gibi durumlar ekonomik bütünlüğün mevcut olduğu sonucuna ulaşılmasını sağlar. Bkz. ERGÜNE, s. 533 vd.; SERDAR, s. 487-488; Ayrıca bkz. AKİPEK, s. 180, 182; ARKAN, Tüketici Kredileri, s. 40 vd.; ARKAN, Tüketici Kredisi ve Uygulaması, s. 36-37; HATEMİ/SEROZAN/ARPACI, s. 125-126.

[116] Bağlı kredi verenin sorumluluğu için bkz. AYDOS, Oğuz Sadık, "Bağlı Kredi Verenin Ayıplı Mal Nedeniyle Sorumluluğu", Haluk Konuralp Anısına Armağan, Cilt 3, Ankara: Yetkin, 2009, s. 127 vd.

edilmesi durumunda, kredi verenin kredi sözleşmesinin imzalanması veya hazırlanması ile ilgili olarak satıcı veya sağlayıcının hizmetlerinden yararlandığı ya da belirli bir mal veya hizmetin verilmesinin kredi sözleşmesinde açıkça belirtildiği durumlardan en az birinin söz konusu olması halinde ekonomik birliğin mevcut olduğu kabul edilir (TKHK m. 30/2). Bağlı kredilerde, mal veya hizmet hiç ya da gereği gibi teslim veya ifa edilmez ise satıcı, sağlayıcı ve kredi veren, tüketicinin satış sözleşmesinden dönme veya bedelden indirim hakkını kullanması halinde müteselsilen sorumludur. Bu bakımdan finanse edilmiş alınmış malın/hizmetin ayıplı çıkması halinde tüketici, dönme veya bedel indirimi seçimlik haklarından ötürü satıcı veya sağlayıcı yanında kredi verene de başvurmak imkânına sahiptir. Tamirat veya yenisi ile değiştirme talebi bakımından ise kredi veren sorumlu tutulamaz. Kredi verenin sorumluluğu; malın teslim veya hizmetin ifa edilmediği durumlarda satış sözleşmesinde veya bağlı kredi sözleşmesinde belirtilen malın teslim veya hizmetin ifa edilme tarihinden, malın teslim veya hizmetin ifa edildiği durumlarda malın teslim veya hizmetin ifa edildiği tarihten itibaren, kullanılan kredi miktarı ile sınırlı olmak üzere bir yıldır (TKHK m. 30/4).

Konut finansmanı sözleşmesi bakımından, bağlı kredi sözleşmesi, konut finansmanı kredisinin münhasıran belirli bir konutun satın alınması durumunda bir sözleşmenin finansmanı için verildiği ve bu iki sözleşmenin objektif açıdan ekonomik bir birlik oluşturduğu sözleşme olarak tanımlanmıştır (TKHK m. 35/1). Bağlı kredilerde, konutun hiç ya da gereği gibi teslim edilmemesi nedeniyle tüketicinin, ayıp sebebiyle sahip olduğu seçimlik haklarından (TKHK m. 11) birini kullanması halinde, satıcı ve konut finansmanı kuruluşu müteselsilen sorumludur. Ancak, konut finansmanı kuruluşunun sorumluluğu; konutun teslim edilmemesi durumunda konut satış sözleşmesinde veya bağlı kredi sözleşmesinde belirtilen konut teslim tarihinden, konutun teslim edilmesi durumunda konutun teslim edildiği tarihten itibaren, kullanılan kredi miktarı ile sınırlı olmak üzere bir yıldır (TKHK m. 35/2). Konut finansmanı kuruluşu ile satıcı arasında belirli bir konutun tedarikine ilişkin bir sözleşme olmaksızın, tüketicinin kendisi tarafından belirlenen konutun bedelinin kredi veren konut finansmanı kuruluşu tarafından ödenmesi suretiyle kullanılan krediler bağlı kredi sayılmaz (TKHK m. 35/4).

Ödemelerinin kredi kartı ile yapıldığı sözleşmeler uygulamada önemli bir yere sahiptir. Esasen kredi kartı bir ödeme vasıtasıdır. Kredi kartı hamili, kredi kartını kullanarak alışveriş yaparak bankadan kredi kullanmış olur^[117]. Satıcı, sözleşme bedelini aralarındaki sözleşmeye göre bankadan tahsil eder ve alıcı da bedeli, bankaya öder. Ancak uygulamada üye işyeri ve banka arasındaki sözleşme

[117] AKİPEK, s. 189; SERDAR, s. 490; ERGÜNE, s. 535.

ile belirli kredi kartı ile yapılan alışverişlerde özel indirim uygulanması, taksit ertelenmesi sunulması ve taksitlendirme sağlanması hallerinde satıcı ile banka arasında yukarıda ifade edilmiş bulunan ekonomik bütünlüğün mevcut olduğu sonucuna ulaşılır. Bu gibi hallerde, banka ile kart hamili arasındaki ilişkiye TBK m. 263/2 uyarınca taksitle satış sözleşmesi hükümlerinin uygulanması gerekir. Ancak bu şekilde bir ekonomik bütünlük söz konusu değilse, taksitle satış sözleşmesi hükümleri uygulanmaz^[118]. TKHK m. 22/2 hükmünde de faiz veya benzeri bir menfaat karşılığında, ödemenin üç aydan daha uzun süre ertelenmesi veya benzer şekilde taksitle ödeme imkânı sağlanması halinde, kredi kartı sözleşmelerinin, tüketici kredisi sözleşmesi olarak değerlendirileceği öngörülmüştür. Bu çerçevede, ekonomik bütünlük teşkil eden kredi kartı işlemlerinde banka ile tüketici arasındaki ilişkiye TKHK'nin tüketici kredisine ve bağlı tüketici kredisine ilişkin hükümler uygulama alanı bulacaktır.

TKHK'de düzenleme altına alınmış bulunan bağlı kredilere ilişkin düzenlemeler dışındaki, taksitle ödeme yapan tüketici ile kredi veren arasındaki bağlantılı ödünç sözleşmelerine bakımından da TKHK m. 83/1 hükmünden hareketle, TBK m. 263/2 uyarınca, taksitle satış sözleşmelerine ilişkin hükümlerin kıyasen uygulanması yoluna gidilir.

E. Zaman Bakımından Uygulama Alanı

Geçiş hükümlerinin düzenlediği geçici 1/2. madde hükmüne göre, TKHK'nin yürürlüğe girdiği tarihten önceki tüketici işlemlerine, bunların hukuken bağlayıcı olup olmadıklarına ve sonuçlarına, bu işlemler, hangi kanun yürürlükte iken gerçekleşmiş ise kural olarak o kanun hükümleri uygulanır. Ancak TKHK'nin yürürlüğe girdiği tarihten önce kurulan ve halen geçerli sözleşmelerin TKHK'ye aykırı hükümleri yürürlük tarihinden itibaren uygulanmaz.

4077 sayılı TKHK'nin taksitle satışa ilişkin 6-A maddesinin TBK'de düzenleme altına alınmış bulunan hükümlere aykırı olan hükümlerinin ilga edilmiş olduğunu kabul etmekte olduğumuzdan, TBK'nin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren, taksitle satış sözleşmesinin kurulması ve geçerliliği hakkında TBK hükümleri uygulanır. Yine bu dönemde gerçekleşen temerrüt, sona erme ve tasfiyeye ilişkin olarak da TBK hükümleri uygulanır. Bu bakımdan, TKHK'nin yürürlüğe girdiği tarihten önce kurulan ve geçerli olan sözleşmeler ibaresi ile TBK'nin yürürlüğe girdiği tarihten önce, 4077 sayılı TKHK hükümlerine göre kurulmuş bulunan sözleşmeler ile TBK yürürlüğe girdikten sonra ise TBK hükümlerine uygun şekilde kurulmuş ve sona ermemiş bulunan sözleşmeler anlaşılmalıdır.

[118] SERDAR, s. 490; ERGÜNE, s. 535.

Diğer yandan, bu şekilde geçerli olarak kurulmuş bulunan sözleşmelere ilişkin temerrüt, sona erme gibi hususlar hakkında TBK yürürlüğe girdikten sonra ve TKHK yürürlüğe girmeden önce gerçekleşmiş ise TBK hükümlerine göre hareket edilmelidir. Dolayısıyla 4077 sayılı TKHK'ye göre kurulmuş bulunan bir taksitle satış sözleşmesine ilişkin TBK yürürlüğe girdikten sonra gerçekleşen temerrüt ve sona erme hakkında TBK tatbik edilir. TKHK yürürlüğe girdikten sonra gerçekleşen temerrüt ve sona erme hakkında ise TKHK uygulanır ve TKHK'de yer alan hükümlere aykırı mahiyetteki sözleşme hükümleri ise uygulama imkânı bulmaz. Bu çerçevede, örnek olarak, tüketicinin taraf olduğu ve sözleşmeye konu mala ilişkin alım hakkına yer verilen geçerli olarak kurulmuş bulunan finansal kiralama sözleşmesine ilişkin olarak, TKHK m. 17/2'de tayin edilen açık düzenleme gereği, taksitle satış sözleşmesi hükümleri uygulanacağından, TKHK yürürlüğe girdikten sonra, o sözleşmede yer alan ve TKHK'ye aykırı bulunan hükümler uygulanmaz. Görüleceği üzere, kanunların yürürlüğe girdiği tarihten yürürlükten kaldırıldığı tarihe kadar olan dönem içerisinde uygulanacak olması ve bu nedenle yürürlüğe girmesinden önceki olaylara uygulanmayacağı ilkesi^[119] yerine, sözleşmenin zayıf tarafı olan tüketicinin korunmasını amaçlayan emredici nitelikteki^[120] TKHK hükümleri bakımından geriye etkili olarak uygulama^[121] kabul edilmiştir.

[119] OĞUZMAN/BARLAS, s. 77-78; ESENER, s. 266; DURAL/SARI, s. 93.

[120] "... Kural olarak kanunlar yürürlüğe girdikleri andan itibaren ortaya çıkan olay ve hukuki ilişkilere uygulanırlar. Dolayısıyla geçmişe yürümezler. Yürürlükten kalkan kanunlar ise artık etkilerini kaybederler ve yeni ortaya çıkan olaylara ve hukuki ilişkilere uygulanmazlar. Bununla beraber, çeşitli sebeplerle bazen yeni kanunun daha önce ortaya çıkmış olaylara ve hukuki ilişkilere uygulanması söz konusu olabilir.

Genellikle kamu yararının, kamu düzeninin, genel ahlakın, zayıfların, kişiliğin korunmasına hizmet eden ve bir hukuki işlemin şekline ilişkin getirilen hükümler, emredici hukuk kuralı özelliği taşır. Emredici kurallar aksi taraflarca kararlaştırılmayan ve uyulması zorunlu olan kurallardır. Bu kuralların uygulanmaması konusunda yapılan sözleşmeler hüküm ifade etmediği gibi, emredici kuralın uygulanmasına da engel teşkil etmez. Bir hükmün emredici nitelik taşıyıp taşımadığı genel olarak kuralın ifade ve yazılışından anlaşılırsa da bazı durumlarda değişiklik gösterebilir. Bu yüzden ilk olarak maddenin yazılış ve ifade tarzına bakılmalı, maddenin düzenleniş amacı da değerlendirilerek kuralın emredici nitelik taşıyıp taşımadığı tespit edilmelidir..." Yargıtay 13. HD, E. 2012/17865, K. 2012/26319, T. 22.11.2012, Kazancı İçtihat Bankası.

[121] TBK'nin Yürürlüğü Hakkında Kanun'un Hükümet tarafından teklif edilmiş bulunan Tasarı metninde, taksitle satım sözleşmeleri bakımından, kanunların geçmişe etkili olmaması prensibinden ayrılmak suretiyle, TBK'nin alıcıya korumaya yönelik taksitle satış sözleşmesi hükümlerinin, TBK'nin yürürlüğe girmesinden önce yapılan taksitle satım sözleşmelerine de uygulanacağı kabul edilmişti. Hükümet tarafından teklif edilmiş bulunan Tasarı metninin konuya ilişkin, "Kısmi ödemeli satışlar" başlıklı 8. maddesinde, "Türk Borçlar Kanununun kısmi ödemeli satışlara ilişkin 252 ila 272 nci maddelerinin alıcıyı koruyucu nitelikteki hükümleri, Türk Borçlar Kanununun yürürlüğe girmesinden önce yapılan kısmi ödemeli satışlara da uygulanır." hükmüne yer verilmişti. Yasalaşan metinde ise söz konusu hükme yer verilmemiştir.

III. TAKSİTLE SATIŞ SÖZLEŞMESİNİN KURULMASI

A. Taksitle Satış Sözleşmesinin Bağlı Olduğu Şekil

Genel anlamıyla şekil, iradenin açıklanmasına ve beyan olarak dışarı vurulmasına yarayan aracı ifade eder^[122]. Dar anlamıyla şekil ise hukuki işlemin sonuç doğurabilmesi veya geçerlilik kazanması için irade beyanının belirli bir biçimde ve belirli araçlarla açıklanmasıdır^[123]. TBK'nin 12. maddesi uyarınca, bir sözleşmenin geçerliliği, kanunda açık olarak ifade edilmediği sürece herhangi bir şekle bağlı değildir. Dolayısıyla kural, şekil serbestisidir^[124]. TBK m. 253/2 ve 4077 sayılı TKHK m. 6-A/2 hükmünde, taksitle satış sözleşmesinin geçerliliği için yazılı şekil şartına yer verilmiştir^[125]. TKHK'nin 17/3. maddesinde de taksitle satış sözleşmesinin yazılı olarak kurulmadıkça, geçerli olmayacağı öngörülmüştür^[126].

- [122] YILDIZ, Hüseyin, Akitlerde Şekilciliğin Geçirdiği Evreler ve Türk-İsviçre Hukukunda ve Anglo-Amerikan Hukuk Sistemlerinde Şekilcilik, Bursa: 1981, s. 91; NOMER, N. Füsün, “*Borç Sözleşmelerinde Şekil Eksikliğinin Müeyyidesi ve Buna Dayalı Hükümsüzlüğün Dürüstlük Kuralı (MK m. 2/II) Dışındaki Yollardan Giderilmesi*”, Prof. Dr. Kemal Oğuzman'ın Anısına Armağan, İstanbul: Beta, 2000, s. 595.
- [123] ERDOĞAN, İhsan, “*Hukuki Muamelelerde Şekle Aykırılığın Sonuçları*”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt. 1, Sayı. 1, Haziran 1997, s. 114; ALTAŞ, Hüseyin, Şekle Aykırılığın Olumsuz Sonuçlarının Düzeltilmesi, Ankara: Yetkin, 1998, s. 61; ASLAN, s. 349.
- [124] OĞUZMAN/ÖZ, s. 140; TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s. 99; ALTAŞ, s. 47-48; YILDIZ, s. 91; ANTALYA, O. Gökhan, “*Geçerlilik Şekline Aykırılığın Yaptırımını ve Sınırları*”, Yargıtay Dergisi, Cilt. 18, Sayı. 3, Temmuz 1992, s. 365; KILIÇOĞLU, Ahmet, “*Taşınmaz Satımında Şekil ve Hakkın Kötüye Kullanılması*”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt. 38, Sayı. 1-4, 1981, s. 209.
- [125] eBK'de taksitle satım sözleşmesinin geçerliliğine ilişkin olarak şekil şartı mevcut değildir. Ön ödemeli taksitle satış sözleşmesi için bkz. DEVELİOĞLU, Ön Ödemeli Satım, dn. 12 ve 13'e ilişkin metin;
- [126] Mülkiyeti saklı tutma sözleşmesi, mülkiyetin devrini öngören sözleşme içeriğinde yer verilecek bir hükümlerle akdedilebileceği gibi söz konusu sözleşme içeriği dışında ayrıca akdedilmek olanağı da mevcuttur. Mülkiyeti muhafaza kaydı içeren taksitle satış sözleşmeleri bakımından, TMK m. 764 ve Noterlik Kanunu m. 89 hükmü uyarınca, sözleşmenin noterlikçe düzenlenmesi ve devralanın yerleşim yeri noterliğince tutulan özel sicile kaydedilmesi gereklidir. Her iki şekil şartı birlikte bulunmalıdır. Aksi halde mülkiyeti muhafaza sözleşmesi kesin hükümsüzlük yaptırımına tabi olur. Mülkiyeti muhafaza sözleşmesine sadece taşınır konu edilebilir; taşınmazların bu sözleşmenin konusunu oluşturması mümkün değildir. Bkz. FEYZİOĞLU, s. 164-165; İNCEOĞLU, Taksitle Satım, s. 87; SEROZAN, Rona, “*Mülkiyeti Saklı Tutma Anlaşması*”, Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi, Yıl. 1, Sayı. 2, 1968, s. 183; TEKİNAY, Selahattin Sulhi, “*Mülkiyeti Muhafaza Kaydı ile Yapılan Satışlar*”, Bursa Barosu Dergisi, Yıl. 17, Sayı. 44, 1976, s. 5; BİLGE, s. 111-112; ZEVKLİLER/GÖKYAYLA, s. 91; AKBULUT, s. 53; PULAŞLI, Hasan, “*Mülkiyeti Saklı Tutma Anlaşması ve Bundan Doğan Sorunlar*”, Türkiye Noterler Birliği Hukuk Dergisi, Sayı. 56, 15 Kasım 1987, s. 30; TANDOĞAN, Borçlar Özel, s. 318-319; KARAHASAN, s. 436; TAYLAN, s. 807; ARAL, s. 207.

Söz konusu yazılı şekil, adi yazılı şekildir^[127] ve şekil zorunluluğu, emredici niteliktedir^[128].

Tüketicilerin, sözleşmenin yapılmasından evvel bir kez daha düşünmeye sevk edilmesi, ne gibi bir yükümlülük altına girdiklerini anlamalarının sağlanması, sözleşme koşullarına ilişkin sıhhatli bilgilere sahip olmalarının temin edilmesi ve maddi bakımdan güçsüz bulunan tüketicilerin korunması amacıyla, tüketici sözleşmelerine şekil şartı getirilmektedir^[129].

TBK 14/1. maddesi hükmü uyarınca yazılı şekilde yapılması öngörülen sözleşmelerde borç altına girenlerin imzalarının bulunması zorunludur. Bu bakımdan taksitle satış sözleşmesinin her iki tarafça imzalanması gerekir^[130].

TKHK'nin 4/1. maddesi ile TKHK'de (4077 sayılı TKHK m. 6/6) yazılı olarak düzenlenmesi öngörülen sözleşmeler ile bilgilendirmelerin en az on iki punto büyüklüğünde, anlaşılabilir bir dilde, açık, sade ve okunabilir bir şekilde düzenleneceği ve bunların bir nüshası kâğıt üzerinde veya kalıcı veri saklayıcısı ile tüketiciye verileceği belirtilmiştir. Sözleşmenin bir nüshasının tüketiciye verilmemesi, sözleşmenin geçersizliği sonucunu doğurmaz^[131]. Diğer yandan, sözleşmede bulunması gereken şartlardan bir veya birkaçının bulunmaması durumunda, eksikliğin sözleşmenin geçerliliğini etkilemez ve bu eksikliğin sözleşmeyi düzenleyen tarafından derhâl giderilir^[132]. 4077 sayılı TKHK'nin 6-A/2 hükmünde sözleşmenin içeriği belirlenmişken; TKHK'de sözleşmenin içeriğine ilişkin olarak bir düzenlemeye yer verilmemiştir. TKHK m. 21/2'de sözleşmenin zorunlu içeriğinin yönetmelikle düzenleme altına alınacağı ifade edilmiştir.

Şekle aykırılık halinde, taksitle satış sözleşmesi geçerli olmaz. Diğer yandan TKHK m. 17/3 hükmünde, geçerli bir sözleşme yapmamış olan satıcı veya sağlayıcının, sonradan sözleşmenin geçersizliğini tüketicinin aleyhine olacak

[127] ASLAN, s. 350; YILMAZ, s. 447.

[128] ASLAN, s. 350.

[129] OZANOĞLU, Taksitle Satım, s. 193; ASLAN, s. 338; Ayrıca bkz. YILMAZ, s. 447.

[130] Bkz. KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 280; DEVELİOĞLU, Taksitle Satım, s. 532; GÜMÜŞ, s. 159; YILMAZ, s. 447.

[131] ASLAN, s. 351.

[132] TBK m. 264/2 hükmünde belirlenen zorunlu içerik bakımından taraflar arasındaki sözleşmede eksiklik bulunması halinde, sözleşmenin hukuki akıbetine ilişkin olarak farklı görüşler ileri sürülmüştür. Bir görüş, sözleşme içeriğinde bulunması gereken unsurların birer geçerlilik şartı niteliği taşıdığı için sözleşmenin kesin hükümsüzlük yaptırımına tabi olduğu ileri sürmektedir. YILMAZ, s. 450; DEVELİOĞLU, Taksitle Satım, s. 533; Bir diğer görüş ise taksitle satış sözleşmesinin objektif esaslı unsurlarının (satım konusu, peşinat tutarı, taksit sayısı ve alıcının geri alım hakkı) içerikte yer almaması halinde sözleşmenin kesin hükümsüz olacağını; bunun dışındaki eksikliklerin (teminat, temerrüt faizi gibi) sözleşmenin geçerliliğini etkilemeyeceğini benimsemektedir. MAKARACI BAŞAK/ÖKTEM ÇEVİK, s. 102-103. Ön ödemeli taksitle satış sözleşmesi için bkz. DEVELİOĞLU, Ön Ödemeli Satım, dn. 17 ve devamına ilişkin metin; TEK, s. 63-64.

şekilde ileri süremeyeceği öngörülmüştür. 4077 sayılı TKHK'de yer almayan, söz konusu hükmün gerekçesinde de sözleşmenin yazılı olarak düzenlenmesinin satıcı veya sağlayıcının yükümlülüğünde olduğu ve yükümlülüğünü yerine getirmeyen satıcı veya sağlayıcıya sözleşmeyi geçersiz kılma hakkı verilmediği belirtilmiştir. Bu çerçevede, taksitle satış sözleşmesinin şekle aykırı olmasına bağlanan yaptırım kesin hükümsüzlük niteliğinde değildir. Kesin hükümsüzlük, kural olarak, tarafların icazeti, sürenin geçmesi veya edimlerin ifasıyla hukuka aykırılığın sonradan ortadan kalkmasıyla da sağlık kazanamaz. Kesin hükümsüz bir işlem yapıldığı andan itibaren geçersizdir; hukuki sonuç doğurmaz. Tarafların kesin hükümsüzlük yaptırımına bağlanan işlemi şartları mevcutsa tekrar geçerli şekilde yapmalarına ise elbette kural olarak engel yoktur. Kesin hükümsüzlük yaptırımı, taraflar ileri sürmese de mahkemece re'sen dikkate alınır. İşlemin kesin hükümsüzlüğünün ileri sürülmesi ise bir itiraz teşkil eder. Prensip itibariyle hükümsüzlüğü ileri sürmek de bir zamanaşımına bağlanmış değildir. Hatta kesin hükümsüzlükle batıl bir hukuki işlemde hukuki çıkarları (hakları) zarar gören üçüncü kişiler de kesin hükümsüzlüğü ileri sürebilirler^[133]. Bu nedenlerle, taksitle satış sözleşmesinin şekle aykırılığına bağlanan yaptırım, esnek (kendine özgü) geçersizlik yaptırımı^[134] çerçevesinde değerlendirilmelidir. Nitekim sözleşmenin yazılı şekle şartına bağlanmasındaki esas amaç tüketicinin korunmasıdır. Bundan satıcı/sağlayıcının faydalanmasının önüne geçilmelidir. Şekle aykırılık nedeniyle sözleşmenin kesin hükümsüzlük yaptırımına bağlanması, hükmün, tüketiciyi korumayı amaçlayan yapısıyla bağdaşmaz. Buna göre satıcı/sağlayıcı, sözleşmenin geçersizliğini ileri süremez. Tüketici geçersizliği ileri sürebilir ve bu, bir itiraz teşkil eder. Hâkim, sözleşmenin geçersizliğini, tüketici lehine olarak kendiliğinden göz önünde bulundurur.

Tüketicinin şekle aykırılık nedeniyle sözleşmenin geçersizliğini ileri sürmesinin hakkın kötüye kullanılması teşkil ettiği hallerde ise sözleşme geçerli olarak hukuki sonuçlarını doğurur^[135].

TKHK m. 4/2 uyarınca, sözleşmede öngörülen koşullar, sözleşme süresi içinde tüketici aleyhine değiştirilemez (4077 sayılı TKHK m. 6-A/son). Bu

[133] Bkz. KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 581-586; OĞUZMAN/ÖZ, s. 178; EREN, s. 333 vd.; KILIÇOĞLU, Borçlar Genel, s. 86-87; ANTALYA, Borçlar Genel, s. 96-97; DURAL/SARI, s. 179-180; OĞUZMAN/BARLAS, s. 211-212.

[134] Esnek geçersizlik yaptırımı konusunda bkz. KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 589 vd.; ANTALYA, Borçlar Genel, s. 93-94, 103 vd.; EREN, s. 291 vd.; KILIÇOĞLU, Borçlar Genel, s. 143 vd.

[135] Şekle aykırılık nedeniyle sözleşmenin geçersizliğini ileri sürmenin hakkın kötüye kullanılması teşkil etmesi konusunda bkz. KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, s. 312 vd.; ANTALYA, Borçlar Genel, s. 100; EREN, s. 291; KILIÇOĞLU, Borçlar Genel, s. 148; YILMAZ, s. 448; DEVELİOĞLU, Taksitle Satım, s. 532; MAKARACI BAŞAK/ÖKTEM ÇEVİK, s. 100; ÜNLÜTEPE, s. 125-128.

bakımdan, sözleşme bedeli, malın teslimi veya hizmetin ifası tarihi gibi sözleşme koşullarının tüketici aleyhine olarak değiştirilmesi mümkün değildir^[136].

TKHK m. 4/5 hükmü uyarınca da tüketicinin yapmış olduğu işlemler nedeniyle kıymetli evrak niteliğinde sadece nama yazılı ve her bir taksit ödemesi için ayrı ayrı olacak şekilde senet düzenlenebilir. Bu fıkra hükümlerine aykırı olarak düzenlenen senetler tüketici yönünden geçersizdir^[137].

B. Yasal Temsilcinin Rızası

4077 sayılı TKHK ve TKHK'de sınırlı ehliyetsizlerin taksitle satış sözleşmesi akdetmesi bakımından bir düzenleme içermektedir. TBK'nin 254. maddesinde ise "Ayırt etme gücüne sahip bir küçük veya kısıtlı tarafından yapılmış olan taksitle satış sözleşmesinin geçerliliği, yasal temsilcinin yazılı rızasına bağlıdır. Bu durumda rızanın, en geç sözleşmenin kurulduğu anda verilmiş olması gerekir." düzenlemesine yer verilmiştir. TKHK m. 83'te belirtildiği üzere, TKHK'de hüküm bulunmayan hallerde genel hükümlerin uygulanacak olması nedeniyle, yasal temsilcinin rızasına ilişkin söz konusu TBK m. 254 hükmü, TKHK kapsamındaki taksitle satış sözleşmeleri bakımından da uygulama alanı bulur. Söz konusu düzenlemenin temelinde, sınırlı ehliyetsizlerin, sözleşmelerin getirmekte olduğu yükümlülükler bakımından, ergin kimselere nazaran daha fazla yanılıp aldatılabileceğinden, daha fazla korunmaya ihtiyaçlarının olması^[138] ve yasal temsilcinin de bu sayede daha fazla düşünmeye sevk edilmesi fikri yer alır^[139].

TMK'nin 16/1. maddesinde ayırt etme gücüne sahip küçüklerin ve kısıtlıların, yasal temsilcilerinin rızası olmadıkça, kendi işlemleri ile borç altına giremeyecekleri öngörülmüştür. Buna göre, sınırlı ehliyetsiz, yasal temsilcinin (veli ya da vasi) rızasını almak suretiyle borçlandırıcı veya tasarruf işlemi gerçekleştirebilir (TMK m. 335-336, 343, 451). Yasal temsilcinin rızası, açık olabileceği gibi örtülü de olabilir. Ayrıca kanuni temsilcinin, işlem yapılırken katılmakla rıza göstermesi de mümkündür. Diğer yandan rıza, sözleşmenin yapılmasından evvel (izin) verilebileceği gibi işlemin yapılmasından sonra (icazet) da verilebilir. İzin ve icazet, nitelik olarak kurucu yenilik doğuran bir irade açıklamasıdır. İzin ve icazetin verilmesinin herhangi bir şekle bağlı olmadığı ve yapılmış bulunan sözleşme, belirli bir şekle bağlı olarak yapılmak zorunda olsa da rıza verilmesinin şekle bağlı olmadan gerçekleştirilebilir. Kanuni temsilci tarafından verilen icazet geriye etkili olarak sonuç doğurur^[140].

[136] ZEVKLİLER/AYDOĞDU, s. 175-176.

[137] Ayrıca bkz. aşağıda IV, C.

[138] ÇORTOĞLU, s. 278-279; İNCEOĞLU, Taksitle Satım, s. 22-23.

[139] İNCEOĞLU, Taksitle Satım, s. 23.

[140] Bkz. DURAL, Mustafa/ÖĞÜZ, Tufan, Türk Özel Hukuku, Cilt II, Kişiler Hukuku, İstanbul: Filiz, 2006, s. 82 vd.; OĞUZMAN, M. Kemal/SELİÇİ, Özer/OKTAY-ÖZDEMİR,

Görüleceği üzere, TKHK kapsamındaki taksitle satış sözleşmeleri bakımından da uygulanacağını ifade ettiğimiz, TBK'nin yasal temsilcinin rızasına ilişkin düzenlemesi ile TMK'de yer almakta olan temel hükümlerden farklı bir düzen öngörmüştür. Öncelikle ayırt etme gücüne sahip küçük ve kısıtlının yapmış olduğu taksitle satış sözleşmesine, yasal temsilcileri tarafından rıza yazılı olarak verilmelidir. Örtülü olarak rıza verilmesi hukuki sonuç doğurmaz. Diğer yandan söz konusu rıza, en geç taksitle satış sözleşmesinin kurulduğu anda; yani taraflarca sözleşmenin imzalandığı anda verilmek zorundadır. TBK hükmünün gerekçesinde de belirtildiği üzere, taksitle satış sözleşmesinin sonradan verilecek icazet ile geçerli hale getirilmesi mümkün değildir^[141].

Sınırlı ehliyetli kişiler tarafından yapılan taksitle satış sözleşmelerine, en geç sözleşmenin kurulduğu anda, yazılı şekilde rızanın verilmiş olması bir geçerlilik şartı olarak belirlenmiştir. Bu yönüyle TBK hükmüne uygun bir rızanın mevcut olmaması durumunda, sözleşme kesin hükümsüzlük yaptırımına tabi olur^{[142]_[143]}.

C. Geri Alma Hakkı

TKHK m. 18/1 hükmüyle, tüketicinin, yedi gün içinde herhangi bir gerekçe göstermeksizin ve cezai şart ödemeksizin taksitle satış sözleşmesinden cayma hakkına sahip olduğu öngörülmüştür^[144]. 4077 sayılı TKHK'de tüketiciye bu şekilde bir hak tanınmamaktaydı. Sadece kapıdan satışlara ilişkin 4077 sayılı TKHK'nin 8/3. maddesinde yer verilen cayma hakkı ile kapıdan satış şeklinde gerçekleştirilen taksitle satış sözleşmeleri bakımından tüketici, cayma hakkını kullanabilmek imkânına sahipti.

Saibe, Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler), 10. Bası, İstanbul: Filiz, 2010, s. 84 vd.; HELVACI, Serap, Gerçek Kişiler, 4. Bası, İstanbul, Legal 2012, s. 75 vd.

[141] YILMAZ, s. 452; GÜMÜŞ, s. 158; DEVELİOĞLU, Taksitle Satım, s. 535; MAKARACI BAŞAK/ÖKTEM ÇEVİK, s. 104; ÜNLÜTEPE, s. 137; DEVELİOĞLU, Ön Ödemeli Satım, dn. 20 ve devamına ilişkin metin.

[142] YILMAZ, s. 451; GÜMÜŞ, s. 158; ÜNLÜTEPE, s. 138.

[143] Rızanın olmadığı ileri sürülmesi de kural olarak hakkın kötüye kullanılması teşkil etmez. DEVELİOĞLU, Taksitle Satım, s. 535; DEVELİOĞLU, Ön Ödemeli Satım, dn. 23'e ilişkin metin.

[144] TKHK m. 21/2 hükmünde cayma hakkına ilişkin usul ve esasların yönetmelikle belirleneceği ifade edilmiştir.

TKHK'de her ne kadar “*cayma hakkı*”^[145] terimi kullanılmışsa da esas olarak, hükümde tüketiciye tanınmış bulunan hak “*geri alma hakkı*” niteliğindedir^[146]. Bu bakımdan, konuya ilişkin açıklamalarımız geri alma hakkı çerçevesinde olacaktır^[147]. TBK'nin taksitle satış sözleşmesine ilişkin 255. maddesinde de alıcının geri alma hakkı düzenleme altına alınmıştır^[148].

TBK m. 1 hükmü gereği tarafların, karşılıklı ve birbirine uygun şekildeki öneri ve kabule ilişkin iradelerini beyan etmeleri ile sözleşme kurulur^[149]. Kural olarak sözleşmenin kurulmasını sağlayan irade beyanının geri alınması mümkün değildir (bkz. TBK m. 10). Bu bakımdan esas itibarıyla taraflar, sözleşmenin kurulmasına yönelik irade beyanlarıyla bağlıdırlar. Tüketiciye tanınan geri alma hakkı, tüketicinin yeterince düşünme imkânı olmaksızın, sözleşmenin kurulmasına yönelik irade beyanında bulunması karşısında sözleşmeyle bağlı olmasının önüne geçilmesi ve böylece sözleşmenin daha başında korunarak sözleşmesel ilişkiyi koparması olanağını sunmaktadır^[150]. Bu çerçevede, geri alma hakkı, gerçek anlamda irade özgürlüğünün gerçekleşmesi amacına hizmet etmekte olan bir araç niteliği taşır ve satıcılarla eşit konumda bulunmayan tüketicilerin, serbestçe pazarlık olanaklarının bulunmaması ve ekonomik olarak güçsüz bulunmaları nedeniyle, iradelerinin sıhhatli bir şekilde, etki altında kalmaksızın ortaya çıkmasını temine yardımcı olur^[151]. Böylelikle tüketicinin sözleşmenin kurulmasını sağlayan irade beyanını, belirli bir süre içerisinde sözleşmeyle bağlı kalmak isteyip istemeyeceğini belirlemek suretiyle, geri alarak, sözleşmeyle bağlı olmaktan kurtulmasını sağlar.

[145] Cayma hakkı, borçlanma işlemine münhasır dolaylı etkileri bulunan dönme hakkının, geniş anlamda tasarruf işlemine dolaysız (direkt) bir güçle etkili kılınmış türünü ifade eder. Cayma hakkı, bir bozucu yenilik doğuran hak ve bu hakkın kullanılması da yenilik doğurucu bir muameledir. Bkz. SEROZAN, Rona, *Sözleşmeden Dönme*, 2. Bası, İstanbul: Vedat, 2007, s. 137.

[146] 4077 sayılı TKHK'nin 8/3. maddesinde öngörülmesi bulunan cayma hakkı da doktrinde geri alma hakkı olarak kabul edilmekteydi. Bkz. ASLAN, s. 436; SEROZAN, TKHK'nin Eleştirisi, s. 583; ÖZEL, Çağlar, *Mukayeseli Hukuk Işığında Tüketiciyi Koruyan Geri Alma Hakkı*, Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1998, s. 168; Cayma hakkı tasarrufi etkisinin varlığı nedeni ile geri alma hakkından ayrılmaktadır.

[147] Geri almanın, fesih ve dönme kavramları ile farkı için bkz. SEROZAN, *Sözleşmeden Dönme*, s. 115 vd.; ÖZEL, s. 108 vd.

[148] TBK Tasarısı'nın önceki şekli ile 260. madde başlığında cayma hakkı ifadesine yer verilirken; bu ifade, Hükümet tarafından teklif edilmiş bulunan Tasarı Metni'nin 255. madde başlığında, geri alma açıklaması olarak değiştirilmiştir.

[149] Bkz. von TUHR, s. 186; OĞUZMAN/ÖZ, s. 69 vd.; TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s. 95; EREN, s. 243 vd.

[150] SEROZAN, *Sözleşmeden Dönme*, s. 124; ÖZEL, s. 70, 77; DEVELİOĞLU, *Taksitle Satım*, s. 536; ASLAN, s. 436-437; DEVELİOĞLU, *Ön Ödemeli Satım*, dn. 26'ya ilişkin metin.

[151] ÖZEL, s. 81-82; MAKARACI BAŞAK/ÖKTEM ÇEVİK, s. 114-115.

TBK m. 255 hükmünde alıcının, taraflarca imzalanmış sözleşmenin bir nüshasının eline geçmesinden itibaren yedi gün içinde irade açıklamasını geri aldığını satıcıya yazılı olarak bildirebileceği öngörülmüştür. TKHK m. 18/1'de, tüketicinin, yedi gün içinde geri alma hakkını kullanabileceği belirtilmiş ise de sürenin başlangıç anı gösterilmemiştir. TKHK'nin 4/1. maddesi ile TKHK'de yazılı olarak düzenlenmesi öngörülen sözleşmeler ile bilgilendirmelerin bir nüshasının kâğıt üzerinde veya kalıcı veri saklayıcısı ile tüketiciye verileceği belirtilmiştir. Tüketicinin geri alma hakkını kullanabilmesi için sözleşme şartlarının neler olduğu değerlendirmesi ve ona göre kararını verebilmesi için yedi günlük geri alma hakkını kullanma süresi, sözleşmenin bir nüshasının tüketiciye verilmesinden itibaren başlatılmalıdır. Nüsha kelimesi, birbirinin tıpkısı olan yazılı şeylerin her biri anlamına gelir^[152]. Sürenin başlaması için tüketicinin eline geçecek olan sözleşme nüshasının, sözleşmenin her iki tarafınca imzalanmış olması gerekir. Fotokopi, nüsha yerine geçemez^[153] ve her iki tarafça imzalanmamış bir nüshanın veya formüler bir sözleşme örneğinin tüketiciye verilmesi, sürenin başlaması için yeterli olmaz. Burada sözleşmenin taraflarca imzalanmış nüshasının alıcıya verilmiş olduğu, satıcı tarafından ispat edilmek durumundadır.

Geri alma hakkı, doktrinde tartışmalı olmakla birlikte^[154], tek taraflı bir irade beyanı ile kullanılan, bozucu yenilik doğuran hak^[155] niteliğine sahiptir^[156]. Tüketicinin tek taraflı beyanı ile yedi günlük süre içerisinde kullanılmak suretiyle, taraflar arasındaki hukuki ilişki sona erer. Geri alma hakkı karşı tarafın beyan veya işlemine gerek kalmaksızın neticelerini doğurur ve bir kez kullanılmakla geri dönülemediğinden, yeniden bir sözleşme yapılması gerekir.

TBK'nin 253/3-8. maddesinde, geri alma hakkının taksitle satış sözleşmesinin yazılı içeriğinde yer alması gerektiği belirtilmiştir. TKHK'nin 18/2.

[152] Türk Dil Kurumu, *Türkçe Sözlük*, Cilt. 2, 9. Baskı, Ankara: Türk Dil Kurumu Basım Evi, 1998, s. 1665.

[153] ZEVKLİLER/AYDOĞDU, s. 177; ZEVKLİLER/GÖKYAYLA, s. 86.

[154] Geri alma bildirimiminin, taksitle satış sözleşmesinin hüküm ve sonuçlarını doğurmasının bağlandığı geciktirici şart olduğu yönünde bkz. YILMAZ, s. 453; DEVELİOĞLU, *Taksitle Satım*, s. 536; DEVELİOĞLU, *Ön Ödemeli Satım*, dn. 25'e ilişkin metin. Geri alma hakkının bir yenilik doğuran hak olduğu yönünde bkz. GÜMÜŞ, s. 179; MAKARACI BAŞAK/ÖKTEM ÇEVİK, s. 114; ÜNLÜTEPE, s. 145-146. Sözleşmeye ilişkin taraf iradelerinin açıklandığı anda, sözleşmenin tamam olmadığı; cayma süresinin geçmesi ve alıcının cayma hakkını kullanmaması halinde sözleşmenin tamamlanmış olduğu ve geçerlilik kazandığı yönünde bkz. ATABEK, Yaşar, "*Cayma Hakkı*", Prof. Dr. Yaşar Karayalçın'a 65 inci Yaş Armağanı, Ankara: Olgaç, 1988, s. 493.

[155] Yenilik doğuran haklar ve özellikleri için bkz. DURAL/SARI, s. 153-155; SEROZAN, *Sözleşmeden Dönme*, s. 47-48; EREN, s. 60 vd.; TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s. 16.

[156] SEROZAN, *Sözleşmeden Dönme*, s. 123; ÖZEL, s. 74, 77; İNCEOĞLU, *Taksitle Satım*, s. 26; GÜMÜŞ, s. 179; OZANOĞLU, *Taksitle Satım*, s. 177.

maddesinde satıcının/sağlayıcının, cayma hakkı konusunda tüketicinin bilgilendirildiğini ispat etmekle yükümlü tutulmuştur. Tüketici bilgilendirilmemişse yedi günlük süre işlemeye başlamaz.

TBK'nin 255/1. maddesinde, geri alma hakkının kullanıldığını, satıcıya yazılı olarak bildirmesi gerektiği belirtilerek, yazılı şekil, geçerlilik koşulu olarak tayin edilmiştir^[157]. TKHK'de ise geri alma hakkının kullanılması bir şekle bağlı tutulmamıştır. TKHK m. 18/2 hükmünde cayma hakkının kullanıldığına dair bildirim yedi günlük süre içinde satıcı veya sağlayıcıya yöneltilmiş olması yeterli görülmüştür. Bu bakımdan tüketici, geri alma hakkını herhangi bir şekle uymak zorunda olmaksızın sözlü olarak da kullanabilir. Ancak geri alma hakkının kullanıldığına dair ispatı, tüketiciye aittir. Bu nedenle geri alma hakkının noter marifetiyle, iadeli taahhütlü mektup vasıtasıyla ya da telgraf ile satıcıya/sağlayıcıya bildirebilmesi veya yazılı geri alma bildirimini, teslim aldığına dair imzası karşılığında, satıcıya/sağlayıcıya teslim etmesi ispat zorluğunun aşılmasını sağlar. Diğer yandan, geri alma bildirimini sonuç doğurabilmesi için yedi günlük süre içerisinde satıcı/sağlayıcıya yöneltilmesi gerekir. Bu nedenle, örnek olarak posta yoluyla yapılmış bir geri alma bildirimini, yedi günlük süre içinde satıcının/sağlayıcının eline geçmesi şart değildir. Karşı tarafa yöneltilmesi gereken irade beyanı ile kullanılacak olan yenilik doğuran haklar sonuçlarını, bu beyanın muhatabına varması ile kendiliğinden doğurur^[158]. Dolayısıyla yenilik doğuran hakların, söz konusu genel özelliğinden farklı bir düzenlemeye yer verilmiştir. Tüketici kendisine tanınmış bulunan sürede hareketsiz kalmakla, sahip olduğu hakkın düşmesine sebebiyet verir. Bu yönüyle belirlenmiş bulunan yedi günlük süre, hak düşürücü niteliğe sahiptir.

TKHK m. 18/1'de öngörüldüğü üzere, tüketici taksitle satış sözleşmesinden doğan geri alma hakkını herhangi bir gerekçe ileri sürmek zorunda olmaksızın ve cezai koşul ödemeksizin serbestçe kullanabilir^[159]. Hükümde açıkça ifade edildiği üzere, geri alma hakkının kullanılması nedeniyle satıcı, alıcıdan herhangi bir bedel talep edemez ve aksi yöndeki sözleşme hükümleri de kesin hükümsüz olur.

TBK m. 255/1 hükmünde, alıcının geri alma hakkından önceden feragat etmesinin mümkün olmadığı öngörüldüğünden; TKHK m. 83 hükmü uyarınca, TKHK bakımından da tüketicinin geri alma hakkından önceden feragat edemez ve bu şekilde bir feragat, kesin hükümsüzlük yaptırımı ile karşılaşır. Geri alma hakkının doğumunun ardından, geri alma hakkının kullanılmasından da

[157] GÜMÜŞ, s. 181; YILMAZ, s. 454; DEVELİOĞLU, Taksitle Satım, s. 536.

[158] DURAL/SARI, s. 153.

[159] OZANOĞLU, Taksitle Satım, s. 177; GÜMÜŞ, s. 180; YILMAZ, s. 455; SEROZAN, Sözleşmeden Dönme, s. 125.

feragat edilemez, sürenin tamamlanmasının beklenilmesi gerekir^[160]. Yedi günlük sürenin kısaltılması mümkün değilse de tüketici lehine olmakla uzatılması mümkündür^[161].

TKHK m. 18/3'te satıcı cayma süresi içinde malı tüketiciye teslim etmişse tüketicinin, malı ancak olağan bir gözden geçirmenin gerektirdiği ölçüde kullanabileceği; aksi takdirde tüketicinin cayma hakkını kullanamayacağı öngörülmüştür. Tüketicinin, olağan gözden geçirme ölçüsünü aşan kullanımını satıcının/sağlayıcının ispat etmesi gerekir^[162]. Ayrıca cayma hakkı süresi sona ermeden önce, tüketicinin onayı ile hizmetin ifasına başlanan hizmet sözleşmelerinde de tüketici cayma hakkını kullanamaz.

Yukarıda ifade edildiği üzere, tüketicinin satıcıyı bulduğu finansal kiralama işlemlerinde de cayma hakkı kullanılması mümkün değildir (TKHK m. 18/4).

Satıcı/sağlayıcı, taksitle satış sözleşmesinin kurulduğu andan itibaren sözleşmeyle bağlıdır ve sözleşme onun hakkında hükümlerini doğurur. Ancak tüketicinin sözleşmeyle bağlılığı yedi günlük sürenin, geri alma hakkının kullanılmasından tamamlanmasıyla ortaya çıkar. Bu yönüyle belirtilen süre içerisinde, taksitle satış sözleşmesi askıda olup, sözleşmenin akıbeti belirsiz durumdadır. Bu nedenle henüz askıda olan taksitle satış sözleşmesine dayanarak, alıcı ve satıcı birbirinden edimlerin ifasını talep edemezler^[163]. Yedi günlük süre içerisinde tüketici, geri alma hakkını kullanmayarak sürenin tamamlanmasıyla, sözleşmeyle bağlı olur ve taksitle satış sözleşmesi, tüketici bakımından da hükümlerini doğurmaya başlar^[164]. Tüketici bakımından sözleşmenin hüküm ve sonuçlarını doğurması, geriye etkili nitelikte değildir. Çünkü buradaki eksiklik, taksitle satış sözleşmesinin başlangıcındaki bir eksiklik niteliğinde değildir. Süresi içerisinde geri alma hakkının kullanılması ile taksitle satış sözleşmesinin askıda olması ve belirsiz hali sonlanarak, irade beyanının sonuç doğurması engellenmiş olur^[165]. Sözleşme geriye etkili olarak sona erdirilerek tasfiye ilişkisi ortaya çıkar^[166] ve satıcı/sağlayıcı da sözleşme ile bağlı olmaktan kurtulur. Taraflar, ifa edilmiş bulunan edimleri, geri vermekle yükümlü hale gelir^[167]. Geri alma işleminin istisnai olarak yaratacağı geri verme yükümleri, sebepsiz zenginleşme niteliği taşır^[168].

[160] von ZWEIFEL, Paul, "Kısmi Ödemeli Satışların Yeni Tanzim Şekli", Bedii Eğilmezler (çev.), Adalet Dergisi, Sayı. 11-12, Yıl. 54, Kasım-Aralık 1963, s. 1299-1300; İNCEOĞLU, Taksitle Satım, s. 27, dn. 100.

[161] GÜMÜŞ, s. 181; YILMAZ, s. 454.

[162] GÜMÜŞ, s. 180; YILMAZ, s. 455.

[163] ÖZEL, s. 198; İNCEOĞLU, Taksitle Satım, s. 27.

[164] İNCEOĞLU, Taksitle Satım, s. 27.

[165] OZANOĞLU, Taksitle Satım, s. 177.

[166] OZANOĞLU, Taksitle Satım, s. 177, dn. 275; İNCEOĞLU, Taksitle Satım, s. 27.

[167] İNCEOĞLU, Taksitle Satım, s. 27.

[168] SEROZAN, Sözleşmeden Dönme, s. 125-126; ÖZEL, s. 110-111.

Cayma hakkına ilişkin usul ve esasların ise TKHK m. 21/2 hükmünde yönetmelikle belirleneceği ifade edilmiştir.

IV. TAKSİTLE SATIŞ SÖZLEŞMESİNİN HÜKÜMLERİ

A. Sözleşmenin Süresi

4077 sayılı TKHK ve TKHK hükümleri içerisinde, taksitle satış sözleşmesinin süre bakımından sınırına ilişkin herhangi bir düzenleme yer almamaktadır. TBK m. 256/1 hükmünde ise alıcının, peşinat tutarından geriye kalan satış bedelini sözleşmenin kurulmasını izleyen üç yıl içinde ödemekle yükümlü olduğu öngörülmüştür. Dolayısıyla peşinat haricindeki kısmın ödenebileceği süre tayin edilmekle, taksitle satış sözleşmesinin süresine ilişkin bir üst sınır da belirlenmiş olmaktadır.

Taksitle satış sözleşmesinin emredici mahiyette bir üst süre sınırına bağlanmasında, taksitlerin, küçük meblağlar olarak belirlenerek oldukça uzun bir zamana yayılması, bitmek bilmeyen bir borç kaynağı oluşturması^[169], taksitlerin küçük meblağlar olarak gösterilmesinin tüketicinin ikna edilmesinde rol oynaması, süre sınırı ile taksitler daha yüksek meblağ oluşturacağından tüketicilerin bir kez düşünmeye sevk edilmesi, tüketicilerin gelecekteki tüm kazanç ve çalışma karşılığı gelirlerinin uzunca bir süre satıcıya/sağlayıcıya bağlanması sakıncalarının önüne geçilmesi ve satıcının/sağlayıcının da ekonomik menfaatlerinin korunması^[170] etki göstermiştir^[171].

TKHK'nin genel kanundan sonra yürürlüğe giren özel kanun niteliği taşıması ve ayrıca TKHK m. 83'te belirtildiği üzere, TKHK'de hüküm bulunmayan hallerde genel hükümlerin uygulanacak olması nedeniyle, sözleşmenin süresine ilişkin söz konusu TBK m. 256/1 hükmü, TKHK kapsamındaki taksitle satış sözleşmeleri bakımından da uygulama alanı bulur.

TBK hükmü ile sözleşmenin üst sınırının başlangıcı bakımından sözleşmenin kurulması anının esas alınacağı öngörülmüştür. Tüketicinin geri alma hakkını kullanmasına ilişkin yedi günlük süre, sözleşmenin bir nüshasının tüketiciye verilmesinden itibaren başlar. Hükümde sözleşmenin kurulma anının ifade edilmiş olması nedeniyle, yazılı şekle bağlanmış bulunan sözleşmenin taraflarca imzalanması ile sözleşme kurulur ve tüketicinin geri alma hakkına ilişkin yedi günlük süre de üst sınıra ilişkin süre içerisinde değerlendirilir^[172].

[169] AKÜNAL, s. 90-91; ÇÖRTOĞLU, s. 276.

[170] OZANOĞLU, Taksitle Satım, s. 220.

[171] AKÜNAL, s. 90-91; ÇÖRTOĞLU, s. 276.

[172] GÜMÜŞ, s. 151.

Üst sınıra aykırılık halinde söz konusu sözleşme şartının ve sözleşmenin akıbetinin ne olacağı bakımından doktrinde farklı görüşler ileri sürülmüştür. İleri sürülen bir görüş^[173], yasal ödeme süresinin üzerinde bir sürenin belirlenmiş olması halinde, sözleşmenin tamamıyla hükümsüz olacağını kabul etmektedir. Diğer bir görüş^[174] ise üst sınırdan daha fazla bir süreyi öngören sözleşme şartının, tüketicinin korunması da nazara alınarak, TBK'nin 256/1 hükmüne aykırılık nedeniyle geçersiz olacağını ve hüküm doğurmayacağını yerinde olarak benimsemektedir. Buna göre, sözleşmenin geçersiz şartına dayanan üst sınır üzerindeki muaccel taksitler bakımından satıcının/sağlayıcının talep hakkı olmaz ve tüketici tarafından taksitler ödenmişse, kanun hükmü ile geçersiz olduğu belirlenmiş bulunan sebep nedeniyle ödeme söz konusu olduğundan, sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre iadesi talep edilebilir.

B. Tüketicinin Def'ileri

TBK'nin 257. maddesinde, "(1) Alıcı, satıcının taksitle satıştan doğan alacağı ile kendisinin satıcıdan olan alacağını takas etme hakkından önceden feragat edemez. (2) Alacağın devredilmesi durumunda alıcının, satış bedeli alacağına ilişkin def'ileri sınırlanamaz ve ortadan kaldırılamaz." hükmü yer almaktadır.

4077 sayılı TKHK ve TKHK'de benzer bir düzenleme bulunmamaktadır. TKHK'nin genel kanundan sonra yürürlüğe giren özel kanun niteliği taşıması ve ayrıca TKHK m. 83'te belirtildiği üzere, TKHK'de hüküm bulunmayan hallerde genel hükümlerin uygulanacak olması nedeniyle, söz konusu TBK m. 256/1 hükmü, TKHK kapsamındaki taksitle satış sözleşmeleri bakımından da uygulama alanı bulur.

TBK'nin 145. maddesinde borçlunun, önceden takastan feragat edebileceği ifade edilmiştir. Bu yönüyle taraflardan birinin, takas hakkının doğmasından evvel feragat etmesi mümkündür^[175]. Görüleceği üzere TBK m. 257 hükmü ile genel kurala bir istisna getirilmiştir. Hükme aykırı sözleşme şartları ise kesin hükümsüzlük yaptırımına tabi olur^[176].

TBK m.188 hükmünde, borçlunun, devri öğrendiği sırada devredene karşı sahip olduğu savunmaları, devralana karşı da ileri sürebileceği ve devri öğrendiği anda muaccel olmayan alacağını, devredilen alacaktan önce muaccel

[173] ÇÖRTOĞLU, s. 276; DEVELİOĞLU, Taksitle Satım, s. 531; YILMAZ, s. 457-458.

[174] von ZWEIFEL, s. 1302; AKÜNAL, s. 92; GÜMÜŞ, s. 152; ÜNLÜTEPE, s. 133-134; Ön ödemeli taksitle satış sözleşmesi için bkz. DEVELİOĞLU, Ön Ödemeli Satım, dn. 29'a ilişkin metin. Hâkimin önüne gelen olayda, taksitleri ödeme süresinin, üst süreden daha uzun kararlaştırılmış olması halinde, süreyi üç yıla indirerek sözleşmeyi ayakta tutması gerektiği yönünde bkz. MAKARACI BAŞAK/ÖKTEM ÇEVİK, s. 107-108.

[175] TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s. 1026; EREN, s. 1242; KILIÇOĞLU, Borçlar Genel, s. 834.

[176] GÜMÜŞ, s. 184; DEVELİOĞLU, Taksitle Satım, s. 536-537; YILMAZ, s. 458.

olması koşuluyla, borcu ile takas edebileceği öngörülmüştür. TBK'nin 257/2. maddesi ile de benzer şekilde düzenlemeye emredici nitelikte yer verilmiştir. Aksine kararlaştırılan sözleşme hükmü ise geçersiz olur. Tüketici, alacağın doğmadığını, borç ilişkisinin geçersizliğini, eski satıcının/sağlayıcının hile yaptığını, onun karşılıklı borcunu hiç veya gereği gibi ifa etmemiş olduğunu, ödemezlik defini, devredilen alacağın zamanaşımına uğramış olduğunu veya eski satıcı/sağlayıcı bakımından sebepsiz zenginleşme teşkil etmekte bulunduğu, geciktirici şartın gerçekleşmediğini ve borcun ifa, ibra, takas gibi sebeplerle sona ermiş olduğunu yeni alacaklıya karşı da ileri sürebilir.

C. Sözleşme Bedelinin Tamamen Ödenmesi

Taksitle satış sözleşmelerinde satıcı/sağlayıcı, sözleşmeye konu mal veya hizmetin bedeline peşin işlemlerde olduğu gibi hemen kavuşabilmek imkânına sahip olmadığından; sözleşme bedelini, vadeleri göz önünde tutarak peşin bedelin daha üzerinde bir miktar olarak belirlemektedir^[177]. Peşin bedeli ile taksitle satış bedeli arasındaki fark, satıcının/sağlayıcının, sözleşme bedelini kredilendirmesi fonksiyonu olarak değerlendirilmekte ve satıcı/sağlayıcı, bu şekilde menfaat elde etmektedir^[178]. Tüketicinin bedeli erken ödemesi halinde ise satıcının/sağlayıcının haksız bir menfaat elde etmesi sonucu ortaya çıkar^[179].

TBK m. 96 hükmü ile istisnalar saklı olmak üzere borçlunun edimini vadesinden evvel ifa edebileceği ve kanun veya sözleşme ya da adet gereği olmadıkça, erken ifada bulunulması sebebiyle, indirim yapılamayacağı öngörülmüştür. Ancak borçlunun edimini erken ifa etmesi halinde indirim yapılamayacağına ilişkin söz konusu prensibe, taksitle satış sözleşmeleri bakımından, tüketicinin/alıcının korunması amacıyla 4077 sayılı TKHK, TBK ve TKHK düzenlemeleri ile istisna getirilmiştir.

TBK m. 258'de, taksit borcu kambiyo senedine bağlanmış olmadıkça, alıcının satış bedelinin kalan kısmını her zaman bir defada ödeyerek borcundan kurtulabileceği ve bu durumda, peşin satış bedeline ilave edilen bedelin ödenmemiş taksitlere isabet eden kısmının, yarısından az olmamak üzere ödeme süresinin kısaltılmasına uygun olarak indirileceği ifade edilmiştir. Söz konusu düzenleme uyarınca indirim, satış bedelinin kambiyo senedine bağlanmamış olması halinde mümkündür. Nitekim TBK kapsamındaki taksitle satış sözleşmeleri bakımından, sınırlayıcı bir ibare bulunmadığından kambiyo senedinin, nama, emre veya hamiline olarak düzenlenmesi mümkündür. Diğer yandan,

[177] AKÜNAL, s. 102; ÇÖRTOĞLU, s. 289; OZANOĞLU, Taksitle Satım, s. 222; Ayrıca bkz. ASLAN, s. 341.

[178] OZANOĞLU, Taksitle Satım, s. 222.

[179] ZEVKLİLER/AYDOĞDU, s. 176; İNCEOĞLU, Taksitle Satım, s. 29.

erken ödeme ile satış bedelinin kalan kısmının ödenmesinin öngörölmüş olması nedeniyle; kalan bedeli oluşturan taksitlerin tamamının değil de bir veya birkaç tanesinin erken ödenmesi halinde, alıcı, indirimden faydalanmak imkânına sahip değildir. Sadece kalan kısmın tamamının erken ödenmesi halinde, satıcı indirim yapmakla yükümlüdür^[180]. İndirimin miktarı ise ödeme süresinin kısaltılmasına uygun şekilde ve peşin satış bedeline, vadelerde taksitle ödeme yapılacak olması nedeniyle yapılmış ilave bedelin, ödenmemiş taksitlere ilişkin kısmının yarısından az olamayacak şekilde belirlenir.

4077 sayılı TKHK m. 6-A/4 hükmü ve TKHK m. 20 hükmüyle öngörülen erken ödeme TBK düzenlemesinden farklıdır. TKHK'nin 20. maddesinde, *“Tüketici, borçlandığı toplam miktarı önceden ödeyebileceği gibi vadesi gelmemiş bir ya da birden çok taksit ödemesinde de bulunabilir. Her iki durumda da satıcı veya sağlayıcı, faiz veya komisyon aldığı durumlarda ödenen miktara göre gerekli tüm faiz ve komisyon indirimini yapmakla yükümlüdür.”* düzenlemesine yer verilmiştir. Bu bakımdan, satıcı/sağlayıcının, erken ödeme halinde indirim yapmakla yükümlü olabilmesi için öncelikle, sözleşme bedelinde faiz veya komisyon ilavesinin mevcut olması gerekir.

4077 sayılı TKHK m. 6-A/3 ve TKHK m. 4 uyarınca sadece nama yazılı olarak ve her bir taksit ödemesi için ayrı ayrı olacak şekilde senet düzenlenmesi mümkündür. Nama yazılı senedin devri ise alacağın devri yoluyla olduğundan, tüketici, itiraz ve def'ilerini senedi devralan kişiye de ileri sürebilmek imkânına sahiptir (Türk Ticaret Kanunu m. 647, TBK m. 183 vd.). Söz konusu şartlara aykırılık halinde, kambiyo senetlerinin, 4077 sayılı TKHK m. 6-A/3 hükmünde geçersiz olduğu öngörülürken^[181]; TKHK m. 4 hükmünde ise tüketici yönünden geçersiz olduğu kabul edilmiştir. Esnek geçersizlik yaptırımını çerçevesinde, senedin tüketici yönünden geçersiz olması, tüketici lehine hâkim tarafından kendiliğinden göz önünde bulundurulur. Senet tutarını ödemekle yükümlü olan cirantalar ise senedin geçersizliğine dayanmak suretiyle ödemedi kaçınmak imkânına sahip değildir. 4077 sayılı TKHK m. 6-A/4 ve TKHK m. 20 uyarınca, bu şekilde, taksitler kambiyo senedine bağlanmış olsa dahi erken ödeme halinde, indirim yapılması gerekir.

Diğer yandan, TKHK m. 6/A-4 ve TKHK m. 20 uyarınca tüketicinin, sözleşme bedelinin kalan kısmının tamamını ödemesi yanında; bir veya birden fazla taksit ödemesi halinde de satıcı/sağlayıcı indirim yapmakla yükümlüdür. Bu bakımdan, her iki halde de satıcı, indirim yapmakla yükümlüdür. Sözleşme-deki tüketicinin erken ödeme imkânını kısıtlayan veya ortadan kaldıran ya da

[180] AKÜNAL, s. 103; YILMAZ, s. 459; DEVELİOĞLU, Taksitle Satım, s. 537.

[181] Düzenlemenin üçüncü kişiler açısından doğuracağı sonuçlar ve kambiyo hukukuna aykırılığı bakımından eleştirisi için bkz. ASLAN, s. 344.

indirim yapılmayacağını öngören kayıtlar geçersizdir^[182]. Bir taksit tutarından daha az tutardaki ödemelerin ise satıcı/sağlayıcı tarafından kabulü zorunlu değildir^[183]. Nitekim TKHK m. 20 hükmünde de vadesi gelmemiş bir ya da birden çok taksit ödemesinde de bulunabileceği belirtilmiştir.

Erken ödemenin tüketicinin rızasıyla gerçekleştirilmesi yanında, zorunlu olarak yapılan erken ödeme halinde de indirim yapılması gerekir. Örnek olarak, taksitle satış sözleşmesinde muacceliyet kaydına yer verilmesi ve tüketicinin taksit ödemede temerrüde düşmesi halinde, gerekli şartların gerçekleşmesi ile tüm taksitlerin muaccel hale gelmesi halinde; erken ödeme yapan tüketici bakımından, satıcının/sağlayıcının haksız kazanç elde etmesi durumu söz konusu olduğundan, burada da indirim uygulanması yoluna gidilir^[184].

4077 sayılı TKHK m. 6-A/4 hükmünde, satıcının/sağlayıcının gerekli faiz indirimini yapmakla yükümlü olduğu ifade edilirken; TKHK m. 20'de ise satıcının/sağlayıcının faiz veya komisyon almışsa ödenen miktara göre faiz ve komisyon indirimi yapmakla yükümlü olduğu belirtilmiş ve böylece faiz yanında, komisyon bakımından da indirim yapılacağı öngörülmüştür. Bedele yansıtılmış bulunan masraflar da bu kapsamda değerlendirilmelidir.

Satıcının/sağlayıcının indirimi nasıl yapacağına ilişkin usul ve esasların, TKHK m. 21/2 hükmünde yönetmelikle belirleneceği ifade edilmiştir.

D. Tüketicinin Taksitleri Ödemede Temerrüde Düşmesi

1. Genel Olarak

4077 sayılı TKHK'nin sözleşme içeriğinin belirlendiği 6-A/2 hükmünün (e) bendinde, peşinat tutarı ifadesine yer verilmiş; ancak, peşinat ödeme borcu ve buna aykırı davranışa bağlı yaptırım belirlenmemiştir^[185]. Bu nedenle, tüketicinin peşinat ödeme yükümü, taksitle satış sözleşmesinin bir yapısal unsuru olarak nazara alınmaz^[186]. TBK'de ise alıcının peşinat ödeme yükümü ve buna ilişkin temerrüdün sonuçları, taksit ödemede temerrütten ayrı olarak düzenlenmiştir^[187]. TKHK'de tüketicinin peşinat ödemesi ve buna ilişkin borcunda

[182] ARAL, s. 181; GÜMÜŞ, s. 186; MAKARACI BAŞAK/ÖKTEM ÇEVİK, s. 108-109; ZEVLİLİLER/AYDOĞDU, s. 177; YILMAZ, s. 459.

[183] ASLAN, s. 342; ZEVLİLİLER/AYDOĞDU, s. 176.

[184] İNCEOĞLU, Taksitle Satım, s. 31-32.

[185] 4077 sayılı TKHK'de ön ödemede temerrüde düşülmesi bakımından da tüketicinin korunması bakımından düzenleme yapılması gerektiğine ilişkin olarak bkz. OZANOĞLU, Taksitle Satım, s. 236-237.

[186] İNCEOĞLU, Taksitle Satım, s. 17; OZANOĞLU, Taksitle Satım, s. 48; TKHK kapsamında peşinat ödenmesinin taksitle satış sözleşmesinin yapısal unsuru olduğu yönünde bkz. GÜMÜŞ, s. 155;

[187] TBK kapsamındaki taksitle satış sözleşmeleri bakımından peşinat ödenmesinin, sözleşmenin yapısal unsuru olmadığı yönünde bkz. GÜMÜŞ, s. 154.

temerrüde düşmesi hakkında bir düzenleme mevcut değildir. TKHK bakımından da tüketicinin peşinat ödemesi bir yapısal unsur niteliği taşımaz. Yukarıda ifade edildiği üzere, TKHK m. 21/1 hükmü ile birlikte değerlendirildiğinde, TKHK kapsamındaki taksitle satış sözleşmeleri bakımından, malın teslimi veya hizmetin ifasından önce yapılan ödemeler de taksit niteliği taşır. Bu nedenle, TBK'nin peşinat ödenmesine (TBK m. 256) ve peşinat ödemesinde temerrüde ilişkin hükümleri (TBK m. 259/1, 260/2) TKHK kapsamındaki taksitle satış sözleşmeleri bakımından uygulama alanı bulmaz. Söz konusu ödemelerde tüketicinin temerrüde düşmesi halinde, taksit ödemede temerrüde ilişkin hükümlere göre sonuca ulaşılır.

TKHK'nin 19. maddesinde, 4077 sayılı TKHK'nin 6-A/5 hükmüne benzer şekilde, sadece taksitle satış sözleşmesinde yer verilmiş bulunan muacceliyet kaydı dolayısıyla kalan borcun tamamının ifasının talep edilmesine ilişkin şartlar düzenleme altına alınmış; bunun dışında tüketicinin temerrüdüne ilişkin başka bir düzenlemeye yer verilmemiştir.

TBK'nin 259/2 hükmünde ise alıcının taksitleri ödemesinde temerrüde düşmesi halinde satıcının sahip olduğu seçimlik haklar;

1. Muaccel olmuş taksidin/taksitlerin ödenmesini talep,
2. Geri kalan taksitlerin tamamının ödenmesini talep ve
3. Sözleşmeden dönme olarak belirlenmiştir.

Geri kalan taksitlerin tamamının ödenmesini talep ve sözleşmeden dönme hakkının kullanılması da alıcının taksit ödemede temerrüdü yanında belirli şartların gerçekleşmesi halinde mümkün kılınmıştır.

TKHK hükümleri ile tüketicinin korunmasının sağlanması bakımından, temerrüt halinde satıcının/sağlayıcının dönme hakkını kullanmasına ilişkin şartlar belirlenmemiştir. Nitekim doktrinde, 4077 sayılı TKHK'de dönme hakkının tabi olduğu şartların belirlenmemiş olması eleştiriye konu edilmekteydi^[188].

Taksitle satış sözleşmesinde tüketicinin taksitleri ödeme borcunda temerrüde düşmesi halinde, satıcının/sağlayıcının muaccel taksitleri talep etmesi bir aynen ifa talebi teşkil eder. Bu sebeple, genel hükümlere nazaran bir özellik arz etmez. Bu halde satıcı/sağlayıcı, temerrüt faizi ve aşkın zararını (TBK m. 122) da talep etmek imkânına sahiptir^[189]. Alıcı gecikmede kusuru olmadığını ispat ederek bu zararı ödemekten kurtulabilir. Dönme hakkı saklı tutulmuş veya

[188] İNCEOĞLU, Taksitle Satım, s. 52.

[189] TANDOĞAN, Borçlar Özel, s. 309-310; FEYZİOĞLU, s. 153; GÜMÜŞ, s. 170; ANSAY, s. 40; ARAL, s. 182; BİLGE, s. 111; TUNÇOMAĞ, s. 325; KARAHASAN, s. 430; OZANOĞLU, Taksitle Satım, s. 239; DEVELİOĞLU, Taksitle Satım, s. 539; ALTUNKAYA, dn. 27'ye ilişkin metin; YILMAZ, s. 462.

muacceliyet kaydı mevcut olsa da satıcı, alıcının temerrüdü halinde bu haklarını kullanmayıp, söz konusu talebini ileri sürebilir. Taksitle satış sözleşmelerinde büyük bir çoğunlukla, taksitleri ödeme zamanı belirlenmiş olacağından, satıcı/sağlayıcının tüketiciye ihtar çekmesi ve süre vermesi şart değildir^[190]. Satıcının gecikmiş taksitin ödenmesini talep hakkı, TBK m. 147 hükmü uyarınca her bir taksitin muaccel olduğu tarihten itibaren beş yıl içerisinde zamanaşımına uğrar^[191].

Taksitle satış sözleşmesinde satıcının/sağlayıcının, ifadan vazgeçerek müspet zararın tazminini talep etmek imkânı ise yoktur^[192].

2. Muacceliyet Kaydı ve Geri Kalan Taksitlerin Ödenmesini Talep Hakkı

Tüketicinin taksit ödemede temerrüde düşmesi, kural olarak takip eden taksitlerin muaccel olması sonucunu doğurmaz; satıcının/sağlayıcının diğer taksitlerin vadelerini beklemesi gerekir. Ancak taraflar arasındaki sözleşmede yer verilen muacceliyet kaydı ile diğer taksitlerin de muaccel olacağı kararlaştırılabilir. Böylece satıcı/sağlayıcı, her bir taksit için ayrı ayrı işlem ile masraf yapmaktan ve taksitlerin vadesini beklemekten kurtularak, sözleşme bedelinin tamamını bir defada elde etmek imkânına sahip olur^[193]. Ancak böyle bir talebin ileri sürülebilmesi ise taksitle satış sözleşmelerinde bedelin yüksek miktarda belirlenebilecek olması nedeniyle, tüketicilerin korunması düşüncesinden hareketle, satıcının/sağlayıcının daha fazla menfaat temin etmesinin önüne geçilmesi ve menfaatlerin dengelenmesi bakımından, birtakım şartlara bağlı tutulmuştur^[194].

TKHK, 4077 sayılı TKHK ve TBK'den satıcının/sağlayıcının söz konusu hakkını kullanabilmesini farklı şartlara tabi kılmıştır. TKHK'nin 19. maddesinde taksitlerin ödenmesinde temerrüt halinde, kalan borcun tamamının ifasının talep edilmesine ilişkin şartlar belirlendiğinden, TBK'nin 259/2 hükmünde yer verilen buna ilişkin düzenleme uygulama alanı bulmaz.

4077 sayılı TKHK'nin 6-A/5 hükmünde, alıcının taksitleri ödemede temerrüde düşmesi halinde, satıcının/sağlayıcının kalan satış bedelinin tamamını

[190] Bkz. TANDOĞAN, Borçlar Özel, s. 309; YAVUZ/ÖZEN/ACAR, s. 144; ALTUNKAYA, dn. 15, 16 ve 26'ya ilişkin metin; AKBULUT, s. 56.

[191] TANDOĞAN, Borçlar Özel, s. 310; ANSAY, s. 41; TUNÇOMAĞ, s. 325; DEVELİOĞLU, Taksitle Satım, s. 539; KARAHASAN, s. 430; YAVUZ/ÖZEN/ACAR, s. 145; ALTUNKAYA, dn. 31'e ilişkin metin; AKBULUT, s. 57.

[192] TANDOĞAN, Borçlar Özel, s. 309; YAVUZ/ÖZEN/ACAR, s. 144; GÜMÜŞ, s. 173; DEVELİOĞLU, Taksitle Satım, s. 539; ALTUNKAYA, dn. 13'e ilişkin metin.

[193] TANDOĞAN, Borçlar Özel, s. 310.

[194] İNCEOĞLU, Taksitle Satım, s. 39-40; TANDOĞAN, Borçlar Özel, s. 310; BİLGE, s. 111; YAVUZ/ÖZEN/ACAR, s. 144; ZEVLİLİLER/AYDOĞDU, s. 172-173; DEVELİOĞLU, Taksitle Satım, s. 541; OZANOĞLU, Taksitle Satım, s. 272; ALTUNKAYA, dn. 130'a ilişkin metin; ASLAN, s. 345.

talep edebilmesi için dört şartın birlikte gerçekleşmesine bağlı tutulmuştur. Söz konusu şartlar şunlardır:

1. Satıcının/sağlayıcının kalan borcun tümünün ifasını talep etme hakkını saklı tutmuş olması.
2. Satıcının/sağlayıcının bütün edimlerini ifa etmiş olması.
3. Tüketicinin birbirini izleyen en az iki taksidi ödemede temerrüde düşmesi ve ödenmeyen taksit toplamının satış bedelinin en az onda biri tutarında olması.
4. Satıcının/sağlayıcının tüketiciye en az bir hafta süre vererek muacceliyet uyarısında bulunması.

TBK m. 259/2-3 hükmünde ise satıcının geri kalan satış bedelinin tamamını isteyebilmesi:

1. Satıcının sözleşmede hakkını açık biçimde saklı tutmuş olması. Sözleşme hükümlerinden muacceliyet kaydının örtülü bir şekilde anlaşılması yeterli değildir.
2. Alıcının belirli tutarda taksit ödemede temerrüde düşmüş olması. Buna göre alıcının:
 - Satış bedelinin en az onda birini oluşturan ve birbirini izleyen en az iki taksidi veya
 - Satış bedelinin en az dörtte birini oluşturan bir taksidi ya da
 - En son taksidi ödemede temerrüde düşmüş olması.
3. Satıcının, hakkını kullanmadan önce, alıcıya en az on beş günlük bir süre tanıması^[195] şartlarının birlikte gerçekleşmesine bağlanmıştır.

TKHK'nin 19. maddesinde tüketicinin taksitleri ödemede temerrüde düşmesi durumunda, satıcı veya sağlayıcının, kalan borcun tümünün ifasını talep edebilmesi için:

1. Satıcının/sağlayıcının bu hakkını saklı tutmuş olması,
2. Satıcının/sağlayıcının bütün edimlerini ifa etmiş olması,
3. Tüketicinin belirli tutarda taksit ödemede temerrüde düşmüş olması. Muaccel kılınan taksitlerin hesaplanmasında faiz, komisyon ve benzeri masraflar ise dikkate alınmaz. Buna göre tüketicinin kalan borcun:

[195] Satıcının alıcıya en az on beş günlük süre tanıması herhangi bir şekle bağlı değildir. GÜMÜŞ, s. 171.

- En az onda birini oluşturan ve birbirini izleyen en az iki taksidi veya
 - En az dörtte birini oluşturan bir taksidi ödemede temerrüde düşmesi.
4. Satıcının/sağlayıcının tüketiciye en az otuz gün süre vererek muacceliyet uyarısında bulunması gerekir.

Satıcının tüm bedeli veya kalan bedelini talep edebilmesi için söz konusu muacceliyet kaydına, sözleşmede yer verilmiş olması gerekir. Söz konusu kayıt sözleşmede açık olarak kararlaştırılmış olmalıdır^[196]. Sözleşme bedelinin tamamının muacceliyet kazanması için şartlar birlikte sağlanmalıdır. Aksi halde sözleşmedeki muacceliyet kaydının varlığına rağmen, satıcı/sağlayıcı ancak ödenmeyen taksitin ödenmesi talebinde bulunabilir ve sadece bu taksitler için icra yoluyla takipte bulunabilir^[197].

TKHK'de, 4077 sayılı TKHK'den farklı olarak satıcının/sağlayıcının, kalan borcun dörtte birini oluşturan bir taksidin ödenmesinde temerrüt halinde de hakkını kullanabilmek olanağı getirilmiştir. Diğer yandan, muacceliyet ihbarı ile tanınması gereken süre, 4077 sayılı TKHK'de en az bir hafta; TBK'de on beş gün iken TKHK'de en az otuz gün olarak tayin edilmiştir. Ayrıca, satıcının/sağlayıcının hakkını kullanabilmesi için tüketicinin ödemede temerrüde düşmesi gereken taksit tutarı, toplam sözleşme bedeline göre değil; kalan borç tutarına göre oranlanmak suretiyle hesap edilir. 4077 sayılı TKHK'de ve TBK'de ödenmeyen tutarın, sözleşme bedeline oranının esas alınacağı öngörülmüştür. Ancak TKHK m. 19 uyarınca kalan borç tutarına göre, onda bir veya dörtte bir oranının gerçekleşip gerçekleşmediği belirlenir. Ancak, ödenmeyen taksit tutarının sözleşme bedeline oranı yerine, kalan borç tutarına oranının esas alınması tüketicinin lehine değildir. Örnek olarak, tüketicinin 20 TL tutarında taksitlerle toplam 600 TL karşılığında bir bulaşık makinesi almış olduğu halde, sözleşme bedelinin esas alınması halinde en az üç taksit ödemede temerrüde düşmesi gerekir. Kalan borç tutarının esas alınması halinde ise tüketicinin, on taksit ödemesinin ardından, kalan borç tutarı 400 TL olduğundan, iki taksit ödemede temerrüde düşmesi satıcının hakkını kullanmasına imkân sağlar.

Tüketicinin birbirini izleyen en az iki taksidin ödenmesinde temerrüde düşmüş olması şartı bakımından ard arda olmayan taksitlerin ödenmesinde temerrüde düşülmesi muacceliyet kaydının işler hale gelmesini sağlamaz^[198]. İki

[196] İNCEOĞLU, Taksitle Satım, s. 41.

[197] FEYZİOĞLU, s. 154.

[198] FEYZİOĞLU, s. 155; BERKİ, s. 38; OZANOĞLU, Taksitle Satım, s. 274.

taksit toplamının, kalan borcun onda birine ulaşmaması halinde, bu miktara ulaşacak sayıda taksitin ödenmesinde temerrüde düşülmüş olması aranır^[199].

Diğer yandan, tüketicinin temerrüdünün taksit ödeme borcuna ilişkin olması gerekir. Taksit ödeme borcundan başka borçlar bakımından temerrüt halinde, muacceliyet kaydının hüküm doğurması mümkün değildir^[200].

4077 sayılı TKHK ve TKHK'de, TBK'den farklı olarak satıcı/sağlayıcı, söz konusu hakkını kullanabilmesi için bütün edimlerini, sözleşmede öngörülen şartlara uygun olarak ifa etmiş olmalıdır. Bu bakımdan, sözleşme konusu asli edimlerin, malın teslimi, hizmetin ifası yanında, bunların dışında yüklenen, örnek olarak malın montajı gibi edimler de yerine getirilmiş olmalıdır^[201]. Ayıp sebebiyle ortaya çıkan sorumluluk bakımından tüketicinin haklarının yerine getirilmiş olması da bu kapsamda değerlendirilir.

Muacceliyet kaydının hüküm ifade etmesi için öngörülen söz konusu şartlar, emredici niteliğe sahip olmakla; tarafların sözleşmeye, kanuni düzenlemeye aykırı mahiyette kayıt koymaları mümkün değildir^[202]. Dolayısıyla taksitle satış sözleşmesine konulacak olan bir taksidin ödenmemesi halinde, tüm taksitlerin muaccel hale geleceğine ilişkin hükümler geçerlilik taşımaz; ancak kanun hükmünde belirlenmiş bulunan şartların sağlanması ile satıcının/sağlayıcının hakkını kullanması mümkündür^[203]. Bu bakımdan muacceliyet kaydı tamamıyla geçersiz olarak kabul edilmez ve muacceliyet kaydının ileri sürülmesi, söz konusu şartlara bağlı kılınarak sınırlandırılır^[204].

Taksitle satış sözleşmesine konulmuş söz konusu muacceliyet kaydının varlığı ve belirtilen şartların gerçekleşmesi halinde, kalan taksitlerin kendiliğinden

[199] TANDOĞAN, Borçlar Özel, s. 310-311.

[200] OZANOĞLU, Taksitle Satım, s. 274; İNCEOĞLU, Taksitle Satım, s. 42-43.

[201] ASLAN, s. 347-348; ZEVKLİLER/AYDOĞDU, s. 175.

[202] YAVUZ/ÖZEN/ACAR, s. 144; BİLGE, s. 113; ARSLANLI, s. 656; YILMAZ, s. 463; OLGAÇ, s. 351.

[203] ARSLANLI, s. 646, dn. 21; İNCEOĞLU, Taksitle Satım, s. 50-51.

[204] ANSAY, s. 123; ARSLANLI, s. 656.

muaccel hale gelmesi mümkün değildir. Satıcı/sağlayıcı otuz günlük süre vermek^[205] suretiyle muacceliyet ihbarında bulunmalıdır^[206].

2. Sözleşmeden Dönme

4077 sayılı TKHK'de bakımından sözleşmeden dönme hakkının kullanılması düzenleme altına alınmadığından, eBK m. 222 hükmü uyarınca bir taksidin ödenmesinde temerrüde düşülmesi ve satıcının dönme hakkını taksitle satış sözleşmesinde saklı tutmuş olması halinde sözleşmeden dönme hakkını kullanabilmesi mümkündür^[207]. Ayrıca, açık düzenleme olmasa da dönme hakkının kullanması için süre verilmek suretiyle ödemeye davet edilmesi gerektiği benimsenmekteydi^[208].

Yukarıda ifade edilmiş olduğu üzere, tüketicinin temerrüdü halinde satıcının/sağlayıcının dönme hakkını kullanması TKHK'de düzenlenmediğinden, TKHK m. 83 uyarınca, TBK m. 259/2'de belirlenen dönmeye ilişkin şartlar TKHK kapsamındaki taksitle satış sözleşmeleri bakımından da uygulanır. Satıcı/sağlayıcı söz konusu hükümde belirlenen şartlar çerçevesinde dönme hakkını kullanabilir. TBK m. 259/2 hükmünde, geri kalan taksitlerin tamamının ödenmesini talep ve sözleşmeden dönme hakkının kullanılması, aynı şartların gerçekleşmesine bağlı tutulmuştur. Bu bakımdan muacceliyet kaydına ilişkin yapmış olduğumuz açıklamalar burada da geçerlidir. Satıcının/sağlayıcının taksitle satış sözleşmesinden dönmesi:

[205] TKHK m. 19 hükmünde, kalan borcun tümünün ifasını talep edebilmesi için satıcının/sağlayıcının tüketiciye vermek zorunda olduğu otuz günlük süreye ilişkin olarak bir şekil şartı öngörülmemiştir. TKHK m. 4/1 hükmünde yazılı olarak düzenlenmesi öngörülen sözleşmeler ile bilgilendirmelerin en az on iki punto büyüklüğünde, anlaşılabilir bir dilde, açık, sade ve okunabilir bir şekilde düzenleneceği ve bunların bir nüshasının kâğıt üzerinde veya kalıcı veri saklayıcısı [Kalıcı veri saklayıcısı, tüketicinin gönderdiği veya kendisine gönderilen bilgiyi, bu bilginin amacına uygun olarak makul bir süre incelemesine elverecek şekilde kaydedilmesini ve değiştirilmeden kopyalanmasını sağlayan ve bu bilgiye aynen ulaşılmasına imkân veren kısa mesaj, elektronik posta, internet, disk, CD, DVD, hafıza kartı ve benzeri her türlü araç veya ortamı ifade eder (TKHK m. 3/1-f).] ile tüketiciye verileceği belirtilmiştir. Tüketicisi verilecek olan sürenin söz konusu hüküm kapsamında düşünülmesi halinde, belirtilen şekillerde uyulması gerektiği sonucuna ulaşılması mümkündür.

[206] Bkz. İNCEOĞLU, Taksitle Satım, s. 43; YILMAZ, s. 464.

[207] İNCEOĞLU, Taksitle Satım, s. 53 vd. ZEVKLİLER/AYDOĞDU, s. 171, 173.

[208] Bkz. TANDOĞAN, Borçlar Özel, s. 311-312; ANSAY, s. 61; KARAHASAN, s. 433; TUNÇOMAĞ, s. 328; İNCEOĞLU, Taksitle Satım, s. 58; OZANOĞLU, Taksitle Satım, s. 242; ALTUNKAYA, dn. 40 ve devamına ilişkin metin; ZEVKLİLER/AYDOĞDU, s. 171; AKBULUT, s. 64.

1. Satıcının sözleşmeden dönme hakkını açık biçimde saklı tutmuş olması^[209].
2. Alıcının belirli tutarda taksit ödemede temerrüde düşmüş olması. Buna göre alıcının:
 - Satış bedelinin en az onda birini oluşturan ve birbirini izleyen en az iki taksidi veya
 - Satış bedelinin en az dörtte birini oluşturan bir taksidi ya da
 - En son taksidi ödemede temerrüde düşmüş olması.
3. Satıcının/sağlayıcının dönme dolayısıyla tüketiciden talep edebileceği miktarın, ödenmiş olan taksitler tutarına eşit veya daha fazla olmaması.
4. Satıcının, hakkını kullanmadan önce, alıcıya en az on beş günlük bir süre tanımış olması^{[210],[211]} şartlarının birlikte gerçekleşmesine bağlıdır.

Satıcı/sağlayıcı, dönme hakkını tüketicinin taksit ödeme borcunda temerrüde düşmesi halinde kullanabilir. Alıcının taksitin ödeme borcu haricindeki borçların ifasında temerrüde düşmesi halinde, satıcının dönme hakkına başvurması ve tarafların, kanunun gösterdiği şartlar dışında satıcıya dönme hakkı tanımları mümkün değildir^[212].

[209] Sözleşme hükümlerinden dönme hakkının örtülü bir şekilde anlaşılması yeterli değildir. Dolayısıyla, mülkiyeti muhafaza sözleşmesinin yapılmış olması halinde, sözleşmeden dönme hakkının saklı tutulmuş olduğu sonucuna ulaşılması mümkün değildir. eBK bakımından dönme hakkının açık bir biçimde saklı tutulması aranmamakta ve taksitle satış sözleşmesine bağlı olarak, gerekli şekil şartları sağlanmış veya sağlanmamış bulunan bir mülkiyeti muhafaza sözleşmesinin yapılmış olması halinde dönme hakkı, örtülü olarak saklı tutulmuş sayılmaktaydı. Bkz. TANDOĞAN, Borçlar Özel, s. 311; ANSAY, s. 44 vd.; ARAL, s. 182; İNCEOĞLU, Taksitle Satım, s. 55-56; OZANOĞLU, Taksitle Satım, s. 241; FEYZİOĞLU, s. 155; TUNÇOMAĞ, s. 326-327; DEVELİOĞLU, Taksitle Satım, s. 542; TAYLAN, s. 801-802; ZEVKLİLER/GÖKYAYLA, s. 91; KARAHASAN, s. 431-432; ALTUNKAYA, dn. 33'e ilişkin metin; AKBULUT, s. 62.

[210] TBK m. 259 hükmünde satıcının dönme hakkını kullanabilmesi için alıcıya en az on beş günlük süre tanınması herhangi bir şekle bağlı değildir. GÜMÜŞ, s. 171; Ayrıca bkz. ANSAY, s. 65; ALTUNKAYA, dn. 44'e ilişkin metin.

[211] Dönme hakkının kullanılması için tüketicie verilecek olan sürenin, TKHK m. 4/1 hükmü kapsamında düşünülmesi halinde, hükümde belirtilen şekillere uyulması gerektiği sonucuna ulaşılması mümkündür.

[212] ANSAY, s. 57.

Satıcının/sağlayıcının dönme hakkını kullanabilmesi için kesin vade kararlaştırılmış olsa dahi tüketiciye on beş günlük süre vermesi^[213] ve sürenin sonunda sözleşmeden döndüğünü derhal bildirmesi gerekir^[214].

Satıcının dönme hakkını kullanmasıyla birlikte, taksitle satış sözleşmesi geçmişe etkili olarak sona erecek^[215] ve taraflar, sözleşme dolayısıyla birbirlerinden almış olduklarını iade etmek durumunda olacaklardır. Sözleşmeden dönülmesiyle, satıcının uğramış olduğu menfi zararın tazmini gerekecektir. Taksitle satış sözleşmesinde menfi zararın kapsamı, alıcının korunması amacıyla belirlenmiş ve sınırlı hale getirilmiştir^[216].

TBK'nin 260/1. maddesinde, satıcı, alıcının taksitleri ödemede temerrüde düşmesi sebebiyle satılanın alıcıya devrinden sonra sözleşmeden dönmesi halinde:

1. Her iki tarafın aldığı geri vermekle yükümlü olduğu,
2. Satıcının, hakkaniyete uygun bir kullanım bedeli ve
3. Satılanın olağandışı kullanılması sebebiyle değerinin azalması hâlinde tazminat isteyebileceği öngörülmüştür. Ancak satıcının, sözleşme zamanında ifa edilmiş olsaydı elde edecek olduğundan fazlasını isteyemeyeceği ifade edilmiştir.

Söz konusu hükmün emredici niteliği nedeniyle, satıcının söz konusu talepler dışında kalan menfi zararını talep edemez; buna aykırı sözleşme hükümleri geçersizdir^[217]. Taksitle satış sözleşmesine konulmuş bulunan, alıcının taksit ödeme borcunda temerrüdü ile satıcının cezai şart talep edebileceğine ilişkin kayıtlar, ancak kira bedeli ve bozulma tazminatı miktarını aşmamak üzere ve bunların yerini almak şartıyla geçerlidir; fazla olan kısım ise hâkim tarafından tenkis edilir^[218]. Satıcının sözleşmeden dönmesi ile uygun bir kira bedeli talep etmek hakkının tanınmış olması nedenine dayalı olarak; satıcının, ayrıca yoksun kaldığı kazancı, alıcının satışa konu maldan elde ettiği ve elde

[213] Bkz. TANDOĞAN, Borçlar Özel, s. 311-312; ANSAY, s. 61; KARAHASAN, s. 433; TUNÇOMAĞ, s. 328; İNCEOĞLU, Taksitle Satım, s. 58; OZANOĞLU, Taksitle Satım, s. 242; AKBULUT, s. 64.

[214] Bkz. GÜMÜŞ, s. 171; ARAL, s. 182; KARAHASAN, s. 433; İNCEOĞLU, Taksitle Satım, s. 59.

[215] TANDOĞAN, Borçlar Özel, s. 312; OZANOĞLU, Taksitle Satım, s. 242; ANSAY, s. 69; KARAHASAN, s. 434; YAVUZ/ÖZEN/ACAR, s. 145.

[216] İNCEOĞLU, Taksitle Satım, s. 59; OZANOĞLU, Taksitle Satım, s. 242.

[217] TANDOĞAN, Borçlar Özel, s. 314; ANSAY, s. 91-92; YAVUZ/ÖZEN/ACAR, s. 145; İNCEOĞLU, Taksitle Satım, s. 60, 75; BERKİ, s. 37; ZEVKLİLER/AYDOĞDU, s. 171; ALTUNKAYA, dn. 79 ve 80'e ilişkin metin; ARAL, s. 183; KARAHASAN, s. 435.

[218] TANDOĞAN, Borçlar Özel, s. 314; İNCEOĞLU, Taksitle Satım, s. 77; OZANOĞLU, Taksitle Satım, s. 267-268; FEYZİOĞLU, s. 161; HATEMİ/SEROZAN/ARPACI, s. 127; ALTUNKAYA, dn. 84'e ilişkin metin; TAYLAN, s. 805.

etmeyi ihmal ettiği semereleri talep edebilmesi mümkün değildir; aksine sözleşme hükümleri geçersizdir^[219].

Satıcının taksitle satış sözleşmesinden dönmesi ile tüketiciye teslim edilmiş bulunan malın kendisine geri verilmesini talep etmek hakkını kazanır^[220]. Satıcının söz konusu talebi, şahsi bir hak niteliği taşıır^[221]. Geçerli bir mülkiyeti muhafaza sözleşmesinin yapılması halinde ise satıcının talebi aynı hak niteliğine sahip olur^[222]. Taksitle satış sözleşmesine konu malın iadesine ilişkin masraflar ise satıcı tarafından karşılanır^[223].

Taksitle satış sözleşmesine konu malın alıcıya teslim edildiği an, kiranın başlangıcında esas alınır^[224] ve malın, satıcıya fiilen teslim edilmesi anına kadarki dönem için kira talep edilebilir^[225]. Tüketicinin malı fiilen kullanmış olması aranmaz^[226].

Taksitle satış sözleşmesine konu malın, piyasada cari bir kira bedelinin var olması halinde; uygun kira bedeli, söz konusu bedel esas alınarak hesaplanır^[227]. Malın piyasada cari bir kira bedelinin bulunmaması halinde kira, malın değeri üzerinden belirli bir yüzde olarak tayin edilir. Söz konusu değer, taksitle satış sözleşmesinde kararlaştırılan bedel üzerinden değil; satışa konu malın, sözleşmenin kurulduğu andaki gerçek değeri üzerinden belirlenir^[228].

[219] TANDOĞAN, Borçlar Özel, s. 314; İNCEOĞLU, Taksitle Satım, s. 74; OZANOĞLU, Taksitle Satım, s. 266; DEVELİOĞLU, Taksitle Satım, s. 544-545; YILMAZ, s. 466; TAYLAN, s. 805.

[220] Sözleşmeden dönülmesi halinde iade talebinin dayanağını oluşturan hukuki sebep konusunda bkz. GÜMÜŞ, s. 172; FEYZİOĞLU, s. 157; ARSLANLI, s. 651; İNCEOĞLU, Taksitle Satım, s. 60-62; TUNÇOMAÇ, s. 329; ANSAY, s. 74-75; TANDOĞAN, Borçlar Özel, s. 312; OZANOĞLU, Taksitle Satım, s. 243; ALTUNKAYA, dn. 52 ve devamına ilişkin metin; TAYLAN, s. 803; KARAHASAN, s. 434; Ayrıca bkz. TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s. 967-969; SEROZAN, Sözleşmeden Dönme, s. 73 vd.; EREN, s. 1120 vd.; OĞUZMAN/ÖZ, s. 520 vd.

[221] TANDOĞAN, Borçlar Özel, s. 312; FEYZİOĞLU, s. 157; İNCEOĞLU, Taksitle Satım, s. 60-61; KARAHASAN, s. 434; TAYLAN, s. 803; ARSLANLI, s. 651.

[222] FEYZİOĞLU, s. 157; İNCEOĞLU, Taksitle Satım, s. 60-61; TUNÇOMAÇ, s. 329.

[223] ANSAY, s. 74-75; TANDOĞAN, Borçlar Özel, s. 312; İNCEOĞLU, Taksitle Satım, s. 63; OZANOĞLU, Taksitle Satım, s. 245; DEVELİOĞLU, Taksitle Satım, s. 545; YAVUZ/ÖZEN/ACAR, s. 145; ALTUNKAYA, dn. 59'a ilişkin metin.

[224] ANSAY, s. 77; İNCEOĞLU, Taksitle Satım, s. 63; YILMAZ, s. 465.

[225] ELBİR, Halit Kemal, "Mülkiyeti Muhafaza Mukavelesinin Taraflar Arasındaki Hükümleri", İÜHF, Cilt. 19, Sayı. 1-2, 1953, s. 213; AKBULUT, s. 68; İNCEOĞLU, Taksitle Satım, s. 64; YILMAZ, s. 465; ALTUNKAYA, dn. 74'e ilişkin metin.

[226] TANDOĞAN, Borçlar Özel, s. 313; ANSAY, s. 76; İNCEOĞLU, Taksitle Satım, s. 63; FEYZİOĞLU, s. 158; ZEVKLİLER/GÖKYAYLA, s. 88; YILMAZ, s. 465; DEVELİOĞLU, Taksitle Satım, s. 545; GÜMÜŞ, s. 173; ALTUNKAYA, dn. 49 ve 65'e ilişkin metin; KARAHASAN, s. 435.

[227] ANSAY, s. 78; İNCEOĞLU, Taksitle Satım, s. 65.

[228] TANDOĞAN, Borçlar Özel, s. 313; ANSAY, s. 79-80; İNCEOĞLU, Taksitle Satım, s. 66; OZANOĞLU, Taksitle Satım, s. 253; DEVELİOĞLU, Taksitle Satım, s. 547;

Olağandışı kullanım sebebiyle değer azalması sonucu malda meydana gelen eskimelerin giderilmesi istenebilir^{[229]_[230]}. Olağan kullanım ile meydana gelen eskimeden kaynaklanan zararın giderilmesi, uygun kira bedeli kapsamında sağlandığından, söz konusu taleplerin olağandışı kullanım nedeniyle tazminat içerisinde değerlendirilmesi mümkün değildir^[231].

Satıcı, sözleşme zamanında ifa edilmiş olsaydı elde edecek olduğundan fazlasını, diğer bir ifade ile kullanım bedeli ve tazminatın, müspet zararını aşacak şekilde, talep etmek imkânına sahip değildir. Bu bakımdan talebin üst tutarı toplam satış bedeli sınırlandırılmıştır^[232].

Tüketici ise ödemiş olduğu taksitleri ve bunlara ilişkin faiz^[233] ile mala ilişkin olarak yapmış olduğu masrafları istemek imkânına sahiptir^[234]. Tüketicinin, satıcıya yapmış olduğu ödemelerin satıcıda kalacağına ilişkin sözleşme kayıtları ise geçersizdir^[235].

E. Hâkimin Müdahalesi

TBK'nin 261. maddesinde, 4077 sayılı TKHK ve TKHK'de mevcut olmayan, alıcının temerrüde düşmesi halinde, hâkimin sözleşmeye müdahalesi bakımından “*Hakim, temerrüde düşen alıcının borçlarını ödeyeceği konusunda güvence vermesi ve satıcının da bu yeni düzenleme dolayısıyla herhangi bir zararının söz konusu olmaması koşuluyla, alıcıya ödeme kolaylıkları sağlayabilir ve satıcının satılanı geri almasını yasaklayabilir.*” hükmüne yer verilmiştir.

-
- YILMAZ, s. 466; ALTUNKAYA, dn. 70'e ilişkin metin; AKBULUT, s. 69; Sözleşmede gösterilmesi gereken peşin satış değerinin esas alınması yönünde bkz. GÜMÜŞ, s. 174.
- [229] ANSAY, s. 83; TANDOĞAN, Borçlar Özel, s. 313; OZANOĞLU, Taksitle Satım, s. 258; AKBULUT, s. 72; FEYZİOĞLU, s. 159.
- [230] Satıcının tazminat talebine ilişkin olarak alıcının kusurunun gerekip gerekmediği konusundaki tartışmalar için bkz. TANDOĞAN, Borçlar Özel, s. 313; ANSAY, s. 85-86; FEYZİOĞLU, s. 159; GÜMÜŞ, s. 175; İNCEOĞLU, Taksitle Satım, s. 69; OZANOĞLU, Taksitle Satım, s. 258 vd.
- [231] FEYZİOĞLU, s. 159; ANSAY, s. 83; İNCEOĞLU, Taksitle Satım, s. 67; OZANOĞLU, Taksitle Satım, s. 258; ALTUNKAYA, dn. 75'e ilişkin metin; DEVELİOĞLU, Taksitle Satım, s. 546; AKBULUT, s. 78.
- [232] YILMAZ, s. 467; GÜMÜŞ, s. 176; YAVUZ/ÖZEN/ACAR, s. 145; DEVELİOĞLU, Taksitle Satım, s. 544.
- [233] ANSAY, s. 98; İNCEOĞLU, Taksitle Satım, s. 84; OZANOĞLU, Taksitle Satım, s. 280; TANDOĞAN, Borçlar Özel, s. 317; ZEVKLİLER/AYDOĞDU, s. 171; YILMAZ, s. 467; DEVELİOĞLU, Taksitle Satım, s. 544; KARAHASAN, s. 435.
- [234] TANDOĞAN, Borçlar Özel, s. 317; YAVUZ/ÖZEN/ACAR, s. 146; İNCEOĞLU, Taksitle Satım, s. 85; ZEVKLİLER/AYDOĞDU, s. 171; YILMAZ, s. 467; DEVELİOĞLU, Taksitle Satım, s. 547.
- [235] ANSAY, s. 97, 126-127; TANDOĞAN, Borçlar Özel, s. 316; GÜMÜŞ, s. 176; KARAHASAN, s. 435; OZANOĞLU, Taksitle Satım, s. 280; ALTUNKAYA, dn. 90'a ilişkin metin; İNCEOĞLU, Taksitle Satım, s. 83.

TKHK'nin genel kanundan sonra yürürlüğe giren özel kanun niteliği taşıması ve TKHK m. 83'te belirtildiği üzere, TKHK'de hüküm bulunmayan hallerde genel hükümlerin uygulanacak olması nedeniyle, hâkimin müdahalesine ilişkin söz konusu TBK m. 261 hükmü, TKHK kapsamındaki taksitle satış sözleşmeleri bakımından da uygulama alanı bulur. Bu nedenle, TKHK kapsamındaki taksitle satış sözleşmelerinde de tüketicinin hâkimin müdahalesini talep etmek imkânı mevcuttur.

Hâkimin ödeme kolaylığı sağlaması ve malın geri alınmasını yasaklaması üç şarta bağlanmaktadır. Bunlar; tüketicinin temerrüde düşmüş olması, borçlarını ödeyeceğine ilişkin güvence vermiş olması ve satıcının/sağlayıcının herhangi bir zararının olmamasıdır^[236]. Bu şekilde tüketicinin, sözleşme bedelini ödemesi için imkân tanınması yanında; satıcının/sağlayıcının da tahsil edemeyeceği taksit bedellerine geç de olsa kavuşabilmesine fırsat sağlanmış olmaktadır^[237].

Hâkim söz konusu yetkisini, muacceliyet şartının gerçekleşmiş olduğu veya satıcının/sağlayıcının sözleşmeden dönmüş olduğu durumlarda da kullanabilir^[238].

Hâkimin yetkisini kullanırken başvurabileceği ilk yöntem, tüketiciye borçlarını ödemek üzere süre vermesi, diğer bir ifade ile borcu tecil etmesidir. Ancak hâkim, somut olayda tarafların durumuna göre başka yollara başvurarak ödeme kolaylığı sağlamak imkânına da sahiptir^[239]. Bu bakımdan hâkim, sözleşmenin üst sınırı ile bağlı olmaksızın vadeleri uzatabilir, taksitleri fazla sayıda ve düşük miktarda belirleyebilir ve malın iadesini önleyebilir^[240].

[236] Bkz. YILMAZ, s. 468 vd.

[237] İNCEOĞLU, Taksitle Satım, s. 36; DEVELİOĞLU, Taksitle Satım, s. 543.

[238] İNCEOĞLU, Taksitle Satım, s. 35.

[239] İNCEOĞLU, Taksitle Satım, s. 35; DEVELİOĞLU, Taksitle Satım, s. 543.

[240] ÇÖRTOĞLU, s. 287-288; YILMAZ, s. 469; GÜMÜŞ, s. 183; MAKARACI BAŞAK/ÖKTEM ÇEVİK, s. 114; DEVELİOĞLU, Taksitle Satım, s. 543.

SONUÇ

4 077 sayılı TKHK, 6502 sayılı TKHK ile 28.5.2014 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yürürlükten kaldırılmıştır. TKHK, taksitle satış sözleşmesine ilişkin olarak, 4077 sayılı TKHK'den, farklı düzenlemelere yer vermiştir.

Geçerliliği yazılı şekle bağlanmış bulunan taksitle satış sözleşmesinde, bu şekle uymaması nedeniyle geçerli bir sözleşme yapmamış olan satıcı veya sağlayıcının, sonradan sözleşmenin geçersizliğini tüketicinin aleyhine olacak şekilde ileri süremeyeceği tayin edilmiştir. Söz konusu yaptırım, esnek geçersizlik çerçevesinde değerlendirilmelidir.

Diğer yandan, tüketicinin, yedi gün içinde herhangi bir gerekçe göstermeksizin ve cezai şart ödemeksizin taksitle satış sözleşmesinden cayma hakkına sahip olduğu öngörülmüştür. Yedi günlük süre, sözleşmenin bir nüshasının tüketicieye verilmesinden itibaren başlar. Aynı zamanda tüketici cayma hakkı konusunda bilgilendirilmiş olmalıdır. Aksi halde süre işlemeye başlamaz. Tüketici, cayma hakkını herhangi bir şekle uymak zorunda olmaksızın sözlü olarak da kullanabilir. Ancak geri alma hakkının kullanıldığının ispatı, tüketicieye aittir. Süresi içerisinde kullanılmaması, hakkın düşmesine sebebiyet verir. Söz konusu sürede içerisinde bildirim satıcı/sağlayıcıya yöneltilmesi gerekir; ancak aynı süre içinde ulaşması aranmaz.

Ayrıca tüketicinin, kira süresi sonunda bir malın mülkiyetini edinme zorunluluğunun bulunduğu finansal kiralama sözleşmeleri hakkında da taksitle satış sözleşmesine ilişkin hükümler uygulama alanı bulur.

Satıcının/sağlayıcının, kalan borcun en az onda birini oluşturan ve birbirini izleyen en az iki taksidin ödenmesinde tüketicinin temerrüdü yanında, kalan borcun dörtte birini oluşturan bir taksidin ödenmesinde temerrüde düşülmesi halinde de geri kalan taksitlerin ifasını talep hakkını kullanabilmek olanağı getirilmiştir. Söz konusu hakkın kullanılabilmesi için muacceliyet ihbarı ile tanınması gereken süre, 4077 sayılı TKHK'de en az bir hafta; TBK'de en az on beş gün iken TKHK'de en az otuz gün olarak tayin edilmiştir. Satıcının/sağlayıcının hakkını kullanabilmesi için tüketicinin ödemede temerrüde düşmesi gereken taksit tutarının, toplam sözleşme bedeline göre değil; kalan borç tutarına göre oranlanmak suretiyle hesap edileceği ifade edilmiştir. 4077 sayılı TKHK ve TBK'de ise ödenmeyen tutarın, sözleşme bedeline oranının esas alınacağı öngörülmüştür.

Taksitle satış sözleşmesinin zorunlu içeriği, tüketici ile satıcı ve sağlayıcının hak ve yükümlülükleri, cayma hakkı, erken ödeme ile diğer hususlara ilişkin usul ve esasların ise yönetmelikle düzenleneceği ifade edilmiştir.

TKHK, genel kanun niteliğindeki, TBK'den daha sonra yürürlüğe giren özel kanun niteliğinde olduğundan, TKHK kapsamındaki taksitle satış sözleşmelerine öncelikle uygulanır ve TKHK'de hüküm bulunmayan hallerde ise TBK'nin taksitle satış sözleşmesini düzenleyen hükümleri tatbik imkânı bulur. TKHK'de düzenlenmemiş ancak TBK'de yer verilmiş bulunan; yasal temsilcinin rızası, sözleşme süresi, alıcının def'ileri, taksit ödemede temerrüt nedeniyle dönme hakkının kullanılması ve hâkimin müdahalesinin istenilmesine ilişkin hükümler TKHK kapsamındaki taksitle satış sözleşmelerinde de uygulanır.

KAYNAKÇA

- AKBULUT, Kutsi. "Türk Hukukunda Taksitle Satım Sözleşmesi", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi SBE, 1988.
- AKİPEK, Şebnem. Türk Hukuku ve Mukayeseli Hukuk Açısından Tüketici Kredisi. Ankara: Seçkin, 1999.
- AKİPEK, Jale G./AKINTÜRK, Turgut. Eşya Hukuku. İstanbul: Beta, 2009.
- AKÜNAL, Teoman. "Mukayeseli Hukukta Taksitle Satım Sözleşmelerinde Alıcıyı Korumaya Yönelen Tedbirler", Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi. Yeni Seri Yıl. 6, Sayı. 9, 1972, ss. 79-106.
- ALKAN, İsmet. "Taksitli Satış", İktisadi Yürüyüş. Sayı. 137, 1945, ss. 8, 20.
- ALTAŞ, Hüseyin. Şekle Aykırılığın Olumsuz Sonuçlarının Düzeltilmesi. Ankara: Yetkin, 1998.
- ALTOP, Atilla. "Finansal Kiralama'nın Dünyada ve Ülkemizdeki Gelişimi ve Ülkemizde Finansal Kiralama Sözleşmelerine İlişkin Olarak Finansal Kiralama Kanunundan ve Uygulamadan Kaynaklanan Sorunlar", Hukuk Araştırmaları, Prof. Dr. Sulhi Tekinay'ın Hatırasına Armağan. Cilt. 11, 1999, ss. 33-60. (Finansal Kiralama Sorunlar).
- ALTOP, Atilla. Özellikle Taşınır Yatırım Mallarına İlişkin Finansal Kiralama (Leasing) Sözleşmesi. Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara: Adalet, 1990. (Finansal Kiralama).
- ALTUNKAYA, Mehmet. "Taksitle Satımda Alıcının Temerrüdü Halinde Satıcının Seçimlik Hakları". www.kazanci.com, (çevrimiçi), (6.1.2014).
- ANSAY, Tuğrul. Türk Borçlar Kanununa Göre Taksitle Satışlar ve Satıcı. Ankara: 1954.
- ANTALYA, O. Gökhan. "Geçerlilik Şekline Aykırılığın Yaptırımı ve Sınırları", Yargıtay Dergisi. Cilt. 18, Sayı. 3, Temmuz 1992, ss. 365-395. (Geçerlilik Şekli).
- ANTALYA, O. Gökhan. Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt 1. İstanbul: Beta, 2012. (Borçlar Genel).
- ARAL, Fahrettin. Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri. 8. Baskı. Ankara: Yetkin, 2010.
- ARKAN, Sabih. Ticari İşletme Hukuku. 7. Bası. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2004. (Ticari İşletme).
- ARKAN, Sabih. "Tüketici Kredileri", Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi. Cilt. 18, Sayı. 1-2, Haziran-Aralık 1985, ss. 35-42. (Tüketici Kredileri).
- ARKAN, Sabih. "Tüketici Kredisi ve Uygulaması", Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi. Cilt. 15, Sayı. 1, Haziran 1989, ss. 19-47. (Tüketici Kredisi ve Uygulaması).
- ARSLANLI, Halil. Ticari Bey'. 3. Bası. İstanbul: 1952.
- ASLAN, İ. Yılmaz. En Son Değişiklikler ve Yargıtay Kararları Işığında Tüketici Hukuku. 3. Baskı. Bursa: Ekin, 2006.
- ATABEK, Yaşar. "Çayma Hakkı", Prof. Dr. Yaşar Karayalçın'a 65 inci Yaş Armağanı. Ankara: Olgaç, 1988, ss. 487- 495.
- AYDOS, Oğuz Sadık. "Bağlı Kredi Veren Ayıplı Mal Nedeniyle Sorumluluğu", Haluk Konuralp Anısına Armağan, Cilt 3. Ankara: Yetkin, 2009, ss. 119-140.
- BARUT, Cengiz. "Tüketicinin Korunması Bakımından Taksitle Satım Sözleşmesi", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi SBE, 2001.
- BATTAL, Ahmet. "TKHK Yönünden Tacirlerin Tüketici Sıfatı", Prof. Dr. Ali Bozer'e Armağan. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1998, ss. 313-332.
- BERKİ, Şakir. Borçlar Hukuku Özel Hükümler. Ankara: 1973.
- BİLGE, Necip. Borçlar Hukuku, Özel Borç Münasebetleri. Ankara: 1971.
- ÇÖRTOĞLU, Sahir. "Tüketicinin Korunması Yönünden Taksitle Satım Sözleşmeleri", Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Dergisi. Cilt. 6, Sayı. 1-2, 1974, ss. 261-297.
- DEVELİOĞLU, Hüseyin Murat. "6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda Yer Alan "Ön Ödemeli Satım Sözleşmesi" ile İlgili İsviçre Öğretisinde Yapılan Bazı Açıklamalar ve Bu Açıklamaların Türk Hukuku Açısından Kısaca Değerlendirilmesi". 2011. www.kazanci.com, (çevrimiçi), (6.1.2014). (Ön Ödemeli Satım).

- DEVELİOĞLU, Hüseyin Murat. "6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun "Taksitle Satım Sözleşmesi" ile İlgili Getirdiği Değişiklikler", *Legal Hukuk Dergisi*. Yıl: 2011, Cilt: 9, Sayı: 98, ss. 525-552. (Taksitle Satım).
- DOĞAN, Vahit. "Tüketici Akitlerine Uygulanacak Hukukun Tespiti", *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. Cilt. 5, Sayı. 1-2, 1996, ss. 153-179.
- DURAL, Mustafa/SARI, Suat. *Türk Özel Hukuku, Cilt I, Temel Kavramlar ve Medeni Kanununun Başlangıç Hükümleri*. İstanbul: Filiz, 2006.
- DURAL, Mustafa/ÖĞÜZ, Tufan. *Türk Özel Hukuku, Cilt II, Kişiler Hukuku*. İstanbul: Filiz, 2006.
- ELBİR, Halit Kemal. "Mülkiyeti Muhafaza Mukavelesinin Taraflar Arasındaki Hükümleri", *İÜHF. Cilt. 19, Sayı. 1-2, 1953, ss. 184-221*.
- ERDOĞAN, İhsan. "Hukuki Muamelelerde Şekle Aykırılığın Sonuçları", *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. Cilt. 1, Sayı. 1, Haziran 1997, ss. 114-123.
- EREN, Fikret. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. 14. Baskı. Ankara: Yetkin, 2012.
- ERGÜNE, Mehmet Serkan. "6098 Sayılı Türk Borçlar Kanununda Yer Alan Taksitle Satış İlişkin Hükümlerin Uygulama Alanının Belirlenmesi", Prof. Dr. Mustafa Dural'a Armağan. İstanbul: Filiz, 2013, ss. 515-539.
- ESENER, Turhan. *Hukuk Başlangıcı*. 3. Baskı. İstanbul: Alkim, 2000.
- FEYZİOĞLU, Feyzi Necmeddin. *Borçlar Hukuku Akdin Muhtelif Nevileri*, Cilt: I. 4. Bası. İstanbul: 1980.
- GÜMÜŞ, Mustafa Alper. *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, Cilt-I. 3. Bası. İstanbul: Vedat, 2013.
- HATEMİ, Hüseyin/SEROZAN, Rona/ARPAÇI, Abdülkadir. *Borçlar Hukuku Özel Bölüm*. İstanbul: Filiz, 1992.
- HELVACI, Serap. *Gerçek Kişiler*. 4. Bası. İstanbul: Legal 2012.
- İNCEOĞLU, Murat. "Sözleşme Yapma Zorunluluğu ve Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun 5. Maddesinin Bu Açından Değerlendirilmesi", Prof. Dr. Kemal Oğuzman'ın Anısına Armağan. İstanbul: Beta, 2000, ss. 391-429. (Sözleşme Yapma Zorunluluğu).
- İNCEOĞLU, Murat. *Taksitle Satımlarda Tüketicinin Korunması*. İstanbul: Beta, 1998. (Taksitle Satım).
- KARAHASAN, Mustafa Reşit. *Türk Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*, 1. Cilt. İstanbul: Beta, 2002.
- KILIÇOĞLU, Ahmet. "Taşınmaz Satımında Şekil ve Hakkın Kötüye Kullanılması", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. Cilt. 38, Sayı. 1-4, 1981, ss. 209-222. (Şekil).
- KILIÇOĞLU, Ahmet M.. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler. Genişletilmiş 14. Bası*. Ankara: Turhan, 2011. (Borçlar Genel).
- KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Necip. *Borçlar Hukuku Genel Bölüm, Birinci Cilt. 4 üncü Basıdan 5 inci Tıpkı Bası*. İstanbul: Filiz, 2010.
- KÖTELİ, Argun. "Leasing Sözleşmelerinin Hukuksal ve Mali Yönleri ile Türkiye'de Uygulanabilirliği", *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*. Cilt. 12, Sayı. 1-4, 1983, ss. 63-92. (Leasing).
- KÖTELİ, Argun. *Karşılaştırmalı Hukuk ve Türk Hukukunda Finansal Kiralama (Leasing Sözleşmeleri)*. İstanbul: Kazancı, 1991. (Finansal Kiralama).
- KUNTALP, Erden. *Ard Arda Teslimli Satım Akdi*. Ankara: 1968. (Ard Arda Teslimli Satım).
- KUNTALP, Erden. "Finansal Kiralama Sözleşme Tipinin Özellikleri ve Bu Özellikler Açısından FKK. m. 25/1'in Değerlendirilmesi (Finansal Kiralama Konusu Malın Teminat İşlevi)", *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Prof. Dr. Kemal Oğuzman'a Armağan. İstanbul: 2002, ss. 253-271. (Teminat İşlevi).
- KUNTALP, Erden. *Finansal Kiralama Kanununa Göre Finansal Kiralama (Leasing) Tanımı ve Hükümleri. Türkiye Bankalar Birliği*, Ankara: 1988. (Finansal Kiralama).
- MAKARACI, Aslı. *Taşınır Mallara İlişkin Kampanyalı Satım Sözleşmesi*. Ankara: Seçkin, 2007.
- MAKARACI BAŞAK, Aslı/ÖKTEM ÇEVİK, Seda. "6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda Taksitle Satım Sözleşmesine İlişkin Getirilen Düzenlemeler", *Legal Hukuk Dergisi*. Cilt: 10, Sayı: 111, Mart 2012, ss. 93-119.
- NOMER, N. Fusun. "Borç Sözleşmelerinde Şekil Eksikliğinin Müeyyidesi ve Buna Dayalı Hükümsüzlüğün

- Dürüstlük Kuralı (MK m. 2/II) Dışındaki Yollardan Giderilmesi”, Prof. Dr. Kemal Oğuzman’ın Anısına Armağan. İstanbul: Beta, 2000, ss. 595-626.
- OĞUZMAN, M. Kemal/BARLAS, Nami. Medeni Hukuk, Giriş, Kaynaklar, Temel Kavramlar. 17. Bası. İstanbul: Vedat, 2011.
- OĞUZMAN, M. Kemal/ÖZ, M. Turgut. Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt-1. 10. Bası. İstanbul: Vedat, 2012.
- OĞUZMAN, M. Kemal/SELİÇİ, Özer/OKTAY-ÖZDEMİR, Saibe. Eşya Hukuku. 13. Bası. İstanbul: Filiz, 2011. (Eşya Hukuku).
- OĞUZMAN, M. Kemal/SELİÇİ, Özer/OKTAY-ÖZDEMİR, Saibe. Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler). 10. Bası. İstanbul: Filiz, 2010. (Kişiler Hukuku).
- OLGAÇ, Senai. Hukuk Davalarında Satış-Trampa-Bağışlama. Ankara: 1977.
- OZANOĞLU, Hasan. “Mukayeseli Hukuk ve Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Açısından Tüketiciyi Koruyan Düzenlemelerin Kişi Bakımından Uygulama Alanı (Tüketici Kavramına Mukayeseli Bir Yaklaşım)”, Prof. Dr. Kemal Oğuzman’ın Anısına Armağan. İstanbul: Beta, 2000, ss. 663-692. (Tüketici Kavramı).
- OZANOĞLU, Hasan. Tüketicinin Korunması Açısından Taksitle Satım Sözleşmesi. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1999. (Taksitle Satım).
- ÖZEL, Çağlar. Mukayeseli Hukuk Işığında Tüketiciyi Koruyan Geri Alma Hakkı. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1998.
- ÖZMEN, E. Saba. “Türk Hukukuna Özgü Olarak Merkez Bankası Kanunu ve Buna Dayanılarak Çıkarılan Tebliğler Karşısında Tüketicinin Korunması Açısından Taksitle Kısmen Peşin Ödemeli Satışlarda Malın Tesliminde İfa Zamanına Bağlı Sorunlar”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi. Sayı. 1, 1991, ss. 47-76.
- POROY, Reha. “Tüketicinin Korunmasına İlişkin Bazı Özel Hukuk Sorunları”, Ord. Prof. Dr. Halil Arslanlı’nın Anısına Armağan. 1978, ss. 513-550.
- PULAŞLI, Hasan. “Mülkiyeti Saklı Tutma Anlaşması ve Bundan Doğan Sorunlar”, Türkiye Noterler Birliği Hukuk Dergisi. Sayı. 56, 15 Kasım 1987, ss. 25-32.
- REİSOĞLU, Safa. “Türkiye’de Finansal Kiralama Kanunu ve Değerlendirilmesi”, Finansal Kiralama Semineri. 25 Nisan 1986, İstanbul Ticaret Odası, İstanbul: 1987, ss. 39-52.
- SERDAR, İlknur. “Taksitle Satış Sözleşmesine İlişkin Hükümlerin Uygulama Alanı”, Prof. Dr. Cevdet Yavuz’a Armağan. 2. Bası. İstanbul: Legal, 2012, ss. 473-498.
- SEROZAN, Rona. Sözleşmeden Dönme. 2. Bası. İstanbul: Vedat, 2007. (Sözleşmeden Dönme).
- SEROZAN, Rona. “Mülkiyeti Saklı Tutma Anlaşması”, Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi. Yıl. 1, Sayı. 2, 1968, ss. 176-200. (Mülkiyeti Saklı Tutma).
- SEROZAN, Rona. “Tüketiciyi Koruma Yasasının Sözleşme Hukuku Alanındaki Düzenlemesi’nin Eleştirisi”, Yasa Hukuk İhtihat ve Mevzuat Dergisi. Cilt. XV, Sayı. 173/4, Mayıs 1996, ss. 579-598. (TKHK’nin Eleştirisi).
- SEROZAN, Rona. “Tüketiciyi Koruma Kanunu Değişikliği’nin Artıları Eksileri”, İÜHF. C. LXI, S. 1-2, 2003, ss. 339-356. (Kanun Değişikliği).
- SOMUNCUOĞLU, Ünal. “Türk Hukukunda Finansal Kiralama (Leasing) Sözleşmesine Yüzeysel Bir Bakış”, İstanbul Barosu Dergisi. Cilt. 60, Sayı. 1-2-3, 1986, ss. 245-257.
- TANDOĞAN, Haluk. Tüketicilerin Korunması ve Sözleşme Özgürlüğünün Bu Açından Sınırlanması. Ankara: 1977. (Tüketici).
- TANDOĞAN, Haluk. Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Cilt: I/1. İstanbul: Vedat, 2008. (Borçlar Özel).
- TAYLAN, Erbay. “Taksitle Satışlar”, Yasa Hukuk Dergisi. Cilt. 3, Sayı. 6, Haziran 1980, ss. 797-811.
- TEK, Gülen Sinem. “6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Bağlamında Ön Ödemeli Taksitle Satış Sözleşmesi”, Legal Hukuk Dergisi. Cilt: 10, Sayı: 118, Ekim 2012, ss. 41-86.
- TEKİNAY, Selahattin Sulhi. “Mülkiyeti Muhafaza Kaydı ile Yapılan Satışlar”, Bursa Barosu Dergisi. Yıl. 17, Sayı. 44, 1976, ss. 4-15.
- TEKİNAY, Selahattin Sulhi/AKMAN, Sermet/BURCUOĞLU, Haluk/ALTOP, Atilla. Tekinay Borçlar Hukuku Genel Hükümler. 7. Baskı. İstanbul: Filiz, 1993.

- TEZİÇ, Erdoğan. Anayasa Hukuku. 11. Bası. İstanbul: Beta, 2006.
- TUNÇOMAÇ, Kenan. Türk Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 2. Cilt. 3. Bası. İstanbul: 1977.
- Türk Dil Kurumu. Türkçe Sözlük, Cilt. 2. 9. Baskı. Ankara: Türk Dil Kurumu Basım Evi, 1998.
- UYGUR, Turgut. Açıklamalı-İçtihatlı Borçlar Kanunu, Sorumluluk Tazminat Hukuku, Cilt. 5. Ankara: Seçkin, 2003.
- ÜNLÜTEPE, Mustafa. Türk Borçlar Kanunu Hükümleri Çerçevesinde Taksitle Satım Sözleşmesi. İstanbul: Legal, 2011.
- von TUHR, Andreas. Borçlar Hukukunun Umumi Kısmı, Cilt: 1-2. Cevat Edege (çev.). Ankara: 1983.
- von ZWEIFEL, Paul. "Kısmi Ödemeli Satışların Yeni Tanzim Şekli", Bedii Eğilmezler (çev.), Adalet Dergisi. Sayı. 11-12, Yıl. 54, Kasım-Aralık 1963, ss. 1292-1309.
- YAVUZ, Cevdet. "3226 Sayılı Kanunla Düzenlenen Finansal Kiralama Sözleşmesinin Tanımı, Unsurları ve Özellikleri", Prof. Dr. Ernst E. Hirsch'in Hatırasına Armağan (1902-1985). Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1986, ss. 719-744. (Finansal Kiralama).
- YAVUZ, Cevdet/ÖZEN, Burak/ACAR, Faruk. Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler. 10. Baskı. İstanbul: Beta, 2012.
- YAVUZ, Nihat. "Tüketiciyi Koruma Hakkındaki Kanuna Göre Tüketici Kavramı", Hukuk Dergisi. Sayı. 109, 15 Şubat 2001, ss. 1-12. (Tüketici Kavramı).
- YILDIZ, Hüseyin. Akitlerde Şekilciliğin Geçirdiği Evreler ve Türk-İsviçre Hukukunda ve Anglo-Amerikan Hukuk Sistemlerinde Şekilcilik. Bursa: 1981.
- YILMAZ, Canan. "6098 Sayılı TBK Çerçevesinde Taksitle Satış Sözleşmesi (TBK m. 253-262)", Prof. Dr. Cevdet Yavuz'a Armağan. 2. Bası. İstanbul: Legal, 2012, ss. 443-471.
- ZEVKLİLER, Aydın/AYDOĞDU, Murat. Tüketicinin Korunması Hukuku. 3. Bası. Ankara: Seçkin, 2004.
- ZEVKLİLER, Aydın/GÖKYAYLA, K. Emre. Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri. 13. Bası. Ankara: Turhan, 2013.